

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİMDALI

İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN

OKUL SORUMLULUKLARINI

GELİŞTİRMEYE YÖNELİK

BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Yüksek Lisans Tezi

Kübra AYDIN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Şükran CALP

Erzincan 2019

TEZ BİLDİRİMİ

“İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Okul Sorumluluklarını Geliştirmeye Yönelik Bir Eylem Araştırması” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 17/06/2019

Sınıf Öğretmeni
Kübra AYDIN

EK 3: TEZ KABUL TUTANAĞI

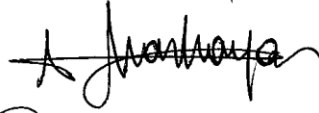
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, Temel Eğitim Anabilim Dalının Sınıf Eğitimi Bilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak kabul edilmiştir.

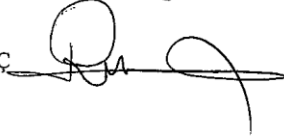
Danışman / Jüri : Doktor Öğretim Üyesi şükrar CALP

Jüri : Doç. Dr. Alper KAŞKAYA

Jüri : Prof. Dr. Durmuş KILIÇ

İLKOKUL 4.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN OKUL SORUMLULUKLARINI GELİŞTİRMEYE YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Kübra AYDIN

**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim,
Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2019**

Tez Danışmanı: Dr. Öğrt. Üyesi Şükran CALP

ÖZET

Okullar, ailede kazanılan değerlerin pekiştirileceği ortamlardır. Eğitim sisteminin temel taşı olan ilkokulda, bireylere toplum içinde diğer insanlarla uyum içinde yaşamaları ve yaşamlarını daha iyi şartlarda sürdürebilmeleri için gerekli olan temel bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır. İstendik yönde davranış geliştirmek isteyen eğitimciler için değerler, oldukça önemli bir etki gücüne sahiptir. Bu değerlerden biri olarak sorumluluk, gerek gündelik hayatta gerekse akademik ortamlardaki başarıyı etkileyen önemli bir faktör olarak düşünülmektedir. Yalnız akademik başarı için değil aynı zamanda iyi bir birey olabilmeleri için öğrencilere sorumluluk eğitimi verilmesi eğitim sisteminde son derecede önemli bir unsur olarak düşünülmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları önemli bir problemdir ve eğitim ortamını olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında eğitim değeri olarak “sorumluluk” öğrencilere kazandırılması gereken bir değerdir.

Sorumluluk değeriyle ilgili öğrencilerin yaşadığı sorunları çözmek için kullanılacak en elverişli yolun öğretmen uygulamaları olduğuna inanılmaktadır. Bu araştırma, kademeli sorumluluk eğitimi modeli temel alınarak çeşitli etkinliklerle zenginleştirilmiş eylem planı yoluyla öğrencinin sorumluluk alma davranışını olumlu

yönde değiştirmek, sorumluluk almayla ilgili istenmeyen davranışları en aza indirmek ve sorumluk sahibi olmanın nasıl hissettirdiğini ders süreci deneyimleriyle öğrencilere yaşatmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, araştırmacının görev yaptığı ilkokulda bulunan on beş kişilik 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun öğretmeni olması araştırmacıya, uygulamaları bizzat yürütebilme imkânını sunmuştur.

Sorumluluk değerine yönelik öğrencilere hem bireysel hem de okulla ilgili sorumluluklar verilmiştir. Eylem planı uygulamalarına başlamadan önce ve araştırma sürecinde öğrenci davranışları izlenmiş, kaydedilmiştir. Toplamda dokuz haftayı kapsayacak şekilde eylem planı hazırlanıp, her hafta Salı günleri ortalama üç ya da dört ders saati sürecek şekilde öğrencilere sorumluluk değerine yönelik; (1) hikâye dinleme canlandırma, (2) masal ile hayal etkinliği, (3) şiir dinleme ve okuma etkinliği, (4) şarkı söyleme etkinliği, (5) oyun ile meşale yakma etkinliği, (6) drama atölyesi, (7) menemen etkinliği, (8) film izleme etkinliği ve (9) workshop etkinliğinden oluşan ders planları uygulanmıştır.

Uygulamalar sırasında ve sonrasında etkinliklerin etkisi üzerine öğretmen gözlemleri, öğrenci dönütleri, veli görüşleri yoluyla uygulanan eylem planının sonucuna dair bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre uygulanan eylem planı sonrasında öğrencilerin sorumluluk bilincinde olumlu yönde değişiklik olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sorumluluk, okul sorumluluğu, ilkokul öğrencisi, eylem araştırması, eylem planı.

AN ACTION RESEARCH ON İMPROVİNG THE SCHOOL RESPONSIBILITIES OF PRIMARY SCHOOL 4th GRADE STUDENTS

Kübra AYDIN

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences, Basic Training,
Classroom Education,**

M. A. Thesis, July 2019

Thesis Supervisor:

Dr. Şükran CALP

ABSTRACT

Schools are the places in which the values that are gained at home can be reinforced. In primary school, as the keystone of educational system, the basic knowledge and skills that are required to live in better conditions and to live in a balance with the other people in the society are aimed to be taught. For the educators who want to develop expected attitudes, values have a significant effect. One of these values is responsibility, and it is thought that responsibility is an important factor that affects both daily life and academic success. It is also believed that not only for academic success but also for being a good person, teaching values has a significant role in education systems. Undesired student behaviors are major problems in education and they affect teaching environment negatively. In this aspect, “responsibility” is a value that should be acquired by students as an education value.

It is believed that the most suitable way to teach responsibility is teacher applications. This study is conducted for the aim of determining the effects of an action research study which is about increasing responsibility for learners’ undesired behaviors on students. The sampling of the study was determined as fifteen students in 4. Grade- Section B who are learning in the primary school in which the researcher has

been teaching as a teacher. As being a teacher in the same school gave an advantage to the researcher on following the study by herself.

Some individual and school-based responsibilities in terms of the value of responsibility were given to the students. Before starting the action research, the behaviors of the students were observed and these were recorded. The study was planned for nine weeks as an action research study and approximately three-four course hours per each Tuesday were applied on the plan. The course plans cover the activities such as (1) act-out on a story, (2) dreaming via stories, (3) listening and reading poems, (4) singing, (5) lighting a torch via games, (6) drama workshops, (7) “menemen” activity, (8) watching a movie and (9) workshops.

During and after the activities, the findings which were gathered via teacher observation, students’ feedback and the parents’ opinions on the plans are presented in terms of the action research. According to the findings, it is found that there was a positive improvement on students’ awareness in terms of the term “responsibility”.

Keywords: Responsibility, school responsibility, primary school students, action research, action plan.

ÖN SÖZ

Öncelikle öğretmenliğiyle çocukluğuma ilham veren bana gücümü keşfettiren ve en önemlisi öğrenci Kübra'yı hep dinleyen ve ona güvenen ilkokul öğretmenim Sn. Sevim TAT hanımefendiye amaçlarımın arasına öğretmen olmayı eklediği için tüm kalbimle teşekkür ederim.

Yüksek Lisans programı eğitim sürecinde benden yardım ve desteğini esirgemeyen saygıdeğer Hocam Sn. Doktor Öğretim Üyesi Alper KAŞKAYA' ya müteşekkirim. Tez çalışmam için değerler eğitimi konusunda beni teşvik eden yönlendiren Hocam Sn. Doktor Öğretim Üyesi Şükran CALP' e teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmanın her aşamasında yanımda olan, fikriyle, ilmiyle katkıda bulunan benim için vakit oluşturan, doktora tez aşaması öğrencisi arkadaşım SnAraş. Gör. Fehime Şeyma KÖSE' ye sevgilerimi sunuyorum. Şahsıma birçok değer kazandıran aileme, başarılarımın gizli kahramanı biricik anneme, desteği sabrı ve özverisiyle her an yanımda olan sevgili eşim Sn. Murat AYDIN' a minnettarım. Çalışmamla elde ettiğim bulguları, eğitime gönül veren ve gelişimini, öğretmen olarak sorumluluğunu önemseyen tüm sınıf öğretmenlerine, ışığım kızım Sn. Mihrimah AYDIN' a ve tüm çocuklara adıyorum.

Kübra AYDIN

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı : Kübra Aydın
Doğum Yeri-Yılı : Erzincan-1988
E-Posta : mrtkbr_aydin@hotmail.com

Öğrenim Durumu

Yüksek Lisans 2018 : Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Bölümü Tezli Yüksek Lisans Programı

Lisans 2009 : Atatürk Üniversitesi, Erzincan Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Lise 2005 : Erzincan Kazım Karabekir Lisesi

Orta Okul 2002 : Yavuz Selim Ortaokulu

İlkokul 1999 : Orgeneral Selahattin Demircioğlu İlköğretim Okulu/ Erzincan

İş Deneyimi

2016-2019 : Şehit Er Mesut Koyun İlkokulu/ Erzincan (Sınıf Öğretmeni)

2015-2016 : Geçit İlkokulu/ Erzincan (Sınıf Öğretmeni)

2013-2014 : Osman Gazi İlkokulu/ Erzincan (Sınıf Öğretmeni)

2011-2012 : Yaylabaşı İlkokulu/ Erzincan (Okul Öncesi Öğretmenliği)

2010-2011 : Kemah YİBO Erzincan (Sınıf Öğretmeni)

2009-2010 : Şehit Karaoğlanoğlu YİBO Erzincan/ Refahiye ve Fatih İlkokulu Giresun/ Çamoluk (Sınıf Öğretmeni)

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ.....	VII
ÖZ GEÇMİŞ.....	VIII
İÇİNDEKİLER.....	IX
GÖRSELLER LİSTESİ.....	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XVIII
TABLolar LİSTESİ.....	XVIII

I.BÖLÜM

1.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	1
2.ARAŞTIRMA AMACI.....	2
3. ARAŞTIRMA PROBLEMİ.....	3
4.İLGİLİ YURT İÇİ ARAŞTIRMALAR.....	7
5.İLGİLİ YURT DIŞI ARAŞTIRMALAR.....	11
6.EĞİTİMDE DRAMANIN KULLANIMI.....	14
7.EĞİTİMDE EDEBİ TÜRLERİN KULLANIMI.....	16
8.EĞİTİMDE WORKSHOP KULLANIMI.....	17

II.BÖLÜM

1.EĞİTİMDE DEĞER.....	19
2. EĞİTİM DEĞERİ OLARAK “SORUMLULUK”.....	21
3.KİŞİSEL SORUMLULUK	24
4.KADEMELİ SORUMLULUK MODELİ.....	27
4.1.Kademeli Sorumluluk Modeli Alt Bileşenleri.....	30
4.1.Odak Dersleri.....	30
4.2. Rehberli Öğretim.....	30
4.3. İşbirlikli Öğrenme.....	31
4.4. Bağımsız İş.....	31
5. SORUMLULUKLA İLGİLİ FELSEFİ TEMELLER.....	32
5.1.Varoluşçu Yaklaşım.....	32
5.2.Gestalt Yaklaşımı.....	32
5.3.Seçim Teorisi.....	33
5.4.İdealizm.....	33

III.BÖLÜM

1.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	35
2.EYLEM ARAŞTIRMASI ÇEŞİTLERİ.....	39
2.1.Teknik/Bilimsel/İşbirlikçi Eylem Araştırması.....	40
2.2.Uygulama/Karşılıklı İşbirliği/Tartışma Odaklı Eylem Araştırması.....	40
2.3. Özgürleştirici/Geliştirici/Eleştirel Eylem Araştırması.....	40
3.ÇALIŞMA GRUBU VE KATILIMCI ÖZELLİKLERİ.....	40

4. EYLEM PLANININ UYGULANMASINDAN ÖNCEÇALIŞMA GRUBUNUN SORUMLULUKBİLİNCİNE DAİR BETİMLEME VE ÖĞRENCİLERE VERİLEN SORUMLULUKLAR.....	43
5. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ.....	50
5.1 Yarı Yapılandırılmış Soru.....	50
5.2. Gözlem.....	50
5.3. Çetele.....	51
5.4. Görüşme.....	51
6. ARAŞTIRMA EYLEM PLANI.....	51
6.1. Hikaye Dinleme ve Canlandırma Ders Planı.....	51
6.2. Masal Etkinliği Ders Planı.....	55
6.3. Şiir Dinleme ve Okuma Ders Planı.....	57
6.4. Şarkı Söyleme Ders Planı.....	60
6.5. Oyun İle Meşale Yakma Ders Planı.....	62
6.6. Drama Atölyesi Ders Planı.....	63
6.7. Menemen Etkinliği Ders Planı.....	64
6.8. Film İzleme Ders Planı.....	67
6.9. Workshop Ders Planı.....	68

IV. BÖLÜM

1. EYLEM PLANININ UYGULANMASI VE VERİLERİN ANAL.....	71
1.1. Birinci Uygulama(19 Şubat 2018) Hikâye Dinleme Canlandırma.....	72
1.2. İkinci Uygulama(5 Mart 2018) Masal Etkinliği.....	79

1.3.Üçüncü Uygulama (20 Mart 2018) Şiir Dinleme ve Okuma.....	81
1.4.Dördüncü Uygulama (3 Nisan 2018) Şarkı Söyleme.....	85
1.5.Beşinci Uygulama (16 Nisan 2018) Oyun İle Meşale Yakma.....	87
1.6.Altıncı Uygulama (30 Nisan 2018) Drama Atölyesi.....	90
1.7.Yedinci Uygulama (7 Mayıs 2018) Menemen Etkinliği.....	97
1.8.Sekizinci Uygulama (16 Mayıs 2018) Film İzleme	105
1.9.Dokuzuncu Uygulama (22 Mayıs 2018) Workshop	107

V. BULGULAR

1.GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK.....	129
2.VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ YOLUYLA ELDE EDİLEN BULGULAR.....	131
2.1.Araştırmacı Gözlemleri Yoluyla Elde Edilen Bulgular.....	131
2.2.Çalışma Grubuna Verilen Kişisel Sorumlulukların Takibi Yoluyla Elde Edilen Bulgular.....	132
2.3.Veli Görüşmesi Yoluyla Elde Edilen Bulgular.....	140
2.4.Eylem Araştırması Sürecinin Uygulanabilirlik Açısından Değerlendirmesi.....	142
3.DERS PLANLARI UYGULAMA BULGULARI.....	144
3.1.Hikâye Dinleme Canlandırma Etkinliği ve Uygulama Bulguları.....	144
3.2.Masal Etkinliği Uygulama Bulguları.....	145
3.3.Şiir Dinleme ve Okuma Etkinliği Uygulama Bulguları.....	145
3.4.Şarkı Söyleme Etkinliği Uygulama Bulguları.....	146

3.5.Oyun ile Meşale Yakma Etkinliği Uygulama Bulguları.....	146
3.6.Drama Atölyesi Uygulama Bulguları.....	146
3.7.Menemen Etkinliği Uygulama Bulguları.....	146
3.8.Film İzleme Etkinliği Uygulama Bulguları.....	147
3.9.Workshop Uygulama Bulguları.....	147

X.BÖLÜM

1.SONUÇ VE TARTIŞMA.....	149
2. ÖNERİLER.....	150
KAYNAKLAR(BİBLİYOGRAFYA).....	152
İNTERNET KAYNAKLARI.....	158
YABANCI KAYNAKLAR.....	159
EK-1.....	162
EK-2.....	163
EYLEM PLANI AŞAMALARI.....	164

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel No.	Açıklama	Sayfa No.
Görsel 1	Hikaye dinleme ve canlandırma dersi tahta görüntüsü	74
Görsel 2	Öğrencilerin Arabalar Beş Kuruşa hikâyesini canlandırma sürecinden bir kare	75
Görsel 3	“Arabalar Beş Kuruşa” hikâyesi canlandırma sürecinden bir kare	76
Görsel 4	“Arabalar Beş Kuruşa” hikâyesine dair canlandırma sürecinden bir kare	76
Görsel 5	Hikaye analizine dair öğrenci notlarından bir örnek	77
Görsel 6	Öğretmen tarafından tahtaya yazılmış olan “Sorumluluk Bilincim” şiiri görüntüsü	82
Görsel 7	“Sorumluluk Bilincim” şiirini defterine yazarken çekilen bir öğrenci görüntüsü	83
Görsel 8	Şiiri kendi el yazısıyla tamamlayan öğrencinin defter görüntüsü	83
Görsel 9	Drama atölyesi uygulamasında hazırlık aşamasına dair bir kare	88
Görsel 10	Sorumluluğunu canlandıran arkadaşlarını izleyen öğrencilere ait bir kare	90
Görsel 11	Öğrencilerin grup olarak “Yalnızca yaptıklarımızdan değil yapmadıklarımızdan da sorumluyuz.” atasözüne dair çizdikleri resim	91
Görsel 12	Öğrencilerin “Çoban yatmazsa sürüye kurt girmez.” atasözüne dair yaptıkları resimlemedir. Çobanın ayakta elinde asası ile uyanık olduğu görülmektedir.	92
Görsel 13	Öğrenciler verilen sorumlulukları işbirlikli olarak yaparken çekilmiş bir kare	94
Görsel 14	Öğrencilerin yazdıkları hikayeyi canlandırdıkları sürece ait bir kare	94
Görsel 15	Öğrencilerin yazdıkları hikayeyi canlandırdıkları sürece ait bir kare	95
Görsel 16	Öğrenciler sorumluluk meşalesi hazırlarken çekilmiş bir kare	96
Görsel 17	Sorumluluklarını diğer gruba göre daha hızlı yazan grubun meşalesi	97
Görsel 18	Menemen etkinliğinde öğrencilerin görevlerini belirtmek için yazılan sorumluluk yaka kartları	99
Görsel 19	Öğrencilerin yaka kartları ve sorumlulukları belirlenirken çekilen bir resim	102

Görsel 20	Sorumluluğu “doğrayıcılık” olan öğrencinin soğan doğrarken çekilmiş resmi	102
Görsel 21	Yumurtaları satış ofisine ulaştıran dağıtım sorumlusu öğrenci	103
Görsel 22	Sorumluluğu“ressamlık” olan yumurta boyayıcı öğrenciler	103
Görsel 23	Domates ve biber doğrayan doğrayıcı öğrenciler	104
Görsel 24	Pişirmekten sorumlu olan öğrenci ve öğretmeni	104
Görsel 25	Menemeni hep birlikte yerken çekilen resim	105
Görsel 26	Öğrencilerin evin salonu için koltuk takımı yapma hazırlıkları	112
Görsel 27	Evin duvar ölçülerini belirlerken çekilen bir fotoğraf	113
Görsel 28	Evin duvarının kaplanmasına eşlik eden bir öğrenci resmi	114
Görsel 29	Elektrik devrelerini oluşturmaya çalışan bir öğrenci resmi	113
Görsel 30	Evin dış duvarlarını kaplarken çekilen resim	114
Görsel 31	Belirlenen 55X75 cm ölçüye göre evin alt tabanını ölçülendirip kesen öğrenciler	114
Görsel 32	Evdeki mutfak bölümü için masa yapan öğrenciler	115
Görsel 33	Evin dış duvarlarını hazırlayan öğrenciler	116
Görsel 34	Evin iç odaları için ölçülü duvar çizip kesen öğrenciler	116
Görsel 35	Evin iç duvarlarını ölçüye göre çizen ve kesen öğrenciler	117
Görsel 36	Sorumluluklarını yapmaya hazırlık yapan öğrenciler	117
Görsel 37	Evin iç duvarlarının monte edilmiş, pencere ve kapılarının açılmış hali	118
Görsel 38	Elektrik devrelerinin malzemelerini paketlerinden çıkararak öğrenci	118
Görsel 39	Elektrik devrelerinin çalışırılığını kontrol eden öğrenci	119
Görsel 40	Evin tavanı yerleştirilirken çekilen resim	119
Görsel 41	Çocuk odasına yatak yapan öğrenci	120
Görsel 42	Maket evin dışarıdan görünüşü	120
Görsel 43	Evin dış kapısı, paspası ve “hoş geldiniz” yazısı	121
Görsel 44	Maket evin çocuk odası	122
Görsel 45	Eve monte edilen elektrik devrelerini kontrol eden öğrenciler	123
Görsel 46	Ev için masa, tabure, çeşitli aksesuar yapan öğrenciler	124
Görsel 47	Tavanı yerleştirilmiş evin elektrik devreleriyle aydınlatılan hali	125
Görsel 48	Ev için düşündükleri eşyaları yapan öğrenciler	125
Görsel 49	Evin odalarının kuş bakışı görünüşü	126

Görsel 50	Evin mutfağı	126
Görsel 51	Evin amaşır odası ve banyosu	127
Görsel 52	Evin salonu	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No	Şekil Açıklaması	Sayfa No
Şekil 1	K1 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk	132
Şekil 2	K2 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk	132
Şekil 3	K3 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk	133
Şekil 4	K4 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk	134
Şekil 5	K5 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	134
Şekil 6	K6 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	135
Şekil 7	K7 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	135
Şekil 8	K8 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	136
Şekil 9	K9 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	136
Şekil 10	K10 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	136
Şekil 11	K11 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	137
Şekil 12	K12 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	138
Şekil 13	K13 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	138
Şekil 14	K14 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	139
Şekil 15	K15 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk.	139

TABLolar LİSTESİ

Tablo No.	Tablo Açıklamaları	Sayfa no
Tablo 1	Anahtar Kavramlar Kutusu	36
Tablo 2	Çalışma Grubu Özellikleri	42
Tablo 3	Film Kesitlerine Dair Zaman Aralıkları	67
Tablo 4	Haftalık Uygulama Süreci	72
Tablo 5	Hikaye Dinleme Canlandırma Ders Planı	72
Tablo 6	Masal Etkinliği Ders Planı	79
Tablo 7	Şiir Dinleme ve Okuma Ders Planı	81
Tablo 8	Şarkı Söyleme Ders Planı	85
Tablo 9	Oyun İle Meşale Yakma Ders Planı	87
Tablo 10	Drama Atölyesi Ders Planı	90
Tablo 11	Menemen Etkinliği Ders Planı	97
Tablo 12	Film İzleme Ders Planı	105
Tablo 13	Workshop Ders Planı	107

I.BÖLÜM

1.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Evrensel değerlere saygı duyan bireyler yetiştirmek eğitimin amaçları arasındadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2017-2018 eğitim öğretim yılı değerler eğitimi yönergesinde yer alan amaçlar arasında, insanlıkça kabul gören değerlere saygı duyan, değerleri benimseyen ve bilgisi deneyimiyle hayatta karşılaşılabilecek durumlarda kendinde var olan yetileri kullanabilecek beceriye sahip, özgüvenli, sistematik düşünebilen, estetik algısı gelişmiş planlı çalışabilen, problem çözebilen yenilikçi bireylerin yetiştirilmesi için sorumluluk bilinci kazandırmanın önemi yer almaktadır. Sorumluluk sahibi bireyler, toplumda ahlaki değerlere sahip örnek kişiler olabilmektedir.

Sosyal varlık olarak sorumluluk bilincini hemen hemen her yaşta insan önemsemektedir. Sorumluluk sahibi olmak birçok kültürde önemsenmekte ve insanlar bu bilinçle büyütülmeye çalışılmaktadır. Sorumluluk öğretilir ve geliştirilebilir bir kişilik özelliği olduğu için eğitim ortamlarına katılması beklenen bir kazanımdır. Çocuklara sorumluluğu öğretme konusunda ailelere ve eğitimcilere düşen görevler, sosyal olarak kabul edilebilir davranışları çocuklara öğretmek ve olumlu model olarak ve doğrudan yönlendirmeler yaparak çocukların kültürel ve sosyal normlara göre davranmayı içselleştirmelerine yardımcı olmaktır.

Sorumluluk bilinci geliştirme süreci, ilk çocukluk yıllarından itibaren ailede başlamakta ve hayat boyu eğitim kademelerinde çeşitli çalışmalarla desteklenerek sürdürmektedir. Cüceloğlu (1996), sorumluluğun gelişiminde ailenin büyük rolünün olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, aile sistemi içinde temel birim olan anne ve baba davranış ve sözleriyle sorumluluk duygusunu ifade ederler. Yine aile içinde yalnız anne ve baba değil, herkes sorumluluk duygusunu paylaşmak durumundadır.

Formal eğitim çağına gelmiş çocuklarda ise sorumluluk bilinci öğretim planları yardımıyla istendik olarak geliştirilir (Fariba, 2006). Sorumluluk bilinci kazanma süreci ilköğretimde, çeşitli öğrenme yolları ve yöntemleri kullanılarak öğrencilerin daha aktif katılım sağlayacağı ders ortamlarıyla daha etkili olabilir.

İlk çocukluk döneminden başlayarak ilkokulla devam eden öğrenme serüveninde hikâyelerin, masalların ve oyunların yeri oldukça önemlidir. Sorumluluk bilinci adına bu çeşitliliklerle desteklenmiş bir çocuğun devam eden eğitim kademelelerinde rahatlıkla sorumluluk alabilmesi, olası bir neticedir.

İlkokul çağında sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmeye yönelik birçok kazanım 2018 tarihli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programında da mevcuttur (MEB, 2018). Sorumluluk bilinci oluşturmak ya da sorumluluk bilincini geliştirmek adına eğitim alanında elbette birçok çalışma yürütülebilir. Bu çalışmada mümkün olduğunca çeşitlendirilmiş ve öğrenciler için aynı zamanda eğlenceli de olabilecek etkinlikler uygulanmaya çalışılmıştır. Tasarlanan ve uygulanan eylem planı, çalışma grubundaki öğrencilerin okul sorumluluk bilincini geliştirmek ve iyileştirmek için bireysel farklılıklar dikkate alınarak, öğrencileri beş eğitim dönemi boyunca okutan araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından oluşturulmuştur.

2.ARAŞTIRMANIN AMACI

Öğrencilerde sorumluluk bilinci açısından olumlu yönde davranış değişikliği oluşturmak bu araştırma için öncelikli amaç olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışma yoluyla öğrencilerin, sahip oldukları sorumluluk bilincinin geleceklerini nasıl etkileyeceğiyle ilgili sezinleme yapabilmelerini sağlamak hedeflenmiştir. Bu amaçla Kademeli Sorumluluk Modeli çerçevesinde çeşitli ders planları geliştirilmiş ve okul sorumluluğu temelli öğrenme etkinlikleri işe koşulmuştur. Araştırmanın alt amaçları şöyle sıralanabilir:

- Çalışma grubundaki öğrencilere, sorumluluk sahibi olduklarında kendilerini nasıl hissedeceklerini ders süreci deneyimleriyle yaşatmak.
- Öğrencilerde sorumluluk sahibi olmanın geleceklerini nasıl etkileyeceğine dair fikir oluşturmak.
- Okul sorumluluklarını yerine getirmenin başarı düzeylerine etkisini fark etmelerini sağlamak.

- Öğrencilerin sorumluluk almaktan korkmamalarını sağlamak ve onlara sorumlulukları yerine getirmenin zor ya da imkânsız olmadığını fark ettirmek.
- Sorumluluk kazandırma sürecinde öğrencilere kademeli olarak sorumluluk vermenin etkin bir yol olarak kullanılabilirliğini göstermek.
- Öğrencilerin, sorumluluk sahibi olmak noktasında yapabilecekleriyle ilgili kendilerinin keşfetmelerini sağlamak.

3. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Sorumluluk duygusu, ödev olarak üzerine alınan ya da verilen bir işi her ne pahasına olursa olsun sonuna kadar yapma ve gerektiğinde bunun hesabını verme ile ilgili bir duygudur. Bu duygu bireyde toplumsal çevrenin gerçekleri ile ideal kurallar dediğimiz us (akıl) arasındaki karşılıklı ilişkinin sonucunda oluşur (Başaran, 1971). Sorumluluk sahibi bireylerin, görevlerinin üstesinden gelebilen, hayat boyunca yaptığı eylemlerden kendinin sorumlu olduğunun bilincinde olan, bunun için de hataları ile ilgili başkalarını suçlamayan, elde edeceği şeyler için çaba gösteren, hak ve hürriyetlerin olağan olduğunu fark eden ve saygı duyan, çevresiyle uyumlu, kendi hayatında mutlu bireyler olarak geliştiklerini görmekteyiz.

Okul sorumluluğunun eğitimde-öğretim kapsamında hedeflenen başarıda önemli rol oynadığı düşünülmektedir. İlgili birçok çalışmada bu düşüncüyü destekler niteliktedir (Abdi Golzar, 2006; Acun Kapıkıran, 2008; Aladağ, 2009; Baş, 2011; Gündüz, 2014; Kayışoğlu, 2010). Okul sorumluluğu bilinci okul yaşantısında başarı elde etme ve başarıyı koruma bağlamında oldukça önemlidir. Öğrencilerde bu bilinci geliştirmek amacıyla öğretim aşamasında çeşitli planlar tasarlanıp uygulanabilmektedir. “2023 Eğitim Vizyonu’nun temel amacı; çağın ve geleceğin becerileriyle donanmış ve bu donanımı insanlık hayrına sarf edebilen, bilime sevdalı, kültüre meraklı ve duyarlı, nitelikli, ahlaklı bireyler yetiştirmektir (MEB, 2023 Eğitim Vizyonu, s.7).”

2023 Eğitim Vizyonunda “insan” eğitim hedeflerinin odak noktasıdır. Yirminci yüzyılın ortalarında geleneksel eğitim anlayışından öğrenci odaklı bir anlayışa

geçerken çağdaş, bireyi kendine has özellikleriyle tanıyan, insancıl bir yaklaşım benimsenmeye başlanmıştır. Hümanist yaklaşım da insan temellidir. Bu yaklaşımda bireylerin kendi hızında gelişmesi için yaratıcılık ve esnek olabilme becerileri önemsenmektedir. Öğrencilerde bu özelliklerin gelişebilmesi için okul ve sınıf ortamının bu yapıyı geliştirir özellikte olması gerekmektedir.

Vygotsky'nin bilişsel gelişim teorisinde ortaya attığı en önemli kavram "Yakınsak Gelişim Alanı" (Zone of Proximal Development) olarak adlandırılır. Çeşitli kaynaklarda "Gelişmeye Açık Alan" olarak da belirtilen bu kavram çocuğun tek başına öğrenebileceği ya da mevcut gelişim düzeyi ile başkalarının yardımı ile ulaşabileceği potansiyel gelişim düzeyi arasındaki farkı ifade etmektedir ve öğrenme bu aşamada gerçekleşmektedir (Kaya, 2010, s.92)

Öğrenme ortamlarının öğrencilere tek başına yapabileceklerinin çok daha fazlasını yapabilmeleri adına, bu davranışları çevreyle yardımlaşp işbirliği ile gerçekleştirebilecekleri şekilde tasarlanması Vygotsky'nin ortaya koyduğu "yakınsak gelişim alanları" kuramının bir yansıması olabilir(Yıldırım, 2016). Öğrenme ortamında öğrencilere gelişim alanları sunmak için çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi, nitelikli eğitim imkânlarının oluşturulmaya çalışılması bu anlamda önemlidir.

"Büyük insanları ortaya çıkaran eğitimidir. Bu nedenle medeniyet tarihinde Nizamiye'den Sahn-Seman'a, KöyEnstitülerinden öğretmen okullarına, parasız yatılı okullardan fen liselerine kadar birçok eğitim kurumu yer almıştır. Bu kurumların yetiştirdiği büyük insanlar da medeniyetimizinsütunlarını dikmiştir. Bu olgudan hareketleeğitimi çocuklarımızı her anlamda muvaffakılmanın yanı sıra insanlığa hizmet etmeksuretiyle evrensel medeniyete katkı sağlamakolarak görüyoruz. Millî, ahlaki, insani, manevi vekültürel değerlerimizi çocukların yaşantılarında inşa etmelerini sağlamayı bu yaklaşımımızın özüolarak değerlendirdiyoruz(2023 Eğitim Vizyonu, s22)".

Başaran(1976), sorumluluğu bir duygu olarak tanımlamaktadır(s.36). Ona göre, sorumluluk duygusu, ödev olarak üzerine alınan ya da verilen bir işi her ne pahasına olursa olsun, sonuna kadar yapma ve gerektiğinde bunun hesabını verme ile ilgili bir duygudur. Medeniyetin sütunlarını diken büyük insanların, sorumluluk sahibi birer insan olduklarını düşünmek, sorumluluk sahibi bireylerin önemli görevlere seçildiğini ve genellikle üstlendikleri sorumlulukları yerine getirdiklerini bilmek gibi olağan bir durumdur. Eğitimimin çocukları her alanda muvaffak edebilmesinin yanı sıra, milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerleri yaşantılar yoluyla oluşturabilmek için öğretim planlarının düzenlenmesi oldukça önemlidir. İnsan odaklı, öğrencilere kavramları uygulama ve yaşama alanı sunabilen öğrenme ortamları tasarlamak öğretim planlama hedefleri arasındadır. İçerik ve uygulama kapsamında, 2023 Eğitim Vizyonunda, çocuklarımızın ilgi, yetenek ve mizaçlarına yönelik gelişimleri için tüm okullarda, “Tasarım- Beceri Atölyeleri” kurulacağı yer almaktadır. Müfredatların çocuklarımıza sunacağı imkânlarla ilişkin en temel unsur; öğrenilen her türlü bilgi, beceri ve tutumun bir davranış olarak ortaya çıkmasının ötesinde, çocukların kendilerine ve topluma doğrudan hizmet edebilecek bir yetkinlik olarak yerleşmesidir(2023 Eğitim Vizyonu, s.24).

Bilgiyi kavrama, uygulama analiz etme sentezleme ve değerlendirme aşamalarına taşıyabilmek adına öğrencilere fırsat sağlayan, becerilerin içselleştirilmesini destekleyen, bir diğer deyişle öğrencinin bir diğer aşamaya geçmesine olanak sağlayan öğretim planları, bu amaca ulaşmada büyük önem taşımaktadır. Öğretim planlarının tüm kademelerde öğrencilerin bütüncül gelişimini destekler yönde düzenlenmesi, amaçların gerçekleşmesinde birer taşı olacaktır.

Tasarlanan atölyelerde eğitim faaliyetlerinin doğasında olacak ahlaki değer düşünülüşünde sorumluluk değeri akla gelmektedir. Eğitim hedefleri arasında öğrencilerin sorumluluk alabilecekleri, kendilerini bu görevlerle test edebilecekleri ortamların hazırlanması, sorumluluk bilinci geliştirme açısından workshop atölyeleri çalışmalarına benzerdir. Vygotsky’ye göre gelişim ve öğrenme bir öğretici/aktarıcı topluluğu içinde gerçekleşmektedir. Birey yalnız başına kaldığında çok az sayıda şey öğrenebilir, potansiyeli sınırlıdır. Bireyin bilişsel gelişimi ancak bir çevre içinde gerçek potansiyeline ulaşmaktadır(Yıldırım, 2016). Öğrencilere birçok açıdan

fırsat sağlayacak olan beceri atölyeleri ile Vygotsky' un“Yakınsak Gelişim Alanı” teorisine yönelik bir öğrenme çevresi düzenlenebilir. Bu bağlamda oluşturulabilecek öğrenme ortamlarının sorumluluk bilinci üzerinde nasıl ve hangi yönde değişiklikler oluşturabileceği araştırma açısından merak konusudur.

2023 Eğitim Vizyonunda ahlaki boyutta sorumluluk sahibi bireylerin gelişimini desteklemek için uygun imkan ve fırsatları sağlamak önemsenmektedir. Bunun sebebi ise, sorumluluğun gelişmesi için insanın sorumluluk alabileceği bir ortamda yetişmesi gerekliliğidir. Kişinin yetiştiği ortamda, kendisi için seçim yapma ve yaptığı seçimin sonuçlarından sorumlu olma fırsatı verilmemişse, sorumluluk duygusu gelişemez. Bu nedenle çocuklarına kendi düşüncelerini söyleme ve uygulama olanağı vermeyen ailelerde, çocuklar olgunlaşamazlar (Cüceloğlu, 2002).

Bu çalışmada öğrenciler için sorumluluk alabilecekleri ortamlar hazırlanmasının gerekliliği, sorumluluk alma konusundaki yetersizliklerin ya da fırsat düzeyinin her öğrenci için eşit olmadığı problemi de dikkate alınmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere sorumluluk alma bilincinin mümkün olduğu kadar çok öğrencide gelişmesi ve iyileşmesi için fırsat eşitliğine de dikkat edilmelidir.Çalışmaya başlamadan önce çalışma grubu gözlenmiş ve öğrencilerin sorumluluk değeriyle ilgili bir iyileştirmeye ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin okul sorumluluklarını yerine getirme konusunda eksikliklerinin olduğu ve bu eksikliklerin hayatlarına olumsuz yönde etki ettiği sınıf öğretmenleri tarafından gözlenmiştir. Bu noktadan hareketle ders süreçlerini zenginleştirme ve bol etkinlikten oluşan bir eylem planı hazırlamanın, öğrencilerdeki sorumluluk bilincini iyileştireceği ve geliştireceği düşünülmüştür.

Araştırmanın problem cümlesi; “İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin okul sorumluluklarına etki etmek amacıyla tasarlanacak eylem planı, sorumluluk sahibi olmak noktasında öğrencilerde olumlu yönde bir gelişim sağlayacak mı?” şeklinde ifade edilebilir.

4. İLGİLİ YURT İÇİ ARAŞTIRMALAR

Sağlam (2007) tarafından yapılan araştırmada, okul uygulaması dersi sürecinde uygulama öğretmenlerinin algılarındaki görev, sorumluluk ve zorluklar konusu çalışılmıştır. Öğretmen adaylarının okullardaki eğitimine, okul-üniversite işbirliği çerçevesinde okul uygulama öğretmeni aracılığıyla katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Çalışma özellikle okul uygulama öğretmenlerinin rol ve sorumluluk algıları çerçevesinde yeni durumları algılamaları üzerine odaklanmaktadır.

Aladağ (2009) tarafından yürütülen çalışmada ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi çalışılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol gruplarının kendi içinde ve aralarında nicel verilere dayalı karşılaştırılmalarının yanı sıra, katılımcılardan daha derinlemesine veriler elde etmek amacıyla nitel araştırma desenleri de kullanılmıştır. Çalışmada görüşmelerden elde edilen sonuçlara bakıldığında, uygulanan programın deney grubu öğrencileri üzerinde olumlu bir etki yaptığı görülmüştür. Araştırmada veliler ile yapılan görüşmelerde, programın öğrenci üzerinde olumlu etkilerini gözlemledikleri veliler tarafından ifade edilmiştir. Deney grubunun öğretmeni ise yapılan görüşmede, uygulanan programın öğrenciler üzerinde olumlu yönde etki ettiğini ifade etmiştir.

Kısa (2009) tarafından yapılan, okulöncesi öğretmenlerin altı yaş çocuklarının sorumluluk eğitiminde başvurdukları disiplin yöntemlerini belirlemeye yönelik araştırmada, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin sorumluluk kazandırma aşamasında ve yapılmayan sorumluluklara yönelik başvurduğu disiplin yollarının; eğitsel yöntemler, ödül ve sözel pekiştireçler ve ceza içeren yöntemler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kayısoğlu (2010) tarafından yapılan bireysel sorumluluk ve teolojik temelleri başlıklı çalışma ise bireysel sorumluluğu ve onun temellerini, teolojik yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. İnsan, toplum içinde yaşamak durumunda kalan bir varlık olduğuna göre, elbette onun ailesine, çevresine, toplumun sosyal kurumlarına karşı da birtakım ahlâkî görev ve sorumlulukları vardır. Bu açıdan çalışma insan ola-

rak sorumlu olduğumuz konularda Kur'an-ı Kerim'den alıntılar yaparak konuyu teolojik açıdan ele almıştır.

Güzel Yüce (2012) tarafından bir ilköğretim okulunda düşünme kültürünün geliştirilmesine yönelik eylem araştırması yapılmıştır. 2012 eğitim öğretim yılı sürecinde ilköğretim beşinci sınıfta, düşünme kültürünün geliştirilmesi sürecinde yaşanan sorunların belirlenmesi, bu sorunların çözümüne yönelik uygulamaların yapılması ve uygulamaya ilişkin görüşlerin alınması amaçlanmıştır. Araştırma, problemin döngüsel bir şekilde çözülmesini gerektirdiğinden nitel yöntemlerden eylem araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Sonuç olarak gözlem ve görüşme yoluyla elde edilen bulgulara bakıldığında düşünme kültürü açısından başlangıç düzeyine göre önemli gelişmeler olduğu kanıtlanır niteliktedir. Araştırma incelendiğinde düşünme kültürü açısından gelişmesine gereksinim duyulan alanlar da olduğu görülmüştür.

Yontar (2013) tarafından yapılan Sosyal Bilgiler programında kazandırılması hedeflenen sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi başlıklı çalışmada, beşinci sınıf öğrencilerinin sorumluluk ve empati düzeyleri arasındaki ilişki; cinsiyet, Sosyal Bilgiler dersi başarı puanı ve okul sosyoekonomik düzeyi açısından incelenmiştir. Çalışmayla öğrencilerin empati düzeylerinin, sorumluluk düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu anlaşılmıştır. Bu durum öğrencilerin karşılıklı ilişkilerinde empatik olma düzeylerinin sorumluluk alma düzeyleriyle ilişkili olduğu anlamına gelmektedir. Sosyal Bilgiler dersi başarı puanı farklılık gösteren öğrencilerin sorumluluk puan ortalamaları ve empati puan ortalamalarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda okuyan öğrencilerin empati puan ortalamaları, diğer düzeyde olan okullara devam eden öğrencilere göre anlamlı şekilde düşük bulunmuştur. Okul sosyoekonomik düzeyi değişkeni, öğrencilerin sorumluluk düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Bu çalışmayla sosyo-ekonomik düzey ile empati, empati düzeyiyle de sorumluluk düzeyi arasında etkileşim ve ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Gündüz (2013) tarafından yapılan, ilköğretim 3. Sınıf hayat bilgisi dersinde sorumluluk değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretilmesinin akademik başarı ve tutuma etkisi başlıklı çalışmada 33 öğrenciyle çalışılmıştır. Sonuç olarak;

proje tabanlı sorumluluk değer öğretimin yapıldığı grupta olan öğrencilerin hem akademik başarılarının arttığı hem de kişisel sorumluluklarında ve görev bilinci anlamında tutum puanlarının yükseldiği görülmüştür. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin deney öncesi ve deney sonrası sorumluluk değeri tutum puanları, cinsiyete ve ailelerinin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği de tespit edilmiştir. Proje tabanlı sorumluluk değer eğitiminin öğretim süreci ve sürece ilişkin bulguları incelendiğinde; öğretimin süreci çeşitlendirdiği, daha fazla akılda kalıcı öğrenmeleri sağladığı, öğrenciler üzerinde olumlu etkisi ve eğitim sürecini eğlenceli bir hale getirdiği gözlenmiştir.

Külekcı (2015) tarafından yapılan çalışma ise, üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik deneysel bir çalışmadır. Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk, liderlik, vatandaşlık, değişim oluşturma, ortak amaç etrafında işbirliği halinde uyumlu bir şekilde çalışma, kendini tanıma gibi davranışlarına etkisini incelemektir. Verilen eğitim programının ardından öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda eğitim programının öğrencilerin işbirliği halinde daha etkin çalışmalarına, bir gruba liderlik etme becerilerini kazanmalarına, yaşadıkları toplum için bir farklılık oluşturma isteğinin oluşumuna katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu tez kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda öğrencilerin araştırma kapsamında olan becerilerine yönelik davranışlarını geliştirmeleri önemli görülmektedir.

Keske Aksoy (2015) tarafından yapılan çalışma ise Beden Eğitimi dersinde bireysel ve sosyal sorumluluk modeli uygulamasıyla ilgili bir eylem araştırmasıdır. Çalışmada amaç beden eğitimi dersinde 9. sınıf düzeyinde olan öğrencilerde seçili duyuşsal özelliklerin kazandırılmasında Bireysel ve Sosyal Sorumluluk modeli (BSSM) kullanıldığında sürecin nasıl işlediğini ve öğrencilerin seçili fairplay'e yönelik davranışlarındaki değişimi araştırmaktır. Araştırmanın uygulandığı 2013-2014 öğretim yılı bahar döneminde 8 hafta süresince 9. sınıftan 30 öğrenci ile gerçekleştirilmiş olması çalışmamızla zamanlama açısından benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin model uygulaması sonunda öğrendiklerini ders dışına veya okul dışına transfer ettiklerinin tespit edildiği belirlenmiştir. Uygulama sonunda BSSM'nin Hüma-

nistik prensiplerinin tümü oluşmuştur. Öğrencilerin seçili fairplay davranışlarında ise model uygulama süreci sonunda pozitif değişimler sağlanmıştır.

Özbal(2016) tarafından yapılan Beden Eğitimi ve Spor dersinde farklılaştırılmış öğretim yaklaşımının uygulanmasına dair yürütülen araştırmada, eylem planında öğretim yaklaşımlarından istasyon ve merkezler kullanılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin “Beden Eğitimi ve Spor dersi” ne karşı tutumlarında son test puanlarındaki anlamlı bir artış olduğu tespit edilmiştir. Nitel veri sonuçları yoluyla ise öğrencilerin derse istekli olarak katılımlarının sağlandığı, fiziksel olarak derse katılımın da arttığı, işbirlikli çalışma durumlarının ve bireyler arası etkileşimlerinin geliştiği, kişisel çalışma alışkanlığı kazanıldığı, ayrıca öğrencilerin sınıf kurallarına uyduğu sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

Karakuş, Kartal ve Çağlayan (2016) tarafından hazırlanan bir çalışmada ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin davranış haline getirmesi gereken sorumluluğu nasıl tanımladıkları ve sorumluluklarını yerine getirip getirmeme durumlarına ilişkin duygularını belirlemek amaçlanmıştır. Nitel olarak tasarlanan araştırmada veriler, 20 kız, 20 erkek öğrenciden yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğrencilere çizdirilen resimlerle elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğrenciler sorumluluğu çoğunlukla bilişsel düzeyde ödevini yapan çocuklar ve verileni yerine getiren kişiler olarak tanımlamaktadır. Öğrenciler sorumluluklarını yerine getirdiklerinde yaşadıkları duyguları mutlu olmak, güvenilir olmak, gurur duyma ve takdir edilme olarak belirtmişlerdir. Ayrıca verilen görevi yerine getirdikleri zaman rahatladıklarını, çevrede olumlu sonuçlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler sorumlu oldukları davranışları yerine getirmediklerinde ise üzüntü, gözden düşme korkusu, huzursuzluk, mutsuzluk, kaygı ve başarısızlık duygusu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Çoban (2016) tarafından sokratik sorgulama yöntemi ile sorumluluk değerinin öğretimi konusunda ilkokul 1-3 sınıfların Hayat Bilgisi dersi öğretim programında ve 4-8 sınıflar sosyal bilgiler dersi öğretim programında öğrencilere kazandırılmak istenen sorumluluk değerinin, altıncı sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığını tespit etmek ve öğrencilerde görülen sorumluluk türlerini belirlemek ayrıca sorgulayarak bu değeri kalıcı hale getirmek üzerine bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonunda öğrenciler sorumluluğu kendilerine başkaları tarafından (anne, baba, büyük-

ler) verilen görevler olarak belirtmişlerdir. Uygulama öncesi, uygulama sonrası ve kalıcılık ile ilgili verilere bakıldığında ise yaşantı oluşturularak sokratik sorgulamanın yapıldığı deney grubunun kişiler arası sorumluluk, çevreye karşı sorumluluk ve kamusal sorumluluklarının kontrol grubuna ve yalnız sokratik sorgulamanın yapıldığı gruba göre daha fazla gelişmiş olduğu gözlenmiştir.

Yakar (2017) tarafından yapılan çalışma ise potansiyel gelişim alanı bağlamında bir eylem araştırmasıdır. Öğrenme sorumluluğu, motivasyon ve başarı başlıklı çalışmada, potansiyel gelişim alanı bağlamında fen bilimleri dersi kapsamında gerçekleştirilen öğrenme görevleri aracılığıyla ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin öğrenme sorumluluklarının, fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarının ve fen başarılarının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma Muğla-Ula'da bulunan bir ortaokulda öğrenim gören 16 6. sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bahsedilen 16 öğrenci öğrenmeye yönelik sorumluluk, fen öğrenmeye yönelik motivasyon, fen dersine yönelik başarı puanlarına ve bunlarla birlikte ikamet ettikleri yerlere ve öğretici/uygulayıcı görüşlerine göre 8 potansiyel gelişim alanı partneri olarak belirlenmiştir. Araştırma için seçilen ders olan fen bilimleri dersine yönelik 2 ünite belirlenmiş ve bu ünitelerin öğretimi sürecinde öğrencilere potansiyel gelişim alanı bağlamında gerçekleştirdikleri öğrenme görevleri verilmiştir. Fen bilimleri öğretmeni öğretici/uygulayıcı olarak, araştırmacı da katılımcı gözlemci olarak sürece dâhil olmuştur. Araştırmada elde edilen genel sonuca göre, potansiyel gelişim alanı bağlamında gerçekleştirilen öğrenme görevleri öğrencilerin öğrenmeye yönelik sorumluluklarını, fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarını ve fen başarılarını geliştirdiği tespit edilmiştir.

5.İLGİLİ YURT DIŞI ARAŞTIRMALAR

Frost (1991),“Öğrenci başarısına ilişkin akademik danışmanlık: Ortak sorumluluk sistemi” başlıklı çalışmada öğrenci motivasyonunu ve kalıcılığını artıran ortak sorumluluk stratejilerine odaklanarak, yükseköğretim ortamında öğrencilere danışmanlık tavsiyesini incelemiştir. İlk iki bölümde, danışman ile öğrenci arasındaki ilişkinin hayati önem taşıdığı ve danışman rolünün öğrencinin uzun vadeli ve aynı zamanda anında hedeflere bakmasına yardımcı olmak olduğu gelişimsel danışmanlık

adı verilen yeni bir danışmanlık kavramı açıklanmaktadır. Danışman-öğrenci ilişkisindeki bu kalite, öğrencinin üniversiteye katılımını ve kalıcılığını arttırmaya ve öğrenciyi gelecekteki karar alma durumlarına hazırlamaya yarar. Bu tür bir ilişkiye ulaşmak için stratejiler, öğrencilerin odaklanmalarına ve ihtiyaç ve amaçlarını netleştirmelerine yardımcı olma yollarını da içeren üçüncü bölümde ayrıntılı olarak incelenmiştir. Dördüncü bölüm, azınlıklar, akademik olarak hazırlıklı öğrenciler, engelli öğrenciler, öğrenci sporcular ve uluslararası öğrenciler de dahil olmak üzere özel gruplar için özel ihtiyaçlara, özelliklere ve en iyi danışmanlık stratejilerine odaklanmaktadır. Ayrıca, geçiş yapan öğrenciler, birinci sınıf öğrenciler, kararsız ana dallar olan öğrenciler, transfer öğrenciler ve yetişkin öğrenciler de tartışılmaktadır. Altıncı bölüm, program yönetimi, danışmanların seçimi ve eğitimi, değerlendirme ve tanıma, işbirliği ve programın sistematik bir işletme olarak görülmesi yoluyla başarılı bir danışmanlık sisteminin nasıl kurulacağı ve uygulanacağı konusunda tavsiyeler sunar. Monografik bir dizi öneri çıkarılmıştır. 200'den fazla referans ve bir dizin dahil edilmiştir.

Bacon (1993),“Öğrenme için öğrenci sorumluluğu” başlıklı çalışmasında, öğrenci bakış açısını kullanarak, öğrenmeye yönelik öğrencilerin kendilerinin yapmış olduğu sorumluluk çalışmalarının sonuçlarını paylaşmıştır. Dört aylık sürede katılımcı / gözlem yoluyla California ortaokulunda altıncı ve yedinci sınıf öğrencileriyle yapılan 52 röportajyoluyla öğrencilerin öğrenme için sorumlulukolarak gördükleri altı kategori bulunmuştur. En çok bahsedilenlerden en sık olan kategoriler şunlardır: (1) İşi Yap, (2) Kurallara Uy, (3) Dikkat Et, (4) Öğren veya Öğren, (5) Çaba Göster veya İşe Gir ve (6) Verilen veya Alınan Bir Şey Olarak Sorumluluk. Çalışmada sonuç olarak öğrencilerin okulu öğrenme yeri olarak görmediği, okulu zorlayıcı görmediği, işi zorlaştırmak için yeterli kontrol sağladıkları ve öğrenmekten sorumlu hissettiklerini söylemelerine rağmen aslında sadecezorunlututuldukları" sonucuna varılmıştır.

Lewis (2001) tarafından yapılan bir çalışmada toplam 42 kişiden oluşan ilkökul ve ortaokuldaki öğrencilerle çalışılmış, sınıf disiplininin, sınıfta öğrenme ve güvenlik haklarının korunması için öğrencinin sorumluluğunu arttırmadaki rolü incelenmiştir. Sonuçlar, öğretmenlerin sınıftaki olumsuz davranışlara aşırı tepki vermele-

ri ve zorlayıcı disiplin kullanımlarıyüzünden öğrenciler tarafından sorumluluğun gelişmesini engelleyen ve onları okul çalışmalarından uzaklaştıran birer öge olarak algılandığını göstermiştir. Ne yazık ki öğretmenler, iyi davranış için ödüller verme ve karar alma sürecine etkin katılım gibi daha verimli teknikleri kullanmada başarısızdırlar. Çalışmanın diğer bir sonucuna göre ilkokul öğrencileri kendilerini ortaokul öğrencilerinden daha sorumlu görmektedir.

Judy Kay(2006) tarafından hazırlanançalışmada, öğrencinin, öğrenci modeline girebileceği bir öğrenci modelleme yaklaşımı ve bunun birkaç düzeyde öğrenmeyi nasıl destekleyebileceği açıklanmaktadır. Öğrenme hedeflerini planlama, öğretim sistemiyle öğrenci arasındaki iletişimi geliştirme ve öğrenme hakkındaki yansımalara yardımcı olma temellidir.Öğrenci modelleri ve bu tür yaklaşımların motivasyonlarını nasıl etkilediği ana hatlarıyla belirtilmiştir.

Helker ve Wosnitza (2016) tarafından yapılan çalışmada bireyin sorumluluk duygusunun önemli motivasyonel etkileri nedeniyle, 271 ortaokul öğrencisi ve ebeveynleriyle çalışılmıştır. Çalışma kapsamında üç sorumluluk boyutu tanımlanmıştır: (1) öğrenme sürecinin sorumluluğu, (2) öğrencinin başarısı ve (3) destekleyici bir sosyal ağ oluşturulması. Öğrencilerin sorumluluk duygusu, ebeveynlere ve öğretmenlere yönelik sorumluluk tanımlamaları, kendi motivasyonları ve okul başarısı ile ilişkili bulunmuştur. Bu bulgular, öğrencilerin akademik başarılarını sağlamada ve sorumluluk duygusunu arttırmada okul bağlamının önemini vurgulamaktadır.

Gordon, Jacobs ve Wright tarafından yapılan bir çalışmada (2016), Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir şehirde uygulanmakta olan “uzun vadeli okul sonrası sorumluluk programı” incelenmiştir. Program, okulu bırakmış ya da bırakma riski olduğu düşünülen çocuklar için etkinlik temellidir ve Kişisel ve Sosyal Sorumluluk Öğretimi (TPSR) modeline dayandırılmıştır. Program içeriği, sosyal ve duygusal öğrenme teorik çerçevesiyle de güçlü bir şekilde uyumludur. Çalışmada, ortaya çıkan yeni öğrenmeler ve katılımcılar için katılımın etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda Kişisel ve Sosyal Sorumluluk Öğretimi modeline ait pedagojik yaklaşım ve stratejilerin, sadakatle uygulandığında, sosyal ve duygusal öğrenme çerçevesiyle güçlü bir şekilde uyumlu olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu çalışma,

okul danışmanı veya okul sosyal hizmet görevlisini sorumlulukla ilgili müdahaleler için iyi bir erişim noktası olarak kabul etmektedir.

Escarti, Llopis-Goig ve Wright (2018) tarafından yapılan bir çalışmada sorumluluğu artırmak ve çeşitli ortamlara aktarılan yaşam becerilerini öğretmek için Kişisel ve Sosyal Sorumluluk Öğretimi modeli geliştirilmiştir. Çalışmanın amacı, okul temelli bu programın beden eğitimi ve diğer konu alanlarındaki uygulama kalitesini değerlendirmektir. Sonuçlara göre öğretmenlerin sorumluluğu geliştirmek için kullandıkları stratejiler, öğrencilerinin sorumlu davranışları göstermeleriyle önemli ölçüde ilişkilidir. Ayrıca geliştirilen modelin, okul müfredatında sorumluluğu teşvik etmek için etkili bir çerçeve sağlayabileceği bulgusuna ulaşılmıştır.

6.EĞİTİMDE DRAMANIN KULLANIMI

Eğitimde drama, insanla alakalı bir duygu, fikir ya da bir problemin bir durumun kişilerde yansımalarına dair görüntünün yine insana özgü yollarla anlatılmasına olanak sağlayan bir yol olarak görülebilir. Özünde yapmak ve oynamak gibi iki fiili içinde barındıran drama, anlamlandırma sürecini içerir. Bir diğer deyişle hayata dair bir olay ya da durumun gösterimidir. Bu gösterimde var olan yaşamın kendisi değildir. Yaşamın yansıtılmasının tek yolu ise canlandırmadır. Canlandırma konu alanı oldukça geniştir. Hayvanlar, bitkiler nesnelere birer canlandırma konusu olarak alınabilir. Tüm bu varlık ya da olgular, yine insan ve insanı ilgilendiren konularda birleşir. Epik türden ayrı olarak drama bir anlatıcının bulunuşuyla değil canlandırma yoluyla söylem aktarımını sağlayan bir disiplindir.

Canlandırmalarda başat öğe eylemdir. Eylem bir davranış değişikliğine neden olan harekettir. Eylem her zaman devinimsel bir durumu ifade etse de düşünsel bir farkında lığın da hareketi koşulladığı göz ardı edilmemelidir. Eylem her zaman hareket, dinamizm ve canlılığı yansıtır. O halde içinde eylem, canlandırma ve göstermeyi barındıran drama herhangi konuşmayla ilgili ya da salt sözsüz de olabilir.

Eğitim alanında drama iki türde ele alınabilir. İlki bir alan olarak dramanın kendisidir. İkincisi ise bir ders konusunun öğretiminde bir yöntem olarak kulla-

mılmasıdır. Bu açıdan bakıldığında drama hem bir sanat hem de bir öğretim yöntemi-
dir denilebilir. Ders sürecinde herhangi bir kavram, konu, durum, masal, şiir, öykü
gibi yazınsal bir tür hatta bir sözcükle bile drama süreci başlatılabilir. Araştırmada
dramanın bu özelliğinden yararlanılmıştır. Sorumluluğa dair işlenen hikayenin rol
oynama ve canlandırma süreci, öğrencilere drama yöntemi ile bir edebi türü eyleme
dönüştürme imkanı sağlamıştır. Drama değerlendirme aşaması için aşağıda yer alan
tanım:

*“ Değerlendirme yazılı ve sözlü olabilir. Bir çalışmanın ardından tartışma
açılması ‘ne yaşadınız’, ‘ne hissettiniz’, ‘nerede güçlük çektiniz’ gibi sorula-
rın tartışılması, katılımcıların bu soruları yanıtlaması öğretmenin bu süreci
yönetmesi ve gerekiyorsa kendi gözlemlerini katılımcılarla paylaşması değer-
lendirmedir.” (TAN, 2007, s.208)*

İncelendiğinde araştırma kapsamında yapılan drama dersinde, bahsi geçen
ders sürecine dair öğrencilerin ne hissettiği, nerede zorlandığı, canlandırma sürecin-
de ne yaşadıklarına dair sorular öğretim planında yer almaktadır. Bu açıdan sorumlu-
luk değerine dair oluşturulan drama atölyesinin öğrencilerin fikirlerini söylemelerine
olanak sağladığı da söylenilebilir. Değerler eğitimi öğretim türlerinden telkin yoluyla
öğretim şekli olarak, değerlendirme sürecinin son dakikalarında öğretmen tarafından
sorumluluğa dair kurulan cümlelerle süreçteki ana fikir toparlanmıştır.

Araştırmada bulunan ve canlandırılan bir diğer edebi tür ise masaldır. Öğre-
tim yöntemi olarak kullanılan drama, öğrencilerin sürece aktif katılımlarıyla, o anki
duygu durumlarıyla hareket etmelerine olanak sağlamıştır. Drama esnasında grubu
oluşturan her bir birey kendine özgü duygu düşünce ve birikimlerinden yararlanarak
bir yaşantı geçirebilir. Bu yaşantı, oyun, doğaçlama, rol oynama ve doğaçlama ile
yapılabilir. Ayrıca her bir drama etkinliği tektir kendine özgüdür. Sürece dahil olan
öğrenciler eğlenerek öğrenme fırsatı yakalamış olur. Yapılan doğaçlamaların, can-
landırmaların öğretim sürecinde etkililiği süreç içerisinde öğrencilerde oluşan payla-
şım ve aktarımla güçlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında sorumluluk değeri öğretim
sürecinde dramanın bir yöntem olarak kullanılması sürece öğrenciyi dahil etmek,

özgün çalışmalara yapabilmek, sorumluluğa dair örnek davranışları yapan kişiler gibi hareket etmek, öğrencilerin öğretilmek istenilen davranışla ilgili bir hikaye ya da masalı arkadaşlarının canlandırmalarını izleyerek görmelerini sağlamak gibi durumlar açısından uygun görülmüştür.

7.EĞİTİMDE EDEBİ TÜRLERİN KULLANIMI

Günümüzde olumsuz yönde giderek değişen toplumsal yapının getirdiği ahlaki bozukluklar, eğitimde değerler eğitimi önemsemeyi ve olumlu karakter özelliklerinin gelişimini sağlamaya yönelik fikir geliştirmeyi zorunlu hale getirmiştir. Bu doğrultuda farklı alanlarda kendine yer bulan değerler eğitimi, oldukça geniş alanda etkindir. Özellikle Türkçe dersinde ve Türkçe'nin türevleri olan derslerde değerlerin öğretimi önemli bir noktadır. Edebiyatın üç yönüyle etkin olduğu söylenebilir. Dil eğitimi, estetik eğitimi ve ahlak eğitimidir. Edebi türler arasından ders materyali olarak seçilecek bir edebi metnin estetik açıdan yetkinliğinin yanında ahlaki açıdan öğrenciyi beslemesi de önemsenmektedir. Metinler yalnızca dil kurallarını belletmek ve bazı anlatım çeşitlerini aktarmak için kullanılmaz. Çeşitli değer aktarımında öğrencilerin geçmişle aralarında iletişim kurabilecekleri köprü vazifesi de görebilir. Değerler eğitiminde edebi türler bu açıdan sıklıkla kullanılmaktadır.

Hikaye anlatıcılığının hayata dair yansımaları barındırması açısından etkili olabileceği düşünülebilir. Özellikle somut dönemde olan öğrencilerin eğitiminde hikaye anlatıcılığına yer vermek bilgilerin özümsemesini ve dolayısıyla kalıcı olmasını sağlayabilir. Problem çözme becerisini, bir fikri yada durumu ele alıp eleştirel bir bakışla çözümlenmeyi, örnek problem durumda kendini ifade etmeyi, düşünmeyi sağlayacak ve öğrencilere keyifli deneyimler sağlayacaktır. Dünyanın bir çok yerinde karşılaştığımız hikaye anlatıcılığı günümüzde yaşamını sürdüren insanlar ile geçmişte yaşayan insanları bileştiren bir köprü görevi görmektedir. Araştırmada “Arabalar Beş Kuruşa” başlıklı hikaye ile geçmişte yaşayan insanların sorumluluklarına dair yaklaşımları, sorumluluklarını yapma istekleri ve belki de sorumlulukları pahasına önelerine çıkan zorluklarla nasıl baş ettikleri hikayenin normal akışıyla öğrencilere hissettirilmiştir.

8.EĞİTİMDE WORKSHOP KULLANIMI

Workshop'un kelime anlamı atölyedir. Okuma becerisi üzerine yapılan araştırmada öğrenci düşüncelerine, ders sürecinde kullanılan içeriği anlamlandırdıktan sonra öğrencinin ne düşündüğünü ortaya çıkarmak workshop çalışması süreci hedeflerinden biridir. Ayrıca workshop anlatma yani bilgi verme aşamasında değil daha çok yapılacak çalışmaya dair gösterme, etkin olarak üretme, bir ürün oluşturma aşamasıdır denilebilir. Atölye grupları oluşturulur. Atölye elemanları birlikte üretme imkânı bulur. Ayrıca gruplara gerek görüldüğü zaman araştırmacı rehberlik edebilir. Üretme aşamasında rehber öğretici, sorular sorma, yönlendirmelerde bulunma, öğretilecek anlar yakalama imkanına sahip olur. Bu açılardan bakıldığında araştırmada kullanılan sekiz ders planının ardından her öğrencinin sorumluluk alabileceği, tek veya birlikte çalışabileceği, sonuçta bir ürün ortaya çıkarabileceği için workshop tekniği kullanılmıştır.

SherylLian adlı araştırmacının “Göster, söyleme: Sözleşme ve başarı teşvikli workshop okumaları” başlıklı çalışmasında workshop çalışmaları için şu paragraf geçmektedir:

“Öğrencilerime okuma süreci ve stratejileri hakkında edindiğim tüm dersleri öğretmek için mini ders, atölye çalışması ve öğretmen konferansını içeren atölye modelini kullanıyorum (Bennett, 2007). Mini ders bir atölyenin ilk bileşenidir. Mini-ders sırasında öğrenciler, doğrudan karmaşıklaşarak seviyelerin metninin nasıl çözüleceğini ve anlaşılacağını öğrenerek doğrudan eğitim alırlar. Davey'e göre (1983) öğrenci yüksek sesle düşünür, okuduğu ve metni anlamlandırdığı gibi ne düşündüğünü ortaya çıkarmanın bir yoludur, anlatmak için değil, göstermek için önemli bir araçtır. Gösteriyi takiben, bağımsız çalışmalara başlamadan önce birlikte çalışacak öğrenci çiftleri yönlendirilebilir. Araştırmacı öğrenciler sessizce okumaya başladığında aralarında yürümüş, içerikte diyaloglar oluşturulmuştur: yönlendirme, soru sorma, birkaç not alma ya da öğretilebilir anlar ara-

ma. Sonunda, dersi günün hatırlatmasıyla araştırmacı bitirir(Texas Journal, 2017, s.163).

Bir diğer çalışma ise Sam Ghung adlı araştırmacının “Büyük birinci kuşağa bağlı bilgi işlem dışı öğrenciler için workshop serisi veri analizleri” başlıklı araştırmadır. Çalışmada aşağıdaki paragraf geçmektedir:

Katılımcı öğrenciler için bir dizi yaz alıştayını öneriyoruz. Düzenli bir dönem yerine, bir yaz dönemini hedefliyoruz. Workshop, ağ oluşturma, eşler arası destek, çalışma grupları ve sosyal faaliyetlere katılım içerir. Küçük gruplar ayarlandığından dolayı, onlara sürekli rehberlik sağlıyoruz. Ayrıca son aşamada araştırma deneyimleri, konferanslara katılım ve araştırmanın sunumunu istiyoruz. Öğrenciler uygulamalı veri analizini deneyimlemek için veri analiz aşamalarında öğrendiklerini uygulamalıdır(Sam Chung, 2018 , s.39).

Paragrafta da bahsedildiği üzere workshop uygulamaları, öğrencilerin planlanmış kısa bir zaman içerisinde grup dinamiği ile sosyal bir faaliyet içerisinde olmaları planlanır. Süreç boyunca da rehberlik yapılmalıdır. Veri analizi aşamasında teorik bilgiyi öğrendiklerine dair öğrenciler, workshop aşamasında da bu bilgileri uygulamalıdır. Paragraf incelendiğinde workshop tekniğinin bilgiyi işleme kuramında yer alan uygulama analiz sentez ve değerlendirme aşamamalarında kullanılabilirliği dikkat çekmektedir. Belirlenen dönem ya da ders sürecinin son aşaması olarak verilebilir. Öğrencilerin öğrendiklerini uygulama, düşünme yani analiz etme, sentezleyerek değerlendirmelerine olanak sağlayan bir tekniktir. Bu açıdan bakıldığında workshop tekniğinin araştırmada kullanılmasının en önemli sebebi olarak öğrencilerin uygulanan ders planlarından sonra sorumluluk bilinlerindeki değerimin, planlanan bir ürünü dizayn etme, bazı parçaları bir araya getirme, amaca uygun ürün oluşturma, birlikte çalışma gibi durumlara nasıl yansıldığını tespit etmektir.

II.BÖLÜM

1.EĞİTİMDE DEĞER

Toplumsal değerlerimiz öğretim programlarının bakış açısını oluşturan kurallar bütünüdür. Temelleri geleneklerimiz ve geçmişimiz içinde, katları ve odaları bu temelden esinlenerek bugünüme ve yarınlarımıza ulaşmaktadır. Temel insani durumlarımızı oluşturan değerlerimiz, hayatımızın sıradan akışında ve karşılaştığımız problemleri çözmemizde harekete geçmemizi sağlayan cesaretin ve kuvvetin kaynağıdır.

Bir topluluğun istikbalinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerlere sahip olan, değerlere dair becerilerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu farkında olunan bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine değerlerimizle örtüşen ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme gücü ve yetisini kazandırma amacıyla eylemlerde bulunur. Eğitim sistemi yalnız akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da içine alan eğitim programıyla gerçekleştirir. Söz konusu öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Bunun tersine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir noktasında yer almaktadır. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregitiimi.pdf (02.09.2018).

Güngör (1993), kullanım alanı oldukça kapsamlı olan değer kavramı, bir bakıma hayatımızın amacıdır, hatta sadece bireysel olarak değil, başkalarının hayatı içinde gaye olmasını istediğimiz şeylerdir. Türk Dil Kurumu (2008) değeri, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık olarak tanımlanmaktadır.

Kıllıoğlu (1990) için, insanın ihtiyaç duyan, isteyen, amaç edinen bir varlık olarak, eşyayla gerçekleştirdiği bağlantıda ortaya çıkan veya beliren olguya değer denir. Çileli (1990) için değerler, etkinliklere yol gösteren ölçütler, değer sistemleri de çelişkileri çözmek, karar vermek için başvuru alan genel planlardır (s.13).

Çelikkaya (1995) göre değer; bir toplum içinde veya bir inanç ve ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyusu, düşünüş, davranış, kural ve kıymetlerdir' denilebilir(s.168). Değerler; belli bir durum ve şartlara bağlı kalmaksızın, arzu edileni yararlı görülen ve beğenilen şeyleri gösteren kıstaslar olarak da tarif edilebilir. TÜSİAD(1991) değer tanımında, toplumsal hayatta, insanların ortak olarak önemsedikleri görgül (amprik) olgulara toplumsal değerler adını vermekteyiz şeklindedir (s.3).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda değerlerin yer aldığı ve değer eğitimiyle ilgili yaklaşımlara yer verildiği görülmektedir (MEB, 2018). Bu yaklaşımlar:

- Telkin yoluyla değer öğretimi,
- Değer açıklama,
- Değer analizi,
- Ahlaki muhakeme,
- Gözlem yoluyla değer öğretimi.

Telkin etme yaklaşımı, eğitimciler ya da ebeveynler tarafından öğrencilere tekrar ettirme yoluyla yapılan ve kontrolün yetişkinde olduğu bir yöntemdir. Değerlerin öğretiminde telkin yaklaşımının oldukça yaygın kullanımı ihtimali yüksektir (Bulut, 2011: 34). Değer açıklama yaklaşımı, çocukların sahip olduğu değerleri gözden geçirmesine yardımcı olarak değerlerin farkına varmalarını sağlama yöntemidir (Gül, 2013: 71). Değer analizi yaklaşımı, çocukların ilgili olgu ve kanıtları değerlendirerek kendi davranışlarına kendilerinin karar vermesine dayanmaktadır (Bulut, 2011: 37).

Değer şu zamana kadar üzerinde oldukça fazla araştırma yapılmış ve çalışılmış bir konu olmasına rağmen, kavramsal olarak yeterince açıklığa kavuştuğunu söylemek zordur. Davranış bilimciler değerlerin bir yandan tutum ve davranışları etkileyen bilişsel süreçlere etki ettiğini, diğer yandan sosyal çevrenin yapısı ile etkileşim içinde olduğunu ve bir bakıma kültürü yansıttığını kabul etmektedir. Değer sınıflamasına ilişkin literatürde çeşitli tanımlara yer verilmektedir. Bilgin (1995) amaç değerler kendine saygı, zevk ve başarılı olma gibi kişisel değerler olabileceği gibi barış içinde bir dünya, ulusal güvenlik ve özgürlük gibi toplum merkezli de olabilir. Araç değerler dürüst, sevecen gibi kişiler arası ilişkileri düzenleyen ahlaki değerler olabileceği gibi bireylerin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olan yaratıcı, mantıklı entelektüel gibi yeterlilik değerleri de olabilir (s. 84). Spranger (1928) altı temel değer grubu oluşturmuştur. Bunlar: Estetik, Teorik (Bilimsel), Ekonomik, Siyasi, Sosyal ve Dini değer gruplarıdır. Bu değer sınıflamaları daha sonraki yıllarda Allport ve arkadaşları tarafından ölçeğe dönüştürülmüştür (Ünal, 1980, s.20). Amish (2001), Başka bir açıdan ise değer “Kendini ve başkalarını umursamayı, zorunlulukları yerine getirmeyi, toplumlara katkıda bulunmayı ve daha iyi bir dünya yaratmayı içerir” (s.23). Gerçek değerlerin tanımı gerekse sınıflamaları üzerinde fikir birliği bulunmamaktadır. Araştırmalarda genellikle değerlerin toplumlara göre önemsenme ve değerli olma durumlarına ve farklı toplumlara ait değerlerin evrensel değerlerle birlikte benimsenmesine yönelik çalışmaları içermektedir. Bu bağlamda çalışmamız kapsamında sorumluluk değerinin de yer aldığı Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilimler dersi öğretim programında yer alan ‘kök değerler’ şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik (MEB, 2018, s.4). Araştırma bu kök değerlerden sorumluluk ile ilgili öğrenci algılarını ve davranışlarını geliştirmek adına yapılmıştır.

2.EĞİTİM DEĞERİ OLARAK “SORUMLULUK”

Türk Dil Kurumu sözlüğünde sorumluluk “kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyeti” olarak tanımlanmaktadır. Sorumluluk denildiğinde kişinin kendi davranışlarından ve sonuçlarından bahsedilir. Yetki alanı da kişinin sosyal bir varlık olarak çevreye yöne-

lik sorumluluğundan bahsedilebilir. Sorumluluk, erken çocukluk döneminden başlayarak, çocuğun yasına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun olarak görevlerini yerine getirmesidir (Yavuzer, 1999, s.107).

İnsanın kendine karşı sorumluluğu ile diğer insanlara karşı olan sorumlulukları birbirinden soyutlanamayan olgulardır. İlişki sorumluluğu, diğer insanlara karşı olan görevlerimizi bilimsel olarak yerine getirmekten farklı bir kavramdır ve bunu öğrenmemiş olmanın bedeli içsel yalnızlıkla ödenir (Geçtan, 1996, s.108).

Sorumluluk kavramı kapsamında bir insan, belirli duyguların ve düşüncelerin uzantısı olarak yaptığı veya yapmadığı şeylerden ötürü başka insanların veya şeylerin etkilendiğini fark edip ifade ederse, bu duyguların düşüncelerin ve davranışların kendisine ait olduğunu kabul ederse, söz konusu duygularının, düşüncelerinin ve davranışlarının sorumluluğunu almış olur (Dökmen, 2000, s.226).

Sorumluluk duygusuna sahip kişilerle ilgili şu özellikler sıralanabilir: Sorumluluk sahibi kişi, kendine ve başkalarına karşı saygılıdır. Üstüne düşen görevleri yerine getirir. Kendi işlerini kendi kendine yürütür ve başkalarına gereksiz yük olmak istemez. Öz değerinin bilincindedir. Duygu, düşünce ve davranışlarından yalnız kendini sorumlu tutar. Yaşamdan bekledikleri de verdikleri de orantılıdır.

Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere sorumluluk bilinci kişinin hayatına birçok yönden etki edebilmektedir. Kendi hayatına yön vermesinde, hedef belirlemesi ve belki de hedefine ulaşması için gereken inancı beslemesinde sorumluluk bilincine sahip olması gerekmektedir. Sorumluluk sahibi bireyler üretirken sahip oldukları bu değerden güç alırlar. Gerek günlük hayattaki davranışlarında gerekse içsel süreçlerinde sorumlu birey olarak kararlar alır, hayatlarını bu yönde geliştirirler. Bu sebeple sorumluluk bilinci hayatı bütüncül olarak etkileyen, insanları başarılı, saygın kılan özellikleri barındıran bir değerdir.

Sorumluluk sıklıkla karşılaşılan bir kavram olmasına rağmen tanımlaması oldukça zordur. Öyle ki sorumluluğun tanımı kavramı algılayan kişinin konumu ve durumuna göre şekillenmektedir. Psikoloji ile ilişkilendirilerek yapılan tanımlama-

larda ise kavramın çok daha soyut görelî ve geniş açılı ele alınabileceği görölmektedir.

Altınköprü (1999) ise, sorumluluğu farklı olarak tanımlamaktadır. Ona göre sorumluluk çocuğun doğduğu andan itibaren ömrünün sonuna kadar gelişmekte olan bir davranıştır(s.177). Araştırmada ele alınan ve amaçlanan en önemli kazanım da bu tanımlamayla örtüşmektedir. İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin okul sorumluluklarına dair olumlu gelişim elde etme çabası hayat boyu devam edecek olan gelişim serüvenlerine katkıda bulunmaktadır. Sorumluluklarımızın birbirine bağlı domino taşları gibi biri tamamlanınca insanı hedefine yaklaştıran bir yapısı vardır denilebilir. Başardığımız her bir sorumluluk dominoya bir taş daha ekleyebileceğimiz konusunda bizi yüreklendirir. Sorumlu oldukça ilerleyebilir, tecrübemizi artırabiliriz. Bahsedilen tecrübe hayata dair olabilir, bir meslekle ilgili olabilir, ebeveynlik üzerine ya da evlat olmanın verdiği sorumluluklarla ilgili de olabilir. Başardığımız her bir sorumluluğumuz gelecekteki yerimizin daha sağlam olmasına katkıda bulunur.

Cüceloğlu (2002)' da sorumluluk için kişinin sınırları içerisinde gördüğu olaylardan ve şeylerden hesap vermeye hazır olması, demektedir. Sınıf içi rehberlik uygulamalarında sorumluluk, başkalarının haklarına saygılı olmak ve kendi davranışlarının sonuçlarını yüklenmek olarak tanımlamaktadır(s.198).

Sorumluluk eğitimi, eğitim ve psikoloji ilkelerine dayalı bir sorun çözme sürecidir. Bu süreç salt duygularla ve bir takım fizyolojik gereksinimlere bırakılabilecek rastlantısal bir özellik taşımaz. Tam tersine planlanmış birtakım oluşumlar üzerine oturmaktadır. Gerçekte insanlar istemedikleri bir şeyi yapmazlar. Sevinci de kızgınlığı da insanlar seçerler. Eğer bunu bir arabaya benzetecek olursak ister önden ister arkadan isterse dört çeker olsun, arabaya yön veren tekerleklerdir. Eylem ve düşünceler tıpkı ön tekerlekler gibi insan davranışlarına yön veren özelliklerdir. Duygular ve fizyolojinin etkileri tartışılmaz. Ancak bunlar, arabanın arka tekerlekleri gibidir ve yön verme yetkileri yoktur. Bu yönleriyle bakıldığında sorumluluk eğitimi, örgütlü bir süreç olduğu kadar duygu, düşünce, eylem, fizyoloji arasında bir eşgüdüm ve disiplin sürecidir (Babadoğan, 2003, s.157).

Bilgiç (2003) sorumluluk sahibi çocukları; görevlerini kendi başlarına yapan, yaptığı hatalardan, kendini sorumlu tutup başkasını suçlamayan, hak etmediklerine sahip olmak istemeyen, başkalarının haklarına saygılı olan, mutlu, uyumlu, sağlıklı davranışlar gösteren, çalışkan ve başarılı çocuklar olarak tanımlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek topluma ve vatana faydalı zihnen sağlıklı kişiler yetiştirmekle eşleştirilebilir. Çünkü tanımda da sıralandığı gibi sorumluluk sahibi birey kendi hayatını disipline edebildiği gibi yaşadığı çevrede de iyi ve örnek davranışlar oluşturabilir.

Sorumluluk sahibi olmayan çocuklar, kendi duygu ve düşüncelerinin arkasında durmayan, başkalarının haklarına, duygu ve düşüncelerine karşı saygısız olan kendi görevlerini yerine getirmediği gibi, başkalarına karşı olan görevlerini de yerine getirmeyen, uyumsuz, tembel, bencil, istenmeyen kişiler olurlar (Gündüz, 2014, s.54).

Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler dersi değerler eğitimi amaçları arasında sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek ele alınmakta, bunu sağlamaya yönelik temalar ve kazanımlar oluşturulmaktadır. Sınıf ortamları çocukların yaşlarına hazır bulunuşluklarına belli başlı kişisel özelliklerine göre sorumlu birer birey olarak yetiştirilmesi için bakanlıkça gerekli tedbirler alınmaktadır.

3.KİŞİSEL SORUMLULUK

Kişisel sorumluluk kişinin kendisine yönelik sorumluluğu olarak ele alınmaktadır ve kişinin benliğine yönelik sorumluluğu ve kişinin kendi bedenine yönelik sorumluluğu olmak üzere iki kısımda incelenmektedir (Hamilton ve Fenzel, 1988, s.68).

Kişinin benliğine yönelik sorumluluğuna dair güçlü bir birey olmak adına çevresindeki insanlarla saygı çerçevesinde ilişkiler kurması, kendi seçimlerinden sorumlu olması bu seçimlerin sonuçlarını da üstlenebilmesi, hayatına yön verebilmesi, fiziksel ve duyuşsal olarak sağlıklı ve iyi hissetmeye dair kendinden sorumlu olması durumudur. Kişinin kendi bedenine yönelik sorumlulukları ise, kişinin sağlık durumunun aslında kendi seçimlerine bağlı olması ve bu sorumluluğu yararlı olabilecek seçimler yaparak yaşamasıdır. Bedenine zarar verebilecek tehlikeli durumlardan

kaçınmak, zararlı maddelerle ilgili bilinçli davranmak dahi bedene karşı olan sorumluluklara dahil denilebilir.

Araştırmada İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin hem benliğine yönelik sorumluluk bilinçlerini hem de bedenlerine yönelik sorumluluk bilinçlerini geliştirecek ve onları hayatta daha yetkin kılacak, onlara saygı kazandıracak davranışları benimsetmek amacıyla ders planları düzenlemiştir. Çalışmada yer alan eylem planında İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin kendi okul çantasını hazırlamak, kıyafetlerini temiz ve özenli kullanmak, verilen görevleri zamanında ve tertipli olarak tamamlamak, saygılı iletişim kurmak gibi benliğine yönelik sorumluluklara onları heveslendirecek ders planları yer almaktadır. Bedenlerine yönelik sorumluluklara da örnek verirsek, diş sağlıkları için düzenli diş fırçalamak, sebze ve meyveleri özenle seçmek, sağlıklı beslenmek ve güç toplamak için ev yemeklerinden yeterince ve çeşitli olarak yemek gibi sorumluluklar sevdirmeye ve çocuklar bu sorumlulukları yaptıklarında hayatlarında nasıl değişikliklerin olabileceğine dair bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. Görüldüğü üzere kişisel sorumluluklarla ilgili öğrencilere yönelik hazırlanan bu çalışmada birçok alanda farklı yöntemler kullanılarak çocukların kendi sorumluluklarının farkına vararak bu konuda daha bilinçli olmaları amaçlanmıştır.

Kişisel sorumluluk, hayatta açık hedefler belirleme ve bu amaçlara ulaşmak için tüm sorumlulukları ve görevleri çok zor olsa bile tamamlama ve yaptıklarının sonuçlarına katlanma gücü olarak düşünülebilir. Bu kişiler genellikle, yapılması gereken bir görev olduğunda diğerleri tarafından görevi tamamlamak için seçilirler. Bu tanımlama ise araştırmada uygulanan planların şu boyutuyla ilişkilendirilebilir; çocukların sorumluluk aldıkça ve bu sorumlulukları yerine getirdikçe kendilerine olan saygılarında ve çevrelerindeki insanların onlara olan saygısında bir değişim olduğunu fark etmeleri sağlamaya çalışılmıştır. Böylelikle önemli görevlerde sorumluluklarını yerine getiren bireylerin bu görevler için daha fazla tercih edildiğini öğrencilere fark ettirmek de amaçlanmıştır.

Kişinin kendisine karşı güçlü ve sağlıklı bir kimlik kazanmak, değerler edinmek ve nitelikli kişilerarası ilişkiler geliştirmek gibi sorumlulukları bulunmaktadır.

Bu niteliklere sahip olan bireyler yetiştirmek ise küçük yaşlarda çocuklara yapabilecekleri küçük sorumluluklar vererek onlarda başarıma hissini oluşturarak başlar. Ailede sorumluluğun temelleri, örneğin 3-4 yaşlarında bir çocuğun; kendi yemeğini bitirmek, dişlerini fırçalamak, montunu askıya asmak gibi minik sorumluluklarla atılmış olur. İleriki yaşlarda yapılabilir yeni sorumluluklarla çocuğun kendine yetebilme alanı gittikçe genişler. Böylelikle çocuk yeni sorumluluklara hazır olabildiği gibi günlük hayatta da belli becerilere sahip olduğundan daha öz güvenli olur.

Geçtan (2003) ise kişisel sorumluluğu; kişinin kendisine karşı görevi olan iyi yaşama sorumluluğu olarak belirtmektedir (s.97). Kişinin kendi düşünce ve davranışları üzerinde denetim sahibi olarak bunların sonuçlarının bilinciyle hareket etmesine vurgu yapılarak bu şekilde kendi üzerinde denetim kurmasıyla sorumluluk üstlenen bireyin daha uyumlu ve mutlu bir yaşantı süreceği düşünülebilir.

Kişisel sorumluluk bilinci ile denetim odağı arasında oldukça önemli bir ilişki olduğunu ileri süren Kapıkıran (2008), içsel denetim odağına sahip bireylerin başlarına gelen olayların sorumluluğunu kendi içlerinde hissetmeleri ve olayların nedenleri olarak kendi davranışlarını düşünmeleri söz konusu olmaktadır; dışsal denetimli bireylerde başlarına gelen olayların kendi davranışları sonucundan ziyade şans, armağan ve diğer insanlar gibi çevresel etkenlerin neden olduğu yönünde düşünceler oluşturmaktadır (s.141). Bu görüş doğrultusunda kişisel sorumluluk bilinci gelişmiş bireylerin içsel denetim odağına sahip olarak sosyal ilişkilerde daha başarılı ve özgüveni daha yüksek bireyler olacağı söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında içsel denetimli insanlara kendi sorumluluklarını yapmalarına dair herhangi bir uyarı ve disiplin uygulama durumu gerekmez.

Bazı anne-babalar çocuklarının daha çok küçük olduğu düşüncesiyle okula başlayınca kadar ona hiçbir sorumluluk vermezler. Bu tür yaklaşım çocuğun rahatlığa alışmasına ve ileride büyük sorunların çıkmasına neden olur. Altı yaşına kadar evde en ufak bir sorumluluk almamış olan çocuk, okula başladığında sorumlulukları üstlenmekte zorlanacaktır. Küçük yaşlarda başkalarının kendisine ait işleri yaptığını gören çocuk, ileriki yaşlarda da bunu devam ettirmeye çalışır ki bu da anne-baba ile çocuk arasındaki çatışmaların artmasına neden olur. Sorumluluk vermeye ne kadar geç başlanırsa, çocuğun sorumluluğu alması o kadar zor olur.

Bireylerin karşılaştıkları ortamlar sırasıyla aile ve bir sosyal bağlam olan okuldur. Birey ailede temel özelliklerini geliştirir. Okul çağındaki çocukların sorumluluk bilinçlerini geliştirmede eğitim öğretim faaliyetlerinin önemli bir yeri vardır. Temelde iyi birer birey yetiştirebilmek için sorumluluk eğitimi olmazsa olmazdır. Hayatta bireylerin karşı karşıya olduğu birçok sorumluluk çeşidi vardır. Bireysel sorumluluklar, sosyal sorumluluklar, çevreye yönelik sorumluluklar ve daha çoğu sıralanabilir. Okul sorumluluğu kişisel sorumluluklara dahil edilebilir. Okul sorumluluklarını yerine getirecek olan sadece “bireyler”dir. Bunu açmak gerekirse öğrenci kendi çantasını kendisi hazırlamalıdır. Okula yönelik zamanlamayı kendisi planlamalıdır. Okul çıkışı verilen sorumlulukları kendisi not etmeli yada kendisi aklında tutmalıdır. Okul sınırları içinde verilen görevleri yine kendisi yapmalıdır. Okul sorumlulukları çocukların yaş ve bireysel özellikleri dikkate alınarak sistemli bir şekilde verilir. Öğrenci sınıf geçtikçe okul sorumluluklarının çeşidi ve zorluğu da ayarlanabilir. Bunun kararı öğrenci ihtiyacı ve geliştirici özellikler dikkate alınarak belirlenir.

Okul sorumlulukları öğrencilere yapabilme ve başarabilme duygularını da yaşatmalıdır. Yapılan her bir sorumluluk onu yapan “bireyi” geliştirir. Sosyal olarak da daha iyi bir konumda olmasını sağlar. Okulda sorumluluk alabilen ve sorumluluklarını istekle yerine getirebilen öğrencilerin, başarılarının da bu duruma bağlı olarak olumlu yönde etkileneceği düşünülmektedir. Sorumluluk sahibi bireyler öğrenmelerini de önemser. Okula neden gittiğinin de bilincindedir. Bu çevrenin bireysel gelişimi için planlandığını, her aşamanın önemli ve kritik olduğunu sezinleyebilir. Sorumluluklar yerine getirildiğinde bir diğer aşamaya geçiş, öğrencide bireysel bir mutluluk sağlar. Böylelikle öğrenci okulun ve okul sorumluluklarının onu geliştirdiği, kendi değerini daha fazla hissedebildiği bir ortam olduğunu farkedecektir.

4.KADEMELİ SORUMLULUK MODELİ

Kademeli Sorumluluk Modeli (Gradual Release of Responsibility Model), 1983 yılında okuma anlama öğretimi üzerine yapılan çalışmaları gözden geçirdikten sonra Pearson ve Gallagher tarafından geliştirilmiştir. Bu araştırmacılar öğrenmenin,

“odak dersler yoluyla açıklama, rehberli işbirlikli uygulama, geri bildirim, bağımsız uygulama, ve uygulama” basamaklarını içeren tekrarlanan bir öğretim döngüsünde ve zamanla gerçekleştiğini keşfettiler. Bu çerçevede sorumluluk, öğrencinin görevin sorumluluğunu alacağı beklentisiyle, öğretmenden öğrenciye kademeli olarak verilir. GRR ile öğretmenler, okulun ilk gününden itibaren, hem kendilerinin hem öğrencilerinin pozitif enerjiyle dolu oldukları uygun ders saatlerinde sorumluluk için etkili olabilecek sınıf etkinlikleri düzenlerler(Pearsonve Gallagher, 1983).

Kademeli sorumluluk modeli (GRR) sorumluluk kazandırma sürecinin organize edilen aşamalar halinde uygulanmasıdır. Öğretmen odaklı ders ortamlarında, bir diğer aşamaya geçilmesi nadirdir, sonrasında tüm öğrenciler için rehberli derslere, daha sonra işbirliğine dayalı öğrenmelere ancak ünitenin sonunda geçilebilir. Bunun yerine GRR'nin bileşenleri özyinelemeli ve yinelemeli olarak görülmektedir. Kademeli sorumluluk modelinde, her bir öğretim birimi için öğretmenler bilişsel yükün zaman içinde sürekli değişmesini planlamalıdır. Araştırma aşamalı planlamaya olanak sağladığı için sorumluluk kazandırma amacıyla hazırlanan içerik, bilişsel alt yapı oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Odak dersleri ünitenin başlangıcında başkın olabilir ve öğrenciler bilgiyi uygulamada daha usta olduklarında bağımsız öğrenme artacaktır. Araştırmada yer alan planlar, bilişsel alt yapı oluşturmanın ardından sorumluluk sahibi olmaya dair olumlu tutum geliştirme ve devamında öğrencilerin sorumluluk alarak bir ürün ortaya koymaları şeklinde kademeli olarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin kademeli olarak sorumluluk bilinci iyileştikçe derslerinde bağımsız olarak öğrenmelerinin sorumluluğunu alabilecekleri söylenilebilir. Araştırma sürecinde de araştırmacı öğretmen öğrencilerin sorumluluğa dair bilinçlendikçe, bilinçli olarak sorumluluk almak istediklerini tespit etmiştir. Bu gelişim bulgular bölümünde detaylandırılmıştır. Kademeli sorumluluk modeli ile ilgili örnek bir işlenişte öğrenciler ders süreçlerinde metin özellikleri konusundaki bilgilerini okuma düzeyleriyle eşleşen kitaplara uyguladıkları rehberli derslerin yanı sıra, mevcut bilgi için başlıklar ve yeni başlıklar geliştirmek için, rehberli yazılara katılabilir. Öğrenciler, metin özelliklerini içeren kısa makalelerle işbirliği yapabilir ve sonunda metin özelliklerini kullanarak yazılarında bilgi raporları oluşturabilirler. Araştırma kapsamında öğrencilerde sorumluluk bilinci geliştirme süreci ders planlarında,sorumlulukla ilgili

atasözleri kullanılarak işbirlikli çalışmalarla oluşturmaları gereken, resim ve hikayelere yer verilmiştir. Ayrıca çalışmada öğrencilerin, işbirliği yaparak performans oluşturmaları, gruplarında lider, yazar, ressam ve benzeri görevleri alabilecek kişileri ortak sorumluluk alarak seçmeleri gibi rehberlikli çalışmalarda etkin olarak katılım sağlamaları amaçlanmıştır(Douglas, FisherveFrey, Nancy, 2013).

Kademeli sorumluluk modelinde öğrencileri öğretmen rehberliği olmadan belirli görevler üzerinde nasıl çalışacaklarını öğrenmeye hazırlamak birkaç gün veya hafta sürebilir. Araştırmada uygulanan eylem planı, kademeli olarak ilerleyen planlardan oluşmaktadır. Bu planlar ise uygulamalar yapıldıkça incelenip öğrenciler üzerinde oluşan etkisine bakılarak ayrıca öğrencilerin öğrenme hızı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bir sınıfta kademeli olarak sorumluluğun serbest bırakılmasının yönetilmesinin önemli bir yönü, öğrencilere öğretilen, öğrencinin yönlendirdiği ve tercih etmesini kolaylaştıran tutarlı rutinler sunmaktır. Araştırma kapsamında öğrenciler ilk aşamada sorumluluğun varlığı ve sorumluluğun yapılmasıyla insana kattığı değer ile güdülenmiştir. Ardından oluşturulan planlarla öğrencilerin kendilerine dair sorumluluklara dikkatlerini çekmek ve bu sorumlulukların yapıldığında insan hayatı üzerinde oluşan etkisini fark etmelerini sağlayacak yöntemler ve dokümanlar kullanılmıştır. Bu kademelerden sonra öğrencilerin kendilerinin tercih edeceği sorumluluklarla bir ürün ortaya çıkarmaları, ancak her birinin sorumluluk sahibi olarak başarılı sonuç elde edebilecekleri ortamlar oluşturulmuştur. Süreç sonunda kademeli olarak yalnız çalışabilme ve yapacağı ürünün sorumluluğunu üstlenebilme ve bağımsız çalışabilme yetisine sahip olabilecekleri öğrenme ortamları oluşturulmuştur. Modele göre öğrenciler, gerçekten meşgulken, küçük gruplar halinde, çiftler halinde ya da yalnız çalışabilirler. Bunu sağlamak için öğrencilere onlara göre bağımsız çalışmalarını öğretmek gerekmektedir. Günlüklerini organize etmelerini ve onlardan yalnız çalışmalarını istemeden önce öğretmen rehberliğinde üç ya da dört yanıt uygulamalarını sağlamak gerekir. Kendi tartışma sorularını yaratabilmeleri sağlanabilir. Kitap tartışmaları için davranış kuralları oluşturulabilir. Araştırmada kademeli sorumluluk modeline dair işleniş aşamaları esas alınmıştır. Uygulaması yapılan ders planları alt başlıkta yer alan aşamalar dikkate alınarak organize edilmiştir(Douglas, Fisher ve Frey, Nancy, 2013).

4.1.Kademeli Sorumluluk Modeli Alt Bileşenleri

4.1.1.Odak Dersleri

Modelin ilk adımı olarak odak dersleri öğretmen, öğrencilere yönelik içerikle ilgili düşüncelerini ve anlayışlarını modellemesini sağlar. Genellikle, odak derslerinin amacı, amaçlanan öğrenme çıktılarının belirlenmesidir. Öğrencileri öğrenme standartlarına göre bir diğer ifadeyle hazır bulunuşluklarına bakarak uyarlar. Bu aşama öğretmenlere arka plan bilgilerini oluşturma ve / veya etkinleştirme fırsatını sağlar(Douglas, Fisher ve Frey, Nancy, 2013). Bu aşamada araştırmada ilk sırada uygulanacak planlar, odak noktası sorumluluk kavramı olacak şekilde oluşturulmuştur. Örneğin ilk uygulama dersinde yer alan hikaye canlandırma etkinliğinde, sorumluluk sahibi bir çocuğun hayatıyla ilgili sorumluluğa dikkat çekilmiştir. Ayrıca araştırmada öğrencilere okul sorumlulukları verilerek, öğrencilerin sorumluluk kavramına odaklanma düzeyleri çeteleler yoluyla izlenerek tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.1.2. Rehberli Öğretim

Güdümlü öğretim sırasında öğretmenler, içeriği anlamalarını arttıran görevler aracılığıyla öğrencileri yönlendirir, sorgular, duruma göre kolaylaştırır ve yeniden yönlendirir. Bu bazen tüm sınıfta meydana gelse de, ders özelliğine göre bazı durumların küçük grup eğitimi gerektirdiği bilinmektedir. Rehberli öğretim öğretmenlere biçimlendirici değerlendirmelerde belirlenen ihtiyaçları ele alma ve öğrencilere doğrudan belirli bileşenler, beceriler veya stratejiler hakkında talimat verme fırsatı sunar. Araştırmada gerek bireysel okul sorumluluklarına dair gerekse grup içerisinde yer alınarak tamamlanabilecek okul sorumluluklarına dair uygulamalar yer almaktadır. Uygulama aşamasında araştırmacı öğretmen, öğrencilerin öğrenme düzeyine ve hızına göre özel öğrenme durumlarını dikkate alarak yönlendirmelerde bulunmuştur. Rehberli öğretim aşamalarına, eylem planında yer alan ders planlarında değişik düzeylerde yer verilmiştir.

4.1.3. İşbirlikli Öğrenme

Öğrenmeyi güçlendirmek, pekiştirmek için içeriği anlamalarında, öğrencilerin problem çözüme, tartışma, müzakere etme ve akranlarıyla birlikte düşünme fırsatlarına ihtiyaçları vardır. İş istasyonları gibi işbirlikçi öğrenme fırsatları, öğrencilerin akranlarıyla etkileşime girerken öğrenmelerini uygulamalarını sağlar(Douglas, Fisher ve Frey, Nancy, 2013). Bu aşama, öğrenciler öğrenmek istiyorlarsa dili kullanmaları gerektiği için iletişim kurma açısından da çok önemlidir. İşbirlikçi öğrenmenin ya da bazen adlandırıldığı gibi üretken grup çalışmasının anahtarı, görevin doğasında yatmaktadır. İdeal olarak, işbirlikçi her öğrenim görevinde, bireysel hesap verebilirliği sağlayacak şekilde birleştirilmiş bir grup işlevi bulunur, böylece öğretmen her öğrencinin iş istasyonunda ne yaptığını bilir. Araştırmada yer alan işbirlikli ders uygulamalarında, öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirmede istekli olma, bu konuda iletişim becerilerini kullanma ve grup dinamiğine katkıda bulunma hatta grup hızına ayak uydurma sorumluluğunu yerine getirme düzeyleri gibi durumlara da dikkat edilmiştir.

4.1.4. Bağımsız İş

Genel olarak bağımsız iş, öğrenmeleritalimatsız olarak, öğrencilerin bilgileri yeni yollarla uygulayacağı pratikleri sağlar(Douglas, Fisher ve Frey, Nancy, 2013). Öğrenciler sentezlenen bilgileri fikirleri dönüştürmek ve anlayışlarını sağlamlaştırmak için seçebilecekleri görevlere yönelirler.Önemli olarak, kademeli sorumluluk modelinde öğrencilerin serbest bırakılması doğrusal değildir. Öğrenciler, beceriler, stratejiler ve standartlar konusunda ustalık kazandıkça, her bir bileşen arasında ileri geri hareket ederler. Araştırmada kademeli sorumluluk modeli son aşaması, menemen yapma etkinliği ve workshop etkinliğinde öğrencilerin bireysel olarak, serbest öğrenme ortamında oluşturdukları ürünler olarak yer verilmiştir. Öğrencilerin kendi belirledikleri beceriler ve stratejilerle sorumlu olarak istekle çalıştıkları araştırmanın eylem planı bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır.

5.SORUMLULUKLA İLGİLİ FELSEFİ TEMELLER

5.1.Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçu felsefeye göre, tüm canlılar içinde yalnızca insan, seçme özgürlüğüne sahiptir ve bu seçimin sorumluluğunu alabilir, almalıdır. Sorumluluğun alınması konusunda Sartre, çoğunluktan daha uç görüşe sahiptir. Sartre, bir insanın dünyadaki tüm eylemlerden kendisinde sorumlu sayması gerektiği görüşündedir. Fakat sorumluluk nasıl olup da varoluşsaldır? Ölümün varoluşsal bir konu olduğu açıktır. Ölümlü fani olma, varoluşun belirgin getirileridir. Fakat sorumluluk ya da isteklerden söz ettiğimizde kastedilen varoluşsal anlam çok belirgin değildir(Dökmen, 2000, s.227).

Filozoflar benzer şekilde insanın gerçekliğin yapısıyla ilgili bir bakıma sorumlu olduğu üzerine düşünmüşlerdir. Kant'ın "Felsefedeki devrimin özü, dış gerçeklik görünümünü sağlayan insanın bilinci, insanoğlunun zihinsel yapılarının doğasıdır." şeklindeki görüşü buna örnek verilebilir. Kant'a göre uzay nesnel ve gerçek olmanın dışında öznel ve ideal bir şeydir; daha önce olduğu gibi, değişmez bir yasa tarafından bütün dış anlamları düzenlemek için zihin doğasından çıkarılan bir şemadır.

Varoluşu bu şekilde yaşamak elbette ki kolay değildir. Sartre, kendi projesinin, insanları samimiyetsizlikten kurtarıp, sorumluluk üstlenmelerine yardımcı olmak, olduğunu düşünmüştür. Varoluşçu yaklaşımda sorumluluk, kişinin yaşamın ve varoluşunun sorumluluğunu üstlenebilmesidir denilebilir. Hayatımız boyunca nasıl bir insan olacağımız ve şu an nasıl olduğumuz ile ilgili durmadan yüzleşiriz.

5.2.Gestalt Yaklaşımı

Gestalt hareketi, 1912'de Almanya Wertheimer'in yazdığı bir makale ile başlamıştır. Gestalt kuramının ilkeleri Wertheimer,Köhler ve Koffka tarafından geliştirilmiştir. Gestalt kuramına göre; bütün, parçaların toplamından farklı bir anlam ifade eder ve birey, bütünü parçalarına ayırarak değil, bütünlük içinde algılar. Gestaltçılar, organizmanın, dışarıdan gelen duyumlara kendisinden bir şeyler katarak, yaşantıyı yeniden örgütlediğini savunurlar. Wertheimer belli uyarıcıların nasıl gruplana-

cağını, nasıl' yapılandırılacağını ya da yorumlanacağını belirleyen uyarıcı değişkenleri tanımlamıştır. Bir objenin değişik koşullar altında aynı biçimde' algılanmasına algısal değişmezlik adı verilir. Dünyayı anlamamız etrafımızdan gelen uyaranların tek tek yorumlanması ile değil uyaranların bir bütün olarak algılanması ile olur. Diğer bir deyişle bir bütün onu oluşturan alt birimlerin toplamından farklıdır.

5.3.Seçim Teorisi

Seçim teorisi, bir iç kontrol psikolojisidir, yaşamımızın gidişatını belirleyen seçimleri neden ve nasıl yaptığımıza açıklık getirir. Sorumluluk alabilen bireyler ancak sorumluluk verilen bir ortamda yetiştirilebilir. Kişinin yetiştiği ortamda ona seçim yapma hakkı ve imkanı verilmelidir. Aksi takdirde sorumluluk duygusu gelişemez. Bu nedenle çocuklara düşüncelerini söyleme ve uygulama olanağı veren ailelerin çocukları daha bilinçli ve olgun olurlar.

Görüldüğü üzere seçim teorisinde çocuğa fırsat vermek ve onu yapabileceği sorumluluklarla ileride seçmek durumunda olacağı sorumluluklara hazırlamak oldukça önemlidir. Sorumluluk alma konusunda okuldaki eğitim süreci de seçme özgürlüğü sağlanarak verilirse çocuktaki gelişim o kadar etkili olur.

5.4.İdealizm

İdealist ahlak felsefesine göre ahlak, insanlarda, doğal ve evrensel olarak bulunan ortak bir niteliktir. Ahlakın, ortama, koşullara, zamana göre değişmeyen, ortak ilkeleri, kuralları, yasaları vardır. İdealist bir yaklaşımla ahlakın ele alınması ahlak eğitimi alanına değer aktarmaya yönelik yaklaşımlar olarak yansımıştır. İnsandan kendine ait doğrular bulması değil zaten var olduğu kabul edilen doğruları benimsemesi beklenmiştir. Bu durumda eğitilebilir insan tabiatı, başlatan olmaktan ziyade tepki veren bir anlayışla ele alınır. Toplumun hedef ve ihtiyaçlarının bireyin hedef ve ihtiyaçlarının üzerinde olması hatta onları belirlemesi gerektiğine inanılır(Mehmedoğlu, 2006).

İdealist anlayışa göre, değer eğitimi; öğrencinin değerli davranış ve insan modellerini örnek alması yoluyla eğitilmesini içerir. Evde başlayan ahlak eğitimi, okulda da devam eder. Ancak bu, ahlak dersleri yoluyla değil, öğretmenlerin örnek davranışlarıyla sağlanır. Beğendiği öğretmenleriyle özdeşim kuran çocuk, evde gelişen erdemlerini yeni örneklerle zenginleştirir (Yörükoğlu, 2003).

III.BÖLÜM

Bu bölümde eylem araştırması tanımlarına değinilmiştir. Teze katkı sağlayan eylem araştırması tartışıldıktan sonra eylem sürecine, çalışma grubu özelliklerine ve araştırma veri toplama kaynaklarının neler olduğuna dair bilgiler aktarılacaktır.

1.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışma, eylem araştırmasının türlerinden uygulamayı geliştirmeye yönelik yani uygulama odaklı olduğundan aynı zamanda araştırmacı ve uzman görüşleriyle şekillendiğinden “uygulama ve karşılıklı işbirliğine dayalı eylem araştırması”na bir örnektir.

İnsanoğlu var olduğu andan itibaren sürekli sorunlarla karşılaşmış ve bu sorunların üstesinden gelmek için pek çok yol ve yöntem denemiştir ve denemektedir. Karşılaşılan sorunların çözümünde kullanılan yol ve yöntemler kimi zaman tesadüfen kimi zaman deneme yanılma yoluyla kimi zaman da sistemli bir süreç izlenerek sonuca ulaşmaktadır. Sorun çözmenin yolları deneme yanılma gelenekler/emsal arama, otoriteye başvurma, kişisel deneyimler ve bilim olarak gruplandırılmaktadır. Bu yollardan ilk dördü tek başına ya da bir kaç birlikte kullanılarak zaman zaman bireysel ya da grup veya toplumsal olarak yaşanan sorunları çözümlenmektedir. Ancak sistemli ve planlı çalışma basamaklarından yoksun olan bu yöntemlerin geçerlik ve güvenilirlik düzeyleri oldukça düşüktür.

Tablo 1: Anahtar Kavramlar Kutusu 1-1(Mills 2007)

Geleneksel Araştırma ve Eylem Araştırması Karşılaştırması		
Ne	Geleneksel araştırma	Eylem araştırması
Kim	Üniversite profesörleri, akademisyenler ve yüksek lisans öğrencileri tarafından deney ve kontrol gruplarında yürütülmektedir.	Çocuklar ve öğretmenler tarafından çocukların kendi bakımları ile ilgili olarak yürütülmektedir.
Nerede	Değişkenlerin kontrol edilebileceği ortamlarda.	Okul ve sınıflarda.
Nasıl	Nicel metotlar kullanarak, önceden belirlenmiş bir istatistiksel anlamlılık derecesine, değişkenler arasında bir sebep-sonuç ilişkisine gösterme.	Neler olduğunu tanımlamak ve bazı eğitim müdahalelerinin etkilerini anlamak için nitel yöntemler kullanmak.
Niçin	Daha geniş nüfusa genelleştirilebilecek sonuçları rapor etmek ve yayınlamak.	Çalışılan özel okul ortamında eyleme geçmek ve olumlu eğitim değişikliğini etkilemek.

Çeşitli düzeylerde eğitimciler eylem araştırması ile şekillenen bir araştırmayı daha 'yönetilebilir' bir görev haline getiren ve daha bilgilendirici ve doğrudan uygulamaya sahip bir sonuç getiren bir şey olarak benimsemişlerdir. Fakat sadece eylem araştırması nedir, nasıl görünüyor, başarmak için ne yapıyor? Eylem araştırması; öğretmenlerin, yöneticilerin, danışmanların veya belirli okulların nasıl çalıştığı, nasıl öğrettikleri ve nasıl işledikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla öğretim ve öğrenim sürecine ya da çevreye ilgisi olan herhangi sistematik iddia olarak tanımlanır (Mills, 2011, s.5 ve Craig A. Mertler, Action Research, s.5).

Araştırmada uzman araştırmacıların yürütücülüğünde, uygulayıcıların ve probleme taraf olanların da katılmasıyla var olan uygulamanın eleştirel bir değerlendirilmesini yaparak, durumu iyileştirmek için alınması gereken önlemleri belirlemek amacıyla eylem araştırması yapılmıştır. Uygulama ortamında uygulayıcıyı rahatsız eden durum, geliştirilmesi gereken ya da yeni bir yaklaşımı deneme; eylem araştırmalarının olası konu kaynakları arasında yer alır (Karasar, 1999, s. 27; Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.336).

Eylem araştırması, bir okulda çalışan, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer tür kuruluşlarda çalışan mühendis, yönetici, planlamacı, insan kaynakları uzmanı gibi bizzat uygulamanın içinde olan bir uygulayıcının doğrudan kendisinin ya da araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da halihazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlamaya ve çözmeye yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.307).

Eylem araştırması sosyal veya eğitsel pratiğin rasyonalitesini ve adaletini geliştirmek için katılımcıların sosyal durumlardaki taahhütlerini ve bu uygulamaların anlaşılmasının yanı sıra bu uygulamaları nasıl uygulandığını gösteren toplu bir kendinden yansıtıcı soruşturma biçimidir (Kemmis ve McTaggart, 1988).

Kuzu'ya (2009) göre eylem araştırmasının hem akademisyenler hem de alanda araştırmacı rolü üstlenen öğretmenler tarafından aktif olarak kullanılan ve eğitimin çeşitli konularında sistematik ve bilimsel olarak bilgi elde etme ve uygulamaları geliştirme amacıyla yararlanılan bir yöntem olarak görülmektedir. Eylem araştırmasının eğitim alanındaki en önemli amacı ise, eğitim alanında oluşan ya da ortaya çıkan gerçekleri sistemli olarak anlamak ve değiştirerek geliştirmeye çalışmaktır.

Eylem araştırması; öğretmenlerin, müdürlerin, okul danışmanlarının veya eğitim-öğrenim ortamındaki diğer paydaşların kendi okullarının nasıl işledikleri, nasıl öğrettikleri ve öğrencilerin ne kadar iyi öğrendikleri hakkında bilgi toplamak için yapılan sistematik bir soruşturmadır. Bu bilgi iç görü kazanma yansıtıcı uygulama

geliştirme, okul ortamındaki olumlu değişimleri etkileme ve öğrenci çıktılarını ve ilgili kişilerin yaşamlarını iyileştirme hedefleriyle toplanmıştır(Mills, 2007, s.5).

Eylem araştırması, uygulayıcının bizzat kendisi ya da dışarıdan bir araştırmacı tarafından yapılabilir. Katılımcı eylem araştırmasında, araştırma yapan kişi süreci başlatan ve aktif olan kişidir (Creswell, 2007). Eylem araştırması süreci aşağıdaki adımlarla açıklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013):

- Araştırma problemine karar verme
- Eylem araştırması sorularını belirleme
- Veri toplama ve alan yazın taraması
- Veri analizi ve yorumlanması
- Eylem/uygulama planı geliştirme
- İzleme planı geliştirme
- Eylem planını uygulama/izleme
- Uygulamanın analizi ve değerlendirme
- Yeni/alternatif eylem planı hazırlama

Eylem araştırması problem çözmeye yönelik ve süreklilik gösteren bir süreçtir. Eylem araştırması öğretmenlerin kendileri için yaptıkları araştırmadır; onlara başkası tarafından dayatılmaz. Eylem araştırması dört aşamalı bir süreçte öğretmeni meşgul eder:

- Odak alanı belirlemek,
- Veri toplamak,
- Verileri analiz etmek,
- Bir eylem planı geliştirmek (Mills, 2007).

2.EYLEM ARAŞTIRMASI ÇEŞİTLERİ

Eylem araştırmalarının tür bakımından alanyazında farklı biçimlerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Üç tür eylem araştırmasından söz etmektedir: ‘teknik’, ‘uygulayıcı’ ve ‘özgürleştirici’ eylem araştırmaları. ‘Teknik işbirliğine dayalı’ ‘Karşılıklı katkı işbirliğine bağlı’ ve ‘Geliştirici’ olmak üzere üç tür eylem araştırması tanımlanmaktadır. Bu farklı yaklaşımlar bir araya getirilerek eylem araştırmalarını üç tür altında sınıflamaktadır: “teknik/bilimsel/işbirlikçi eylem araştırması,” “uygulama/karşılıklı işbirliği/tartışma odaklı eylem araştırması,” “özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması.”

Katılımcı grupları öğretmenler, öğrenciler, müdürler, veliler ve paylaşılan bir endişeye sahip, herhangi bir grup topluluk üyeleri olabilir. Bu yaklaşım yalnızca işbirlikçi eylem araştırmaları olduğu durumlardadır. Eylem araştırmasının bireysel grup üyelerinin eleştirel olarak incelenen eylemiyle gerçekleştirildiğini anlamak önemlidir(Kemmis ve McTaggart 1988).

2.1.Teknik/Bilimsel/işbirlikçi Eylem Araştırması

Bu yaklaşımda amaç daha önceden belirlenmiş bir kuramsal çerçeve içinde bir uygulamayı test etmek ya da değerlendirmektir. Buna göre, sözü edilen kuramsal çerçeveye hâkim bir araştırmacının rehberliğinde uygulayıcı yeni bir yaklaşımı uygulamaya koyabilir ve bu süreç araştırmacı tarafından analiz edilerek uygulamaya ilişkin bir değerlendirme yapılabilir. Bu yaklaşımda araştırmacı ile uygulayıcı arasında uygulama sürecine ilişkin yoğun bir etkileşim vardır. Uygulamada ortaya çıkan sorunlar araştırmacıya aktarılır. Araştırmacı uzmanlığı çerçevesinde soruna nasıl müdahale edileceğini uygulayıcıya aktarır. Uygulayıcı bu öneriler çerçevesinde uygulamaya devam eder. Teknik/bilimsel/işbirlikli eylem araştırmalarında bu sürecin betimlenmesi araştırmanın temel amacıdır(Yıldırım, 2003, s.308).

2.2.Uygulama/Karşılıklı İşbirliği/Tartışma Odaklı Eylem Araştırması

Bu yaklaşımda araştırmacı ve uygulayıcı bir araya gelerek uygulamada ortaya çıkan olası sorun alanlarını, bu sorunlara neden olan olası etmenleri ve olası müdahale yollarını saptar (Holter ve Schwartz-Barcott, 1993). Araştırma problemi uygulayıcı ile araştırmacı tarafından sorunların değerlendirilmesi sonucunda işbirliği içinde saptanır. Bu desen, teknik/bilimsel/işbirlikli yaklaşıma göre daha esnek bir yapıya sahiptir çünkü uygulayıcı ile gerçekleştirilen etkileşim araştırmanın seyrini değiştirebilir. Bu esneklik araştırmacı açısından birtakım güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Bu güçlüklerin en önemlisi sürecin değişkenliği nedeniyle sistematik veri toplamanın kolay gerçekleştirilmemesidir (Yıldırım,2003, s.308).

2.3.Özgürleştirici/Geliştirici/Eleştirel Eylem Araştırması

Bu yaklaşımda ise amaç uygulayıcıya yeni bilgiler, beceriler ve deneyimler kazandırmak ve kendi uygulamalarına karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmesine yardımcı olmaktır. Böylece uygulayıcı kendi uygulamalarını bir problem çözme süreci olarak görecektir ve sürekli olarak bu süreç içindeki kendi rolünü sorgulayacaktır. Aynı zamanda uygulamalarına eleştirel bir gözle bakabilme anlayışını geliştirebilecek ve uygulamada sık sık karşılaşılan sorunlara ilişkin bilinçli açıklamalar getirebilecektir. Bu yaklaşımda uygulayıcının araştırma yoluyla mesleğinde daha yetkin hale gelmesi, kuram ile uygulamayı bütünleştirme becerisi kazanması ve kendi alanı ile ilgili politikalara ilişkin de görüşler geliştirmesi olasıdır (Yıldırım, 2003, s.308).

3.ÇALIŞMA GRUBU VE KATILIMCI ÖZELLİKLERİ

Sınıf öğretmeni Kübra AYDIN, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan çeşitli İlkokullarda sekiz yıl görev yapmıştır. Evlidir ve dört yaşında bir kızı vardır. Giresun ve Erzincan şehirlerinde sekiz farklı ilkokulda çalışmıştır. 2017/2018 Eğitim Öğretim Yılındaki ismi ile Akyazı/Erzincan Şehit Er Mesut Koyun İlkokulunda bulunan 4.sınıf B şubesinde üçyıla yakın görev yapmıştır.

Eylem planı 2017/2018 Eğitim Öğretim yılı ikinci döneminde Erzincan ili Akyazı Beldesinde olan Şehit Er Mesut Koyun İlkokulu'nda 4/B şubesindeki beş kız

on erkek toplam on beş öğrenciye uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce kurum amiri ve öğrenci velilerinden gereklilikler etik kurallara uygun olarak alınmıştır.

Katılımcı grubun genel olarak tertip, düzen konularında ikinci sınıf öğrenci düzeyinden beklenen becerileri öngörülen düzeyde kazanamamış oldukları, kural koyma ve uygulama, ödevlerini eve götürebilme yapabilme ve kontrolünü sağlama konusunda da eksik veya yanlış davranışları görülmüştür. Sürekli öğretmen değiştirmelerinden de kaynaklı olarak sınıfta arzu edilir bir düzenin olmadığı ve sorumluluğa dair kazanımlarla ilgili öğrencilerin pozitif yönde davranış değişikliğine henüz ulaşamadıkları görülmüştür. Ders esnasında dikkatini toplama ve sürdürme konusunda da derse katılım, kendini rahatça ifade etme konusunda da sınıftaki öğrencilerde çekingenlik gözlenmiştir. Törene yetişemeyen, ilk ders saatine sık sık geç gelen öğrencilerin varlığı da gözlenmiştir. Sınıf araç gereçlerine zarar vermeye yönelik davranışların olduğu ve dikkatsizce kullanımların sonucu sınıf araç gereçlerinde hasar oluşturduğu tespit edilen diğer olumsuz davranışlar arasındadır. Sınıf öğretmeni tüm bu problemleri davranışların temelinde sorumluluk değerinin öğrencilerde kazanılmadığının ya da kazanımın yetersiz seviyede olduğu kanaatine sahiptir.

Tablo 2: Çalışma Grubu Özellikleri

Öğrenci Kodları	Gelir Düzeyi	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Anne Bilgileri	Baba Bilgileri
K1	Orta	Kadın	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Serbest Meslek
K2	Orta	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Serbest Meslek
K3	Düşük	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Serbest Meslek
K4	Orta	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ- Din Görev.
K5	İyi	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Çiftçi
K6	Orta	Kadın	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Serbest Meslek
K7	Düşük	Kadın	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Çiftçi
K8	Orta	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Güvenlik
K9	İyi	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Serbest Meslek
K10	İyi	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Hayatta Değil
K11	Orta	Kadın	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Serbest Meslek
K12	İyi	Kadın	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Serbest Meslek
K13	İyi	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-Esnaf
K14	İyi	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanımı	Sağ-İtfaiye

				mı	
K15	Orta	Erkek	9-10	Sağ-Ev Hanı- mı	Sağ-Serbest Meslek

Çalışmada uygulama sonunda veli görüşleri, açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış görüşmeler yoluyla alınmıştır. Yapılandırılmış görüşmede amaç görülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmaktır.

4. EYLEM PLANININ UYGULANMASINDAN ÖNCEÇALIŞMA GRUBUNUN SORUMLULUKBİLİNCİNE DAİR BETİMLEME VE ÖĞRENCİLERE VERİLEN SORUMLULUKLAR

2017/2018 Eğitim öğretim yılı ikinci dönemi 05 Şubat 2018 tarihi itibari ile Şehit Er Mesut Koyun İlkokulu 4B şubesinde okulda sorumluluk değerine yönelik bir eylem araştırması yapmaya karar verilmiştir. 5 Şubat 2018 tarihi itibari ile öğrencilerin sorumluluklarına yönelik sekiz haftayı kapsayacak bir plan hazırlanmıştır.

Ayrıca öğrencilere verilen ödevler her gün kontrol edilmiştir. Her hafta Pazartesi günü o haftanın ödevlerine yönelik;

Artı (+) ; Ödevlerini eksiksiz yaptı.

Yarım Artı () ; Ödevlerinde eksiklikler tespit edildi.

Eksi (-) ; Ödevlerini yapmadığı görüldü ölçütlerinden uygun olan kaydedilmiştir. Bu ödev kontrol çeteleleri hafta hafta tarih yazılarak öğretmene teslim edilmiştir.

Öğrencilere K1, K2, K15 şeklinde kod isimler verilmiş ve onlarla ilgili bilgiler bu adlandırmalara göre aktarılmıştır. Aşağıda uygulayıcı öğretmenin sorumluluk bilincine dair uygulama öncesi gözlemlendiği öğrenci özelliklerine ilişkin bilgiler ve onlara verilen sorumluluklar yer almaktadır.

K1 Kod Adlı Öğrenci: Sorumluluklarını yerine getiren azimli bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyi yapmaya çalışır.Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrolle sahiptir.Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerktiğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir. Eksiklerini giderme konusunda uyarıya ihtiyacı vardır. Arkadaşlık bağı için gereken hassasiyeti göstermekte zorlanır. Arkadaşlarından bazılarına karşı farklı tutumlar sergiler. K1'e verilen kişisel okul sorumlulukları olarak,

- Arkadaşlarının eşyalarını sınıfa girebilecek yabancılardan korumak.
- Arkadaşı K12 ile ilişkilerinde daha empatik yaklaşımlarda bulunmak.

K2 Kod Adlı Öğrenci: K2 öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyi yapma konusunda başarılı değildir. Görevlerini zamanında yapma konusunda yeterli değildir. Okul çantasını kendisi hazırlar fakat okul araç gereçlerini eksiksiz getirme konusunda nadiren unutkanlık yaşar. Eksiklerini gidermede uyarıya ihtiyaç duyar. Tasarruf tedbirleri almada özellikle gereksiz yere kağıt israfı yapmamakta uyarılara rağmen tedbir alamaz. Sorumluluklarını yerine getirmede geç kalabilir. Sırasının üzerini ve sıra altını düzenli tutmada sorun yaşayabilir. Kendisine yapılan haksızlık karşısında hakkını savunamaz çekingen davranır. K2'ye verilen kişisel okul sorumlulukları:

- Sırasını ve sıra altını düzenli tutmak.
- Zamanı verimli kullanmak için günde bir kez tenffüs saatlerine beş dakika kala haber vermek.
- Her konuda kendini özgürce ifade etmek.

K3 Kod Adlı Öğrenci:Sorumluluklarını yerine getirmekte genel olarak sıkıntıları olan sorumluluklarını yerine getirmekte rahat davranan bir öğrencidir. Okul kıyafetlerini özenli temiz kullanır. Sınıf eşyalarını özenli kullanır. Nöbet sorumluluğunda hassas davranır tenffüse çıkmak için izin ister.Ödevlerini zamanında tamamlayamaz. Ödevlerini zamanında yapmadığında rahatsızlık duymaz. Öğretmeni görev ver-

diğinde ertelemeyen yapma konusunda yeterli ve istekli değildir. Kitap defter ve diğer malzemeleri eksiksiz getirmede sıkıntı yaşar. Eksiklerini gidermede uyarılara ihtiyacı vardır. K3'e verilen kişisel okul sorumlulukları:

- Öğretmenin verdiği görevleri zamanında yapmak.
- Okul eşyalarını eksiksiz getirmek.
- Zamanı iyi kullanmak için çaba göstermek.

K4 Kod Adlı Öğrenci: Sorumluluklarını yerine getirmeye çalışan bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyen yapmaya çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanır. Sınıf eşyalarını dikkatli ve özenli kullanmaya çalışır. Yapması gereken görevleri uyarı olmaksızın tamamlayamaz. Yazma gerektiren sorumluluklarında zamanı etkili kullanamaz. Ödevlerini yapmadığında fazlasıyla rahatsızlık duymaz. Okul çantasını hazırlamada, ödevlerini tamamlamada yardım alır. Okul eşyalarını tam getirme konusunda unutkanlıkları olur. K4'e verilen kişisel okul sorumlulukları:

- Okul çantasını kendisi hazırlamak, eşyalarını eksiksiz getirmek.
- Gün içerisinde yaptıklarını kısa kısa günlüğüne yazmak.

K5 Kod Adlı Öğrenci: Sorumluluklarını yerine getiren bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyen yapmaya çalışır. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır. Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrolle sahiptir. Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerektiğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir. Sınıf başkanlığı sorumluluğunu yerine getirirken duyarsız olduğu zamanlar vardır. Okul ve sınıf faaliyetlerine katılım sorumluluğunda ciddi çekingenliği vardır. K5'e verilen kişisel sorumluluklar:

- Sınıfçi düzeni ders zilinden öğretmen ziline kadar sağlamak.

- Sınıf defterini müdür yardımcısına uyarıya gerek kalmadan kendiliğinden teslim etmek.Pazartesi günü defteri sınıfta öğretmen masasında hazır bulundurmak.

K6 Kod Adlı Öğrenci:Sorumluluklarını yerine getiren azimli bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Verilen görevi ertelemeyen yapmaya çalışır. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrole sahiptir.Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerektiğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir. Kendisine yapılan haksızlıklar karşısında kendini rahatlıkla ifade edemez. K6'ya verilen kişisel okul sorumlulukları:

- Hafta içi arkadaşlarının ödevlerini kontrol etmek.
- Kendini özgürce ifade edebilmek.

K7 Kod Adlı Öğrenci:Sorumluluklarını yerine getiren azimli bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Verilen görevi ertelemeyen yapmaya çalışır. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır. Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrole sahiptir.Sınıf eşyalarını dikkatli, özenli kullanır. Gerektiğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir. Kendini ifade etme konusunda çekingen davranır, hakkını savunamaz. Öğrenci için belirlenen kişisel okul sorumlulukları:

- Sınıfta bir sümbül soğanı yetiştirmek. Gerekli ortam ve şartları sağlayarak sümbülün çiçek açmasını sağlamak.
- Sınıf arkadaşlarının okudukları kitapları her hafta Perşembe günleri kaydetmek

K8 Kod Adlı Öğrenci: Sorumluluk sahibi güçlü yapıda bir öğrencidir. Sorumlulukları üstesinden gelebileceği görevler olarak görür. Sorumluluklarını yerine getiren azimli bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrole sahiptir. Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerekliğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir. Öğretmeni görev verdiğinde ilk olarak direnç gösterir fakat kabul ettiği sorumluluklarını zor olsa da yapar. Hata ve eksiklerini belirlemede yardıma ihtiyaç duyar. Eksiklikleri için uyarıya ihtiyacı vardır. K8 için belirlenen kişisel okul sorumlulukları:

- Okulda sunulacak olan 18 Mart Çanakkale programında öğretmenin verdiği “Cenk Şarkısı” şiirini ezberlemek, programda okumak.
- Öğretmen masasının düzenine dair tedbirler almak

K9 Kod Adlı Öğrenci: Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenci, ödevlerini zamanında yapma konusunda heveslidir. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemekten yapmaya çalışır. Ödevlerini yapamadığında rahatsızlık duymaz. Yapması gereken sorumluluklarda uyarıya gerek duyar. Uyarısız görev yapmada sıkıntı yaşar. Okul kıyafetlerini temiz ve özenli kullanamaz.

- Günde en az iki kere ellerini sabun sıkarak yıkamak.
- Okul formasını temiz ve özenli kullanmak.

K10 Kod Adlı Öğrenci: Sorumluluklarını yerine getirmede ciddi sıkıntı ve eksikleri olan bir öğrencidir. Öğretmenin verdiği sosyal görevlerde isteklidir çaba sarf eder. Ödevlerini zamanında tamamlamaz. Öğretmenin verdiği akademik sorumluluklarda dikkat etmez özensizdir, yapmadığında üzüntü ya da pişmanlık duymayabilir. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaz. Okul eşyalarını özenli kullanmaz. Ders araç gereçlerinin en az birini evde unutur çok nadir tam ve eksiksiz getirebilir. Sorumluluklarını yapmada sürekli olarak uyarıya gereksinim duyar. K10 için belirlenen okul sorumlulukları:

- Sınıfta bir bitki yetiştirmek.
- Sınıf tahtasının temizlemek.
- Ödevlerini düzenli yapma konusunda özenli olmak

K11 Kod Adlı Öğrenci:Sorumluluklarını yerine getiren azimli bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyen yapmaya çalışır. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrole sahiptir.Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerekğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir.Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanamaz. El yüz temizliğine gereken önemi gösteremez. K11 için verilen okul sorumlulukları:

- Her teneffüs sınıfı havalandırmak. Günde bir kez sınıf kokusundan sıkmak.
- Ellerini en az iki teneffüs sabun sıkarak yıkamak, okul formasını özenli temiz kullanmak

K12 Kod Adlı Öğrenci:Sorumluluklarını yerine getirmeye çalışan bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyen yapmaya çalışır. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini ara sıra unutsa da eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır. Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrole sahiptir. Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerekğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir.Sorumluluklarını nadir olsa da unutabilir, bu nedenle hatırlatıcı rehber ihtiyacı duyar. Kendini özgürce ifade edemez, Konuşurken göz teması kuramaz. K12 için belirlenen sorumluluklar:

- Çarşamba günleri arkadaşlarının forma temizliği kontrolünü yapmak, çetelesini tutmak.

K13 Kod Adlı Öğrenci: Sorumluluklarını yerine getirmede planlı ve titizdir. Sorumluluklarını yerine getiren azimli bir öğrencidir. Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışır. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyen yapmaya çalışır. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Ödevlerini yapma konusunda otokontrole sahiptir.Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerekliğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir. Tertipli düzenlidir. Defterini özenli tutmakta ve kullanmakta zorlanır. K13 için belirlenen kişisel okul sorumlulukları:

- İsteddiği boyutta istediği renkte bir deftere beğendiği 5 şiiri özenli ve düzenli şekilde yazmak.
- Günlük tutmak

K14 Kod Adlı Öğrenci:Sorumluluklarını yerine getirmek konusunda azimli bir öğrencidir. Okul çantasını kendisi hazırlar, kitap defter ve diğer ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanmaya çalışır Yapması gereken işleri uyarıya gerek kalmadan yapmaya gayret gösterir. Sınıf eşyalarını dikkatli özenli kullanır. Gerekliğinde sınıf arkadaşlarının sorumluluklarına yardım eder. Sorumlulukları ile ilgili bilinçlidir.Ödevlerini zamanında tamamlamaya çalışsa da bazı aksiliklere tedbir almadığından ödevini tam yapamayabilir. Öğretmeni görev verdiğinde ertelemeyen yapmaya çalışır fakat başaramama düşüncesi yüzünden girişken değildir aksilikler yaşar. Genel olarak utangaçtır ve bu özelliği sorumluluklarını yerine getirmesinde de olumsuz etki yapar. K 14 için belirlenen okul sorumlulukları:

- Fotokopi çekildiğinde fotokopileri sınıfa getirmek.
- Evrak-alışverişlerini yapmak,
- Sınıf bitkilerini gerektiği ölçüde sulamak

K15 Kod Adlı Öğrenci:Ödevlerini zamanında yapmaya çalışır. Öğretmeni görev verdiğinde eksiksiz yapmaya çalışır. Okul kıyafetlerini özenli ve temiz kullanır. Sınıf

eşyalarını dikkatli özenli kullanır.Ödevlerini tam olarak eksiksiz yapamaz. Kitap defter ve diğer ders eşyalarını eksiksiz getirmede sorun yaşar. Yapması gereken işleri yapması veya tamamlaması için zaman zaman uyarıya gerek duyar. Eksiklerini tamamlama konusunda yardıma ve uyarıya ihtiyaç duyar. K15'e verilen okul sorumlulukları:

- Ders araç gereçlerini eksiksiz getirmek.
- Teneffüslerde gereksiz yana ışıkları kapatmak, akıllı tahtayla işimiz bittiğinde fişini çekmek.

5.VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

5.1.Yarı Yapılandırılmış Açık Uçlu Sorular

Araştırma planında yer alan ders planları sonrasında, öğrencilerin fikirlerini açığa çıkarmaya yönelik ders süreci ile ilgili sorular hazırlanmıştır. Ders planlarının değerlendirme bölümlerinde yarı yapılandırılmış sorular yer almaktadır. Sorular öğrencilerin sorumluluk bilincine yönelik değişimleri ortaya çıkaracak şekilde hazırlanmaya çalışılmıştır. Etkinlikler sonrasında bu şekilde dönüt elde etmek ve öğrenciler tarafından verilen cevapları incelemek suretiyle ders süreçleri de şekillenmiştir. Öğrencilerin ders sürecine dair yorumları incelendikten sonra bir sonraki ders planına şekil verilmiştir.

5.2.Gözlem

Bir veri toplama yöntemi olarak gözlem genelde taramaya öncülük etsin diye yapıldığı gibi, dökümanter araştırma veya deneysel araştırmayla birlikte ortak olarak planlanabilir (Bailey, 1987).Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Ancak gözlem, basit anlamda, sadece normal durumlarda sık olarak görülmeyen davranışları ortaya çıkarmak için kullanılmaz(Yıldırım & Şimşek, 2011). İki tür gözlemden bahsedilir, araştırmacının yapıya yönelik iki temel boyut üzerinde düşünmesi gereklidir: (1) gözlemin gerçekleşeceği ortam ya da çevrenin yapısı(doğal veya yapay), (2) araş-

tırmanın geçtiği ortama ilişkin araştırmacının aldığı yapısal karardır. Araştırma süreci düşünüldüğünde, alan çalışması kapsamında olduğundan betimsel tanımlamalara dayanan gözlemler yoluyla veri toplandığı söylenilebilir.

5.3.Çetele

Öğrencilere verilen; ödev yapma ve ders araç gereçlerini eksiksiz bir şekilde getirme sorumluluklarıyla ilgili haftanın belirlenen günlerinde çeteleler tutulmuştur. Bu çeteleler sınıf öğretmeni araştırmacı tarafından dosyalanmıştır. Çetelelerin alınması, takibi ve oluşan değişim kaydedilmiştir.

5.4.Görüşme

Görüşme nitel araştırmalarda sık kullanılan bir veri toplama aracıdır (Yıldırım & Şimşek, 2011).Görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle de Sosyoloji’de en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir; ‘neredeyse sosyolojik yöntemle hemen hemen eş anlamlı kullanılır hale gelmiştir’ (Chadwick, Bahr & Albrecht 1984). Araştırmada standartlaştırılmış açık uçlu görüşme çeşidi uygulanmıştır. Bu yaklaşımla, dikkatlice yazılan bir dizi soru velilere yönlendirilmiş ve görüşülen her bireye sorular aynı sıra ve tarzda sorulmuştur. Araştırma sonunda süreç ve sürecin sonuçları ile ilgili olarak araştırmacı sınıf öğretmeni, öğrenci velileriyle görüşme yapmıştır. Böylelikle elde edilen verilerin deneklere aynı şekilde ve sistematik bir şekilde sorulması yoluyla görüşmeci öznel etki ve düşüncesini en aza indirgediği için, bu yaklaşım yoluyla elde edilen verilerin karşılaştırılması ve analizi daha kolaydır.

6.ARAŞTIRMA EYLEM PLANI

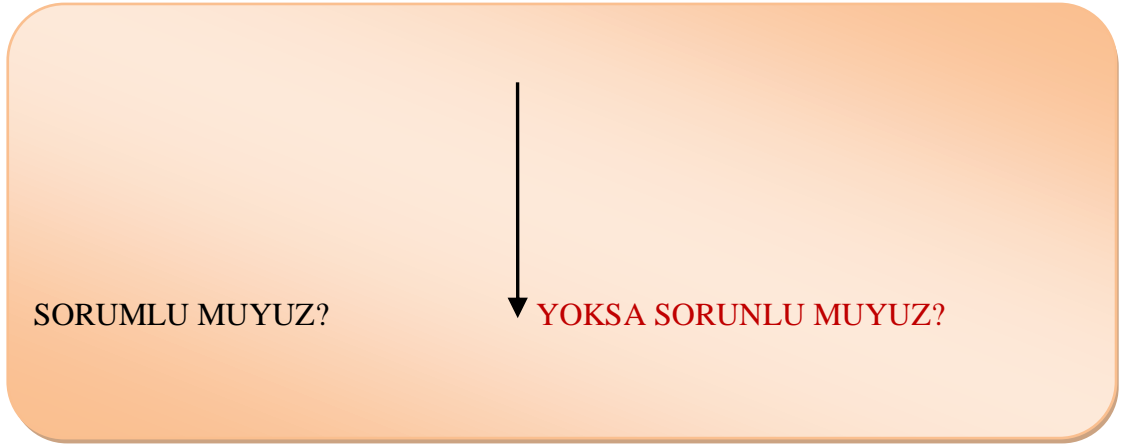
6.1.Hikaye Dinleme ve Canlandırma Ders Planı

6.1.1.Hazırlık: Öğretmen derse başlarken tahtanın iki farklı yerine yada iki eşit sütun ve alt kısımda iki sütun altında uzanan bir satır olarak tahtayı üçe ayırır. Sütunun

birine büyük harflerle; “Sorumlu muyuz?”, diğer sütuna ise “Yoksa sorunlu muyuz?” sorularını farklı iki renkte kalemle yazar.

Ardından, “Sorumlu muyuz?” cümlesi için; “Sorumluluk deyince aklımıza neler geliyor?” sorusunu öğrencilere yöneltir ve beyin fırtınası tekniği ile akla ilk gelen sözcükleri ve öğrencilerin okul sorumluluklarına dair cevaplarını öğretmen oklar çıkararak tahtadaki cümlenin etrafına yazar. Sorumluklara dair örnekler verilir. Bu soru üzerinde on ders dakikası düşünülüp konuşulur. Cevaplara genel olarak bakılıp yorumlanır.

Sıra diğer sorumuza gelmiştir. Öğretmen tahtanın diğer kısmında yer alan “Yoksa sorunlu muyuz?” cümlesindeki “sorunlu” kelimesine vurgu yapar. İlk soru cümlesine yönelik tahtaya yazılan sınıf defteri sorumluluğunu yerine getirmezsek tahtanın diğer tarafına geçmiş olur muyuz? O zaman sorumluluğumuzu yerine getirmediğimiz için ne gibi ne gibi sorunlarla baş etmek zorunda kalırız? Sorularına cevap aranır. On ders dakikası bu sorular için düşünülüp cevaplar bulunarak işlenir.

Daha çok okul ve sınıf sorumluluklarına yönlendirilir.

Tahtaya yazılan sorumluluklar ve sorumsuzdavrandığımızda karşılaşılabileceğimiz sorunlar üzerinde konuşulduktan sonra; Öğretmen tahtada bıraktığı alttaki boş satıra farklı renkte bir kalem kullanarak şu cümleyi yazar:

Daha sonra öğrencilere bu cümleye katılıp katılmadıklarını sebepleriyle söylemeleri konusunda sorular sorar.Yeterince konuşulduktan sonra öğretmen: ‘Bakalım hikâyemizdeki kahramanımız sorumluluk konusunda neler yapmış ya da tam tersi

SORUMLULUK SAHİBİ OLMAK TÜM HAYATI ETKİLEYEN BİR DAVRANIŞTIR!

neler yapmamış?’ cümlesiyle dikkat toplayarak sürece devam eder.

6.1.2.Etkinlik:Öğretmen öğrencileri hazır duruma getirdikten sonraSabahattin Ali’nin Arabalar Beş Kuruşa adlı hikâyesini gerekli vurgu, tonlama, duraklama, göz teması kurma, hedeften haberdar etme vb teknikleri kullanarak gerekli gördüğü yerlerde hikayenin devamına yönelik sorular sorup tahminler alarak hikayeyi okur. Hikaye fotokopi olarak öğrencilere dağıtılır.Öğrencilerden hikayeyi bir kez sessiz okumaları istenir. Ardından hikayeyi istekli öğrenciler sesli bir şekilde okur. Öğrencilerin isteği doğrultusunda okuma süreci devam ettirilir.

Okuma süreci ardından istekli öğrencilere hikaye kahramanlarının rolleri dağıtılır ve hikaye akışına müdahale edilmeden canlandırma yapılır. Ardından hikayeyi özetleme kısmına geçilir ve her öğrenci Türkçe defterine hikayeyi özetler. Ardından hikaye haritası 5N 1K tekniği kullanılarak çıkarılır. Bu sorular ve cevapları için öğrenciler defterini kullanır:

Hikayenin kahramanı K imdir?

Hikaye Ne zaman yaşanmıştır?

Hikaye Nerede geçmiştir?

Hikayede Nasıl bir sorumluluk işlenmiştir?

Hikayede Ne anlatılmaktadır?

Biz bu hikayeyi Niçin okumuş olabiliriz?

Hikaye ile ilgili kurulan bu beş soru cümlesini ve cevaplarını öğrenciler defterlerine yazarlar.

6.1.3. Değerlendirme: Öğretmen hazırlamış olduğu değerlendirmeye yönelik çalışma kağıdını öğrencilere dağıtır. Bu çıktıda şu sorulara cevap verilmesini istemiştir:

BEN BENİ DEĞERLENDİRİYORUM :)

1. Beni arkadaşına anlatmak isteseydim, benden nasıl bahsederdim? Haydi bakalım kendini anlat...

.....

2. Benim okuldayken ne tür sorumluluklarım var, bakalım hatırlıyor muyum?

.....

3. Hikayedeki karakter ben olsaydım;

a) Ne yapardım?

.....

b) Nasıl geçinirdim?

.....

c) Sorumlulukların neler olurdu?

.....

Öğrenciler cevaplarını yazdıktan sonra cevaplar fikirler üzerinde sınıfça konuşulur. Verilen cevaplar değerlendirilir. Sorumluluk sahibi olmanın önemi vurgulanır.

6.2.Masal Etkinliği Ders Planı

6.2.1.Hazırlık: Öğretmen sınıfa girer öğrencilerle göz teması kurmamaya dikkat ederek neşeli bir şekilde aralarında gezinir. Öğrencileri meraklandırarak şekilde yürür. Şaşırır, korkar, uçuyormuş gibi yapar, bir ressam gibi hayranlıkla elinde paleti ile tuvale resim yapıyormuş gibi duvara doğru resim çizer. Amaç öğrenciyi meraklandırmaktır. Beş ders dakikasını bu şekilde bambaşka bir yerdeymiş gibi geçirir. Öğretmen önceden telefonunu beş dakika sonrası için kurmuştur. Süre tamamlandığında öğretmenin telefonunun alarmı çalar. Öğretmen bilinçli olarak bir rüyadan uyanmış gibi yapar ve afallayarak etrafına bakınır. ‘Aaaa çocuklar merhaba der. Dün bir masal yazmıştım, sınıfa girerken de aklımdaydı, onun hayaline daldım.’ der.

Öğrencilere masalı dinlemek istiyor musunuz? diye sorar. Ardından, ‘Şöyle vurgulu tonlamalı gür sesimle masalımızı sizlere okuyayım o zaman hazırsanız.’ der ve okumaya başlar.

6.2.2.Etkinlik:Masalı öğretmen duraklayarak göz teması kurarak öğrencilerdeki heyecanı diri tutarak okur. Masal, istekli öğrenciler varsa onlara da okutulur.

Okuma ardından öğretmen masal ile ilgili sorularını sorar:

- Masalda ne anlatılmıştır?
- Masal nerede geçmektedir?
- Masaldaki yerle ilgili en çok ilgini çeken şey ne oldu?
- Masaldaki olaylar ne zaman gerçekleşmiştir?
- Masalda asıl anlatılmak istenilen nedir?
- Küçük kızımız aklına takılan soruların cevabını bulmak için neler yapmıştır?
- Masal perisi parmağını şaklattığında son anda ortaya çıkan cümle nedir? Hatırlayabilir misin?

Sorularına öğrenci cevapları konuşulduktan sonra, masal özeti ve analizi Türkçe defterine yazılır. Öğretmen öğrencilerin sorumlulukları yerine getirince yaşanan yerin dahi nasıl etkilendiğine dikkat ettiklerini fark eder.

BİZİM MERAKLI KÜÇÜK KIZ

Bir varmış iki yokmuş. Bir zamanlar saklı kasaba adında bir yer varmış, Orada karınca andan anı karıncadan çalışkanmış. Develere iş kalmaz, pireler boş insan bulamazmış. Bizim bu saklı kasabada baldan tatlı güneşten sıcak aydan parlak bulut kalpli inci dişli evren tatlısı küçük bir kız yaşamış. Öyleymiş öylesine de Küçük Kız bir elmanın çeyreği gibiymiş, hem dört çeşit meyve veren neşeli bir ağaç gibi hem de hem de o meyvelerden bir tanesinin çeyreği gibi hissetmekteymiş... Ahah evet sevgili okur tahmin edersin ki masallar ilginç olur... Bizim masalımız da minik kızımızın serüveninde cevaplarını aradığı sorularla, araştırma ve keşif arasında tuhaf benzerliklerle ilgili... Bence ey sevgili okur ben anlatayım sen dinle sen düşün ben izah etmeye devam edeyim... Ahşap bir tekerleğe binmişçesine, gökkuşağından aşağıya salalım hayallerimizi, kollarımızı iki yana açarak...

Nerede kalmıştı evet, küçük kızımız annelerin sıcacık kurabiyeleri cam kavanozlara özenle dizdiği, bu kurabiye kavanozlarının dahi minik kurdelelerle süslediği, patikaların pamuk beyazı taşlarla döşendiği, çitlerin hep boyalı, bahçelerin hep mis kokulu çiçeklerle donandığı, bastonluların huzurlu, küçük insanların neşeyle dolu olduğu bir yerde yaşamış... Bizim küçük arkadaşımız bunca işin nasıl yürüdüğüünü, insanların nasıl olup da sorumluluklarını bir kez bile aksatmadığını merak etmeye başlamış. Çünkü artık bazı işler iyice sarpa sarmış. İşte hep bu sebepten kendisini bir elmanın çeyreği gibi hissediyormuş ya zaten. Hiçbir işin üstesinden gelemez, en kolay sorumluluklarda bile çuvallarmış. Hatta bir keresinde annesinin ananesine götürmesi için verdiği yumurtaları götürüş sebebini hatırlamayınca, onlardan toprakta omlet yapmış ve annesinden bu sorumluluğu yerine getirmede için bir sürü söz işitmiş. Hem babasının da istediği alet ve edevatı hiçbir zaman doğru götürmüyormuş...

Yine bir gece 'Neden işlerin üstesinden gelemiyorum?' diye düşünerek uykuya daldığında kendisini elinde defter kasabada yaşayan ve anı gibi çalışkan olan herkese sorumluluklarını nasıl yapabildiklerini sorarken görmüş. Derken güneşin ilk ışıklarının penceresinden sızması ile tatlı bahar rüzgârını yüzünde hissetmeye başlamış. Çilli horozun sesiyle tam anlamıyla uyanmış artık gözlerini açmış. İlk cümlesi şu olmuş:

- "Tabi ki ya ben bunu nasıl akıl edemedim!" Yatağından fırladığı gibi koşarak annesine gördüğü rüyasında gördüğü araştırma serüvenini anlatmış. Bu araştırmayı gerçekten yapmak istediğini de nefes nefese eklemiş... Annesi küçük kızının sorumluluklarını yapamayınca ne kadar üzülmediğini bildiğinden bu araştırma fikrine hemencecik onay vermiş. Küçük arkadaşımız annesinin mis omletini büyük bir iştahla yiyip odasına çıkmış. Uçan pelerininin kurdelesini boynuna takıp minik perisine seslenmiş:

-Haydi gidiyoruz... Pelerini ile uça uça bu kasabanın bu kadar muhteşem olmasında ve hala öyle kalmasında emeği olan herkesi tek tek gezmiş. Söyledikleri cevapları kaydetmiş.

Herkese sorusunu sorduktan sonra bir ağaç dalına oturup cevaplara göz atmaya başlamış... Verilen cevaplar hep aynı anlama geliyormuş ve anahtar bilgi için Perisine iş düşüyormuş. Küçük Kızın isteği ile peri parmağını şaklattığında cümlelerdeki bazı sözcükler silinivermiş, kalan sözcükler ise şöyleymiş; "Sorumluluk sahibi olmak özeldir. Bunları yapabilmek için zamanı verimli kullanmalı ve planlı yaşamalısın Küçük Kız!"

Küçük kız bir kilidi açmışçasına, bir dağın zirvesine tımanmışçasına, bir sınavı geçmişçesine rahatlamıştı. Tabi bir de gökkuşağından kaymışçasına keyifli. Eve döndüğünde annesiyle tüm olanları paylaştı. Annesi ona yatağını toplama sorumluluğu verdi. Küçük kız tıpkı o cümlede yazdığı gibi zamanı verimli kullanıyor, sorumlulukları yapmak için planlı yaşıyordu ve ne mi oldu? Küçük Kız bundan sonra ki her sabah kalkar kalkmaz yatağını topladı, hem de gökkuşağından kaymışçasına mutluluk duyarak... Masalın sonunda ise bu mis kokulu kasabadan, çiçek kokulu okurlara ; gökten üç tane tazecik sorumluluk düşmüş...Haydi bakalım yakalayın

Yazan: Kübra AYDIN

6.2.3.Değerlendirme:Öğretmen öğrencilerine bu şiirin kasabanın krokisini çizmelerini söyler. Öğretmen öğrencilerden öncelikle Küçük Kızın pelerini takıp(Öğrencilerden pelerin bağcıklarını takıyormuş gibi yapmaları istenir) kasabanın üstünde uçmalarını ve böylelikle masal kasabasının krokisini çizmelerini söyler. Krokisini tamamlayan öğrenci isterse krokisini boyayabilir. Çalışmasını tamamlayan öğrenciye öğretmen şu soruları sorar:

- Bu masal sonunda sorumlulukla ilgili yeni bir düşünce oluştu mu? Oluştuyorsa nedir?
- Sorumluluk sahibi olmak imkansız mıdır? Bu konuda ne düşünüyorsun?

6.3.Şiir Dinleme ve Okuma Ders Planı

6.3.1.Hazırlık: Derse sürecinde hazırlık aşamasında öğretmen öğrencilerle selamlaşır ardından devam eder:“Sevgili öğrenciler biliyor musunuz ben şiir okumayı çok severim, hatta yazmaktan da büyük keyif alırım, hatırlayacağınız gibi sizin için Bizim Küçük Kız masalını yazmıştım. Şimdi de sizin için ‘Sorumluluk Bilincim’ adlı şiiri yazdım. Bu derste de size okuyacağım. Bunun için çok mutlu ve heyecanlıyım.”der.Öğretmen öğrencilerden sırasıyla okuldaki sorumluluklarından birer örnek vermelerini ister. Her öğrenci kendi sorumluluğu ile ilgili örnek verir.

6.3.2.Etkinlik: Ardından “Sorumluluk Bilincim” şiirini okumak için öğrencilerin dinleme hazırlığı yapmalarını sağlar. Hazır olan öğrencilere şiiri okur.Öğretmen şiiri öğrencilerin istediği kadar okur. Üçüncü okumasında mısra aralarında öğrencilere şu soruları sorar:

Öğrenmek ve çalışmak birer sorumluluk mudur?

Çantanı eksiksiz hazırlamanın önemi ne olabilir? Silgi senin ne işine yarar?

Vaktinde kalkıp okula hazırlanmak sana ne kazandırır?

Sıra masa gibi okul eşyalarını sana kim temin ediyor olabilir?Bu eşyaları başka çocukların da kullanabilmesi için ne yapmak gerekir?

Nöbetçi olduğunda neler yapıyorsun?Bundan sonra nöbetinde nasıl davranırsın?

Sınıfın düzenini sağlayınca ne hissediyorsun?Yedinci kıta için bir atasözü söyleyebilir misin?

Sekizinci kıta kimden bahsetmektedir? Sence öğretmenin sorumluluğu bitmiş mi?

Son kıtada sorumluluk bilincin ile ne eşleştirilmiş? Neden?

SORUMLULUK BİLİNCİM

Önemlidir benim,
Sorumluluk bilincim,
Hem öğrenmek dediğin,
Çalışmaktır bildiğin.

Kitap, defter ve kalem,
Silgi dersin çok elzem!
Yanlış yazınca o an sen,
Çantanda bulursun hemen...

Ders eşya ve gereci,
Akşamdan çantaya girmeli,
Bu elbet benim işimdir,
Vaktinde hazırlarım bir bir.

Okulum da bir yuvam,
Sınıfım, sıram, masam!
Hem kullanır hem korurum,
Çok da mutlu olurum!

Ders bitince teneffüs;
Neşe ile bahçeye,
Eğer nöbetçi isem;
Koşarım vazifeme!

Çiçekleri sularım,
Mis havayı sınıfa,
Tahta, sıra düzeni,
Dönüşüme de çöpleri...

Küçük insanlarız biz,
Öğrenmektir işimiz,
Yeni sorumluluklar,
Neşeyle gelişiriz.

Öğrenmekten hiç yılmaz,
Tarif eder usanmaz!
Çok çalışıp kazanmış,
Sorumluluk devralmış.

Sorumluluk her zaman,
Yapıldıkça yüceltir,
Sorumluluk bilincim,
Geleceğimdir benim!

Yazan: Kübra AYDIN

6.3.3.Değerlendirme: Öğretmen öğrencilerinden şiire bir kıta da kendilerinin yazmasını ister. Kıtalar Türkçe defterlerine yazılır. Öğrencilere sesli olarak okutulur. Ardından öğretmen aşağıdaki soruların yazılı olduğu etkinliği dağıtır. Öğrencilere özgün olarak cevaplamaları için zaman verilir. Çalışma kağıdında şu sorular yer almaktadır:

- Sorumluluk deyince aklına neler gelir?
- Sorumlu olduğun işler nelerdir? Bunları yapmak sana ne hissettiriyor?
- Sorumluluklarını yerine getirmen geleceğini nasıl etkiler?
- Nöbetçi olma sorumluluğu sence senin daha planlı olmanı sağlar mı? Neden?
- Çantayı kendin hazırlar mısın?
- Çantayı başkası hazırladığında ve gereçlerini çantanda bulamadığında ne hissediyorsun? (Pişmanlık, mutluluk, gurur vs.)
- Sence sorumluluklar biter mi? Önümüzdeki yıl hangi sorumlulukların olabilir? Örnek verebilir misin?
- Sorumluluklar hayatın bir parçası ise; sence, şimdi şu an ne yapabiliriz? Kaçalım mı yoksa üstesinden gelelim mi?

6.4.Şarkı Söyleme Ders Planı

6.4.1.Hazırlık: Öğretmen elinde ses bombası ile derse giriş yapar. Ses bombasını gören ve heyecanlanan öğrencilerin merakını artıracak sorular sorar. Örnek verilecek olursa: Evet çocuklarım acaba ben bu ses bombasını neden getirmiş olabilirim? Gibi. Bu ve benzeri sorulara verilen yanıtlardan sonra öğretmen bu derste hep birlikte şarkı söyleyeceklerini ve şarkının sözlerine uyumlu hareketler yapacaklarını söyler.

6.4.2.Etkinlik: Öğretmen öğrencilere şarkı sözlerini dağıtırken ses bombası yardımıyla şarkının melodisini açar. Şarkı melodisi olarak Ali babanın bir çiftliği kullanılmıştır. Öğretmen bu süreçte melodi ile birlikte şarkıyı söyler. Öğrenciler ise dinler

şarkı sözlerini takip ederler. Gerek görüldüğü kadar uygulamaya devam edilir. Ardından öğretmen ve öğrenciler şarkıyı hep birlikte söylerler. Ritimle sözlerin uyununa, tam ve doğru hızda söylemeye, grubun ritmine ayak uydurmaya dikkat edilir.

MUTLULUK SORUMLULUK ŞARKISI

Sorumluluk deyince, Neler gelmez ki akla,

Özenli yaşamayla, Başlar insan hayata.

Nakarat: Sorumluluk, sorumluluk, sorumluluk

Dişleri fırçalamak, Banyoyu da yapmak,

Kişisel sorumluluk, Temizlik için şart

Nakarat: Kişisel, sorumluluk, Kişisel, Sorumluluk

Dengeli ve düzenli, Beslenmek için ben

Seçerim sebze meyve, Sağlıklı yaşarım hem

Nakarat: Sağlık Sorumluluk, Sağlık Sorumluluk

Ödevimi yaparım, Tebrikleri toplarım

Planlı da olursam, Başarımı kutlarım

Nakarat: Okulda sorumluluk, okulda sorumluluk

Evde okulda her yerde, Annem babam herkes de

Yaşamak için elbette, Sorumludur hayatta

Nakarat: Yaşamak sorumluluk, Yaşamak sorumluluk

Babam alır getirir, Annem nefis pişirir

Evde herkes sorumlu, Mutluluk böyle gelir

Nakarat: Mutluluk sorumluluk, Mutluluk sorumluluk

Yazan: Kübra AYDIN

İstenildiği kadar tekrar edilebilir. Ardından şarkının hareketleri de sürece eklenir. “Dişleri fırçalamak” denilince dişler fırçalanıyormuş gibi yapılır. “Babam alır getirir” derken poşet taşınır. “Annem nefis pişirir” kısmında ise parmaklar birleştirilerek enfes anlamında eller aşağı yukarı sallanır. İstenildiği kadar şarkı söylenebilir.

6.4.3.Değerlendirme:Öğretmenöğrencilere şu soruları yönlendirir:

- Sizin için yazdığım bu şarkıyı söylemekten ne kadar keyif aldınız?
- Şarkıda hangi sorumluluklardan bahsedilmektedir?
- Şarkıdaki sorumlulukları yerine getirmeyi aksatırsak neler olur?
- Sen de bir şarkı yazsaydın şarkıya hangi sorumlulukları eklerdin?

6.5.Oyun İle Meşale Yakma Ders Planı

6.5.1.Hazırlık: Öğretmen öğrencileri açık havaya çıkarır. Öğrencileri iki farklı gruba ayırır. İki resim kağıdına çizilmiş yanan meşale resmini iki ayrı sıra üzerine yerleştirir. Sırada ayrıca minik minik mavi ve turuncu renkte yuvarlanmış krepon topları, yapıştırıcı bulanmaktadır. (Malzemeler önceden hazırlanmış olmalıdır)

6.5.2.Etkinlik: Grup üyeleri sıraya alınır. Her öğrenci öğretmenine bir sorumluluk söyleyerek kendi grubunun resmine üç top krepon kağıdı yapıştırıp sıranın en arka kısmına geçecektir. Meşaleyi ilk bitiren grup meşaleyi yakan ve birinciliği alan grup olacaktır. Oyun oynanmaya başlanır.

6.5.3.Değerlendirme: Öğrencilerin sorumluluklarına dair örnek verebilme durumu değerlendirme için esas alınacaktır.

6.6.Drama Atölyesi Ders Planı

6.6.1.Hazırlık:Öğretmen öğrencileri açık havada etrafına toplar. Ardından öğrencilere elindeki ‘Sorumluluk Topu’nu ’ göstererek topun isim söylenerek atıldığını, ismi söylenen öğrencinin topu tuttuğunda kendine ait iki okul sorumluluğunu söyleyip başka bir arkadaşının ismini söyleyerek topu arkadaşına doğru atacağını, böylelikle her öğrencinin farklı ikişer sorumluluğunu söyleyeceğini anlatır. Oyun oynanırken dikkat edilmesi gereken iki kuralı da öğretmen açıklar: Birincisi iki farklı sorumluluk söylemek, ikincisi ise söylediği sorumluluğunu aklında tutmaktır.

“Sorumluluk Topu” etkinliği ardından öğrenciler U şeklinde yan yana dizilirler. Öğretmen öğrencilere az önce oynadıkları oyunda söyledikleri sorumlulukları kısaca canlandıracaklarını ve canlandırma sırasında izleyici diğer öğrencilerin el kaldırarak arkadaşlarının yaptığı canlandırmanın hangi sorumluluk olduğunu söyleyeceklerini izah eder. İzin almak isteyen öğrenciye söz hakkı verirken öğretmen Sorumluluk Topunu kullanır. Cevap hakkı verdiği öğrenciye topu atar. Topu tutan o öğrenci de arkadaşının canlandırdığı sorumluluğun ne olduğunu söyler.

6.6.2.Etkinlik: İkinci ders saatinde öğretmen öğrencileri sınıfa almıştır. Çembere alınan öğrenciler ‘K, A.....K,A’ diye sayılarak iki farklı gruba ayrılır. K grubunu bir tarafa A grubunu bir tarafa yönlendirilir. Gruplara: Bir lider(Kravat), bir seçmen(K A yazan iki katlanmış kağıt), bir yazman (defter), bir ressam(fırça), bir konuşmacı(yüz) bir çizmen(kalem)ve bir de soru hazırlayıcı(soru işareti) seçmelerini söyler. Görevlerine göre öğrenciler görev simgeli kartları yakalarına takarlar. Ardından öğretmen grup seçmenlerini yanına çağırır. Seçmenlere elindeki katlı iki kağıttan birini seçmelerini söyler. Seçim tamamlandıktan sonra öğretmen kağıtları açmalarını söyler. Şu özlü sözler yazmaktadır:

Katlı kağıdın birinde:

- Çoban yatmazsa sürüye kurt girmez.
- El, ayağın çalışmasından hoşnut değilse sorunlu baştır.

Katlı kağıdın diğerinde ise;

- Herkes kendi kapısının önünü temizlerse, her yer temiz olur.
- Yalnızca yaptıklarımızdan değil yapmadıklarımızdan da sorumluyuz Atasözleri yazılıdır. Öğretmen gruplara şu açıklamayı yapar. Grubunuza çıkan atasözlerinden biri ile ilgili resim, diğeriyle ilgili kısa bir canlandırma yapacaksınız. Görev paylaşımınızı lütfen yaka kartlarınıza göre yapınız der ve buna yönelik yönergeler söyler. Çizer ve ressam resimleme işi ile soru hazırlayıcı atasözleri ile ilgili diğer gruba sorulmak üzere soru hazırlama(gruplarda en az 7 şer soru hazırlamalıdır)işini ile meşgul olmalıdır. Canlandırmada tüm grup üyeleri aktif olmalıdır. Ardından öğrenciler çalışmalarını için sınıfta ortam oluşturup başlarlar. Hep birlikte yapılan resimleri inceler ve canlandırmaları izlerler.

6.6.3.Değerlendirme: Öğretmen öğrencileri çembere alır. Bu süreç mümkünse açık havada yapılmalıdır. Öğretmen resim ve canlandırmalarla ilgili açık uçlu sorular sorarak öğrencileri konuşturur (cevap hakkı verirken sorumluluk topunu kullanır) ardından grupların soru hazırlayıcılarını çemberin ortasına alır. Soru hazırlayıcılar hazırladıkları soruları arkadaşlarına sorarlar, cevap hakkı vermek için sorumluluk topu kullanılır. Verilen cevaplar grup yazmanları tarafından soruların hazırlanmış olduğu kağıtlara not edilir. Böylelikle resim ve canlandırmalarla ilgili de detaylı soru-cevap etkinliği de tamamlanır.

6.7.Menemen Etkinliği Ders Planı

6.7.1.Hazırlık:Öğretmen öğrencilere bir gün önceden okulda hep birlikte menemen yapacaklarını söyler. Ertesi gün derste öğretmenöğrencilere etkinliği aşağıdaki cümlelerle anlatır:

‘ –Üretmek Dağıtmak ve Tüketmek üzere eğlenceli bir şeyler yapmak için öğrenciler çembere davet edilir. Böylelikle öğrenciler çemberde hazır bulunur. Öğretmen çemberdeki öğrencileri a,b, a, b şeklinde sırayla sayarak iki farklı grup oluşturur. A

grubu bir tarafa B grubu diğer tarafa toplanır. Öğretmen her öğrencinin bir sorumluluğu olacağını ve ancak herkesin üstüne düşeni yerine getirmesi ile üretebilecek dağıtabilecek ve sonunda ürettiklerini tüketebileceklerini söyler. İyice meraklanan öğrencilere sorumluluklarını söylemeye başlar.

6.7.2.Etkinlik: A grubundan 3 öğrenci çiftlikteki kümeslerinden aldıkları yumurtaların her birini pastel boya ile boyamakla sorumludur. Yumurtaların hepsi boyanmadan dağıtım işine geçilemez. Yumurtalar boyandıktan sonra taşınmak üzere boyayıcı öğrenciler tarafından kutuya yerleştirilir. Gruptan bir öğrencinin de sorumluluğu bu kutudaki 6 yumurtayı kırmadan yada zarar vermeden sağlam bir şekilde alt kattaki Tüketici dağıtım ofisine indirmektir. Bu sırada bir öğrenci de bir kavanozdaki kaymaktan çalkalayarak tereyağı elde etme sorumluluğu için öğrendiği şekilde kavanozu sallamaktadır. Tüketici dağıtım ofisindeki görevli bir öğrenci de yumurtaları devralıp paketler. Müşteriye satılmak üzere vitrine yerleştirir. Yumurtaları menemen yapılmak üzere satın alacak iki öğrenci de aynı zamanda yumurtaları kırıp bir kaseiçerisinde tuzlayıp çırpma ile sorumludur. A grubundaki öğrencilere bu sorumluluklar dağıtılır. Herkesin iyice anlaması sağlanır. Gerekli malzemeler temin edilir. Oyun için hazırlanmaları için süre verilir. B grubundan ise 3 öğrenci 3 domatesi rendelemek ve 3 sap yeşil soğanı doğramakla (öğretmen gözetiminde) sorumlu olacaktır. Ayrıca bir öğrenci de süttten tereyağı elde etmek için öğrendiği şekilde sütü çalkalamalıdır. Gerekli görülürse değişimli çalışılabilir. Sebzeler hazır olduğunda bir öğrenci bu malzemeleri mutfaka dökmekle sorumludur. Gerekirse bunu iki turda yapar. Böylelikle mutfakta A grubundan 2 B grubundan ise 1 öğrenci bulunur. Bundan sonra öğrencilerin ürettikleri tereyağını tencerede eritip, diğer malzemelerle bir menemen pişirmek de öğretmenlerinin sorumluluğudur. Menemeni tabaklara bölmek için üç öğrenci, ekmekleri, çatal ve çayları dağıtmak için de ayrıca ikişer öğrenciye görev verilir. Menemen hep birlikte afiyetle yenilir.

6.7.3.Değerlendirme: Öğretmen öğrencileri çembere alır. Her birine tek tek oyundaki sorumluluklarını sorar. Öğretmen öğrencilere verdiği bu kişisel etkinlik sorumluluklarının üretim, dağıtım ve tüketim ile ilişkisi üzerinde öğrencileri düşündürmek için şu soruları sorar:

- Çiftlik işleri ile kimler uğraşır orada neler üretirler?
- Yumurtaları boyamak için ilk olarak nereden gidip almanız gerekir?
- Yumurtaları kırmadan ihtiyaç duyulan yerlere dağıtabilmek için nasıl taşıdınız?
- Yumurtaların satılması için ne yaptınız?
- Sebzeleri kimler üretir?
- Tereyağı üretmek kolay mıydı?
- Devasa kolilerde cam şişelerde şehirlere dağıtılan domates pürelerinin nasıl taşındığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- Yumurtaları neden Tüketici Dağıtım Ofisine teslim ettik?
- Ürettiğimiz ve dağıttığımız ürünlerle en son ne elde ettik? Bu bizim hangi ihtiyacımızı karşıladı?
- Oyundaki sorumluluklarımızı iyi anlamayıp yapamaysaydık neler olurdu? Öğrencilerden tek tek cevap alınır.Öğretmen bu sorulara cevap aldıktan ve dönüt verdikten sonra öğrencilere değerlendirme kağıtları dağıtır.

ÜRETİYORUM DAĞITIYORUM TÜKETİYORUM

Soru 1: Üretim açısından tarımla uğraşan bir insan neler üretir? Üstlendiği sorumluluklara iki örnek verebilir misin?.....

Soru 2: Oyundaki sorumluluğun neydi?.....

Soru 3: Sen büyüdüğünde ne üretmeyi düşünüyorsun? Hangi alanda sorumluluk almak istersin?.....

Soru 4: Oyun sonunda Ülken için hangi sorumluluklarının olduğunu fark ettin? Üç örnek verebilir misin?.....

6.8. Film İzleme Ders Planı

6.8.1.Hazırlık:Öğrencilere izletilmek üzere Black adlı film akıllı tahtaya atılır. Öğrencilere sorumluluğa dair film izleyecekleri söylenmiştir. Uygun görülen bir derste film izlenir.

6.8.2.Etkinlik:Filmin belli kısımları öğretmen müdahalesi ile öğrencilere izletilir. Öğretmen öğrencilerle film boyunca iletişim kurmaya özen gösterir. Filmdeki öğrenci olmanın getirdiği kişisel sorumluluklar ve öğretmen olmanın getirdiği kişisel sorumluluklara dikkat çekilir. Öğrencilerin bu kesitleri fark etmeleri sağlanır.

Filmin öğrencilere izletilen kesitlerin zaman aralıkları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3: Black Filmi Öğrencilere İzletilen Zaman Aralıkları

Filmin İzletilen Kesitlerine Dair Zaman Aralıkları	
1.	00:39:00 ile 00:10:45 arası izletilmiştir.
2.	00:11:14 ile 00:14:05 arası izletilmiştir.
3.	00:16:40 ile 00:17:45 arası izletilmiştir.
4.	00:20:15 ile 00:24:12 arası izletilmiştir.
5.	00:44:35 ile 00:44:58 arası izletilmiştir.
6.	00:33:09 ile 00:36:33 arası izletilmiştir.
7.	00:38:00 ile 00:41:40 arası izletilmiştir.
8.	00:41:51 ile 00:53:17 arası izletilmiştir.

6.8.3.Değerlendirme:Süreç sonunda öğrencilere aşağıdaki sorular yönlendirilir.

1. Filmdeki Mishell karakterinin aklında kalan özellikleri nelerdir?
2. Öğretmenin sorumluluklarından birine örnek verebilir misin?
3. Mishell ve öğretmenin ortak hayali nedir? Sence bu neden bu kadar önemlidir?
4. Mishell için okumak kolay bir eylem midir? Okuyabilmek için yaşadığı şeyler nelerdir?

5. Mishell sorumluluklarının üstesinden gelmiş midir? Nasıl? Sorumlulukları nelerdir?
6. Mishell mezun olduğunda neler hissetmiştir?
7. Mishell öğretmenine yönelik kendini hangi konuda sorumlu hissetmiştir?

6.9. Workshop Ders Planı

6.9.1.Hazırlık: Workshop planı Fen Bilimleri ve Matematik ders saatlerinde işlemek üzere, basit elektrik devreleri, çevre, uzunluk ölçme konularıyla ilgili olarak düzenlenmiştir. Bu ders planı yaklaşık olarak altı ders saati süresince uygulanmıştır. Öğrencilerin oluşturulan eve eşya ve diğer aksesuarları ekleme isteği üzerine ev daha da detaylandırılmıştır. İlgili kazanımlar:

- Basit elektrik devreleri için gereken malzemeleri söyler.
- Basit elektrik devreleri oluşturur.
- Bir uzunluğu en uygun uzunluk ölçme birimiyle tahmin eder ve tahminini ölçme yaparak kontrol eder.
- Düzlemsel şekillerin çevre uzunluklarını belirler.
- Kare ve dikdörtgenin çevre ve kenar uzunlukları arasındaki ilişkiyi belirler.
- Aynı çevre uzunluğuna sahip farklı geometrik şekiller oluşturur.
- Düzlemsel şekillerin çevre uzunluklarını hesaplamayla ilgili problemleri çözer ve kurar şeklindedir.

Araç-Gereçler ise mukavva plakları, silikon tabancası ve 5 adet silikon, çok sayıda yapıştırıcı, çok sayıda makas, maket bıçağı, yapışkanlı renkli kağıtlar, perde için minik tül, 5 tane duyu, 5 tane ampul, 5 tane bağlantı kablosu, 10 tane pil, 5 tane pil yatağı, 5 tane anahtar, cetvel, çatı için kozalak ve diğer atık olan tül parçaları kumaş parçaları, pul ve payetler.

Öğretmen öğrencilere hep birlikte bir ev yapacaklarını, evin beş odasının olacağını ve her odada da basit elektrik devresiyle oluşturulmuş bir ışık sisteminin olacağını açıklar. Öğretmen öğrencilere aşağıda sıralanan görevleri sırayla dağıtır. Sorumluluklar sıra ile belirli kurallara göre yapılacaktır. Öğretmen dersin işleneceği gün gerekli malzemeleri sınıf ortamına getirir.

6.9.2.Etkinlik: Ürün oluşturma sürecinde öğretmen sınıfta daha rahat iletişim kurmak ve hep birlikte daha kolay çalışabilmek için öğrenci sıralarını U düzenine alır. Böylelikle öğretmen sıraların ortasında rahatlıkla rehberlik edebilecektir. Öğrencilere hiyerarşik olarak görevlerini dağıtır. Gerekli yönlendirmeleri yapar. Gerekli gördüğü yerde de yardım eder. Böylelikle ürün aşama aşamata tamamlanır. Öğretmen

Workshop Öğrenci Sorumlulukları

- Evin ölçülerini belirlemek
- Evin planını (ölçülü) çizmek
- Evin dış duvarlarını oda oda kesmek
- Evin iç duvarlarını birbirine yapıştırmak
- Evin odalarının kapılarını açmak
- Maket bıçağı ile odaların pencerelerini öğretmeni eşliğinde açmak
- Pencereler için perdeler kesmek, büzmek ve bu parçaları uygun ölçüdeki kartonlara yapıştırmak
- Evin tavanını bütün olarak kesmek
- Evin çatısı için bir şekil ve ölçü belirlemek
- Evin çatısının parçalarını kesmek
- Evin dış duvarlarını kaplamak
- Evin odalarına basit elektrik devreleri oluşturmak
- Basit elektrik devrelerinin odaların neresine yerleştirileceğine karar vermek, evin tavanına monte edilecek anahtarları evin dışına yerleştirmek
- Gerekli malzemeleri getirip götürmek
- Duyları odalara monte etmek
- Çatıyı kozalak parçalarıyla kaplamak
- Perdeleri pencerelerin iç kısmına yapıştırmak.
- Eve sınıfça verilen ismi dekoratif bir yazı ile yazmak.

öğrencilere yapılan çalışma ile ilgili yeni olarak neler öğrendiklerine dair sorular sorar. Görevlerini yaparken neler hissettiklerine dair fikirlerini alır.

6.9.3.Değerlendirme:Değerlendirme aşamasında öğrencilere aşağıdaki açık uçlu sorular sorulur. Cevaplarını yazmalarını isteriz.

- 1.Bu çalışmada yeni olarak neler öğrendin?
- 2.Yapmakta zorlandığın bir sorumluluğun oldu mu? Nedir?
3. Bu ürünü yaparken neler hissettin?

IV.BÖLÜM

1. EYLEM PLANININ UYGULANMASI VE VERİLERİN ANALİZİ

Bu aşamada hem süreç içerisindeki verilerin analizi hem de konu ile ilgili yapılan araştırmaların değerlendirilmesi ile elde edilen bilgiler doğrultusunda çeşitlendirilmiş öğretim planlarında uygulanacak olan yaklaşımlar ve stratejiler belirlenmiştir. Uygulama sürecinde probleme neden olan etkenleri belirlemiş olan araştırmacı veya uygulayıcı bu etkenleri ortadan kaldırma ya da yeniden biçimlendirmeye yönelik önlemleri belirler ve bunları sürece yayılmış, sistematik bir plan içine yerleştirir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Eylem planında öğrenci hazırbulunuşluğu ve izlenecek stratejik yol belirlenmiş ve uzman görüşü alınarak eylem planı adım adım sürece Araştırma süresince sınıf öğretmeni olan araştırmacı öğrencilerle ilgili çeteleler tutmuş ve onlara verilen sorumluluklara dair haftalık durumlarını belirten notlar yazmıştır. Ayrıca bazı öğrenci düşüncelerini de kaydetmiştir. Gözlem yoluyla hangi öğrencilerin sorumluluklarını heyecan duyarak yaptıklarını ve bu durumun uyarıya gerek kalmadan gerçekleştiği durumları da not etmiştir. Ders planları uygulandıkça öğrencilerde oluşan davranış değişikliklerini bire bir gözlemleyebilmek çalışmanın sonuçlarını tahmin etme açısından da araştırmacıya fırsat sunmuştur.

Tablo 4: Haftalık Uygulama Süreci

Eylem Araştırması Haftalık Uygulama Süreci	Araştırma Adımları
Planların Hazırlanması	Ders planı araştırmacı tarafından hazırlanır.
Planların Kontrolü	Plan uzman tarafından incelenir gerekli görülen değişiklikler önerilir.
Görüşlerin Alınması ve Son Halin Verilmesi	Plan araştırmacı ve uzman tarafından uygulanacak şekle işbirliğiyle getirilir.
Uygulama ve Değerlendirme	Araştırmacı planı uygular. Veri toplar.
Genel Değerlendirmenin Yapılması	Araştırmacı ve uzman, genel değerlendirmeler sonucunda oluşturulacak yeni planlarla ilgili kararlar alırlar.

1.1.Birinci Uygulama(19 Şubat 2018) Hikâye Dinleme Canlandırma

Tablo5: Hikâye Dinleme Canlandırma Ders Planı

Hikaye Dinleme Canlandırma Ders Planı	
Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Dinleme, Okuma, Yazma
Seviye	4.Sınıf
Süre	Dört ders saati
Araç-Gereç	Hikâye çıktısı, kara çarşaf, maket arabalar, mont.
Stratejiler	Soru cevap, beyin fırtınası, 5N 1K, canlandırma teknikleri kullanılmıştır.
Kazanımlar	<ul style="list-style-type: none">• Bir fikre katılıp katılmadığını nedenleriyle ortaya koyma,• Okuma öncesi, okuma sırası ve sonrasında metinle ilgili sorulara cevap verme,

	<ul style="list-style-type: none">• Okuduklarını, dinlediklerini canlandırma,• Okuduklarını sınıfta canlandırma,• Okuduklarının ana fikrini ana duygusunu belirleme,• Okuduklarından çıkarımlar yapma,• Metin içi ve metin dışı anlam kurma,
--	--

4. sınıf düzeyindeki 15 öğrenciye toplamda dört ders saati olarak aşağıda detaylandırılan ders planı uygulanmıştır.

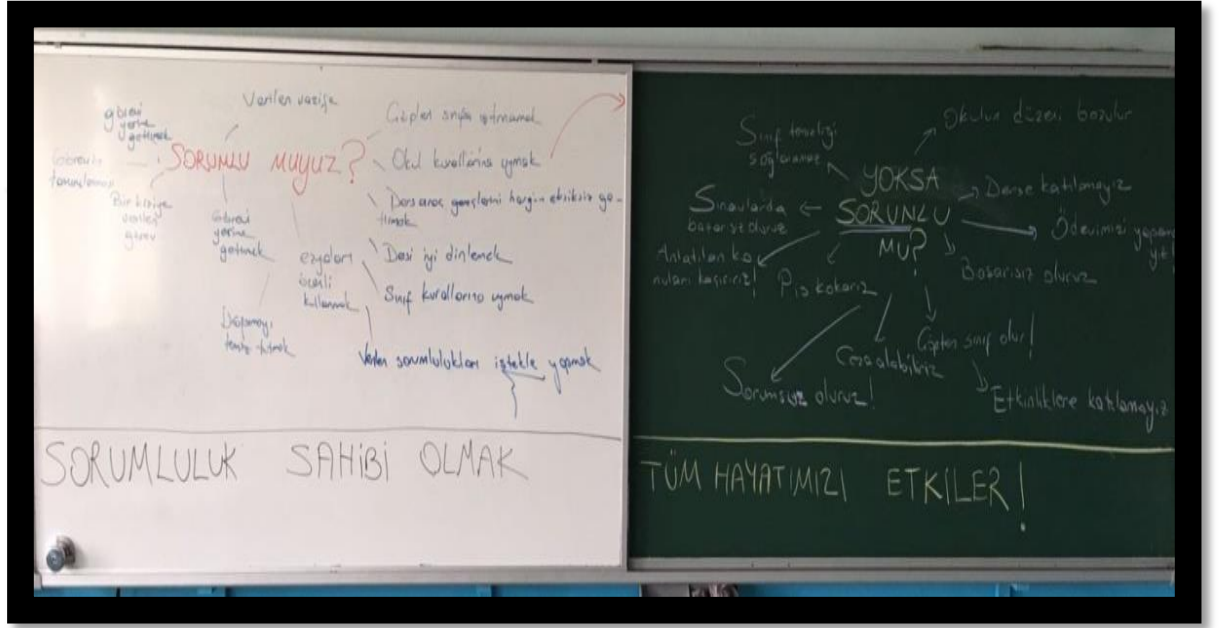
Hedeften haberdar etme aşamasında öğretmen derse başlarken tahtanın iki farklı yerine yada iki eşit sütun ve alt kısmında iki sütun altında uzanan bir satır olarak tahtayı üçe ayırır. Sütunun birine büyük harflerle; “SORUMLU MUYUZ?”, diğer sütuna ise; “YOKSA SORUNLU MUYUZ?” sorularını farklı iki renkte kalemle yazar.

Ardından, Sorumlu muyuz? cümlesi için: “Sorumluluk deyince aklımıza neler geliyor?” sorusunu öğrencilere yöneltir ve beyin fırtınası tekniği ile akla ilk gelen sözcükleri ve öğrencilerin okul sorumluluklarına dair cevaplarını öğretmen oklar çıkararak tahtadaki cümlenin etrafına yazar. Sorumluklara dair örnekler verilir. Bu soru üzerinde yaklaşık on dakika düşünülüp konuşulur. Cevaplara genel olarak bakılıp yorumlanır.

Öğretmen tahtanın diğer kısmında yer alan ‘Yoksa sorunlu muyuz?’ cümlesindeki ‘sorunlu’ kelimesine vurgu yapar. İlk soru cümlesine yönelik tahtaya yazılan ‘Sınıf defteri sorumluluğunu yerine getirmezsek tahtanın diğer tarafına geçmiş olur muyuz? O zaman sorumluluğumuzu yerine getirmediğimiz için ne gibi ne gibi sorunlarla baş etmek zorunda kalırız? Sorularına cevap aranır. On dakika bu sorular için düşünülür. Öğrencilerin, araştırma sürecinde öğretmenin öğrencilere vermiş olduğu sorumlulukları hatırlama durumları kontrol edilmiş olur. Tahtaya yazılan sorumluluklar ve sorumsuz davrandığımızda karşılaşılabileceğimiz sorunlar üzerinde konuşulduktan sonra; Öğretmen tahtada bıraktığı alttaki boş satıra farklı renkte bir kalem kullanılarak: “Sorumluluk sahibi olmak tüm hayatı etkileyen bir davranıştır!” cümlesini

tahtanın alt bölümüne büyük harflerle yazar. Ardından öğrencilere bu cümleye katılıp katılmadıklarını sebepleriyle söylemeleri konusunda sorular sorar.

Görsel 1:Hikaye dinleme ve canlandırma dersi tahta görüntüsü

Görsel 1’de görüldüğü üzere öğrenciler hatırladıkları sorumluluklarını söylemişlerdir. Örneğin, sorumluluğumuzu istekle yapmak, dersi iyi dinlemek sınıf kurallarına uymak gibi ilerleyen zamanlarda fark edeceğimiz üzere daha yüzeysel ve basit cümleler söylemişlerdir. Sorumluluk sahibi olmadığımızda ise neler olabileceğine dair, sınıf düzeni sağlanamaz, okulun işleyişi bozulur, derse katılamayız, sorumsuz oluruz, etkinliklere katılamayız cevaplarını vermişlerdir.

1.1.1.Dikkat Çekme:Yeterince konuşulduktan sonra öğretmen: “Bakalım hikâyemizdeki kahramanımız sorumluluk konusunda neler yapmış ya da tam tersi neler yapmamış?’ Ay ben de şimdi çok merak ettim!” deyip dikkat toplar. Bu aşama için de 20 ders dakikasını ayırmıştır.Öğretmen öğrencileri hazır duruma getirdikten sonra Sabahattin Ali’nin Arabalar Beş Kuruşa adlı hikayesini gerekli vurgu, tonlama, duraklama, göz teması kurma, hedeften haberdar etme vb teknikleri kullanarak gerekli

gördüğü yerlerde hikayenin devamına yönelik sorular sorup tahminler olarak hikayeyi okur.

Öğretmen okumasını bitirdikten sonraki hikâye fotokopi olarak öğrencilere dağıtılır. Öğrencilerden hikâyeyi bir kez sessiz okumaları istenir. Ardından hikâyeyi istekli öğrenciler sesli bir şekilde okur. Öğrencilerin isteği doğrultusunda okuma süreci devam ettirilir.

1.1.2.Canlandırma:Okuma süreci ardından istekli öğrencilere hikâye kahramanlarının rolleri dağıtılır ve hikaye akışına müdahale edilmeden canlandırma yapılır.Ders planını uygulama esnasında öğretmen özellikle canlandırma kısmında hikayedeki çocuğun sorumluluklarına ve sorumluluklarının üstesinden nasıl geldiğine dair öğrencilerin farkında olma durumlarını gözlemler.

Görsel 2: Öğrencilerin Arabalar Beş Kuruşa hikâyesini canlandırma sürecinden bir kare

Öğrencilerin hikayeyi canlandırırken araba satma sorumluluğu ile ilgili zorlandıklarını fark etmiştir. Arabalar beş kuruşa şeklinde seslenilmesi gereken yerde

öğrencilerin sessiz bir şekilde bu cümleyi söylediklerini tespit etmiştir. Bu sorumlulukla gerçek hayatta karşılaşmış olsalardı neler hissedecekleri üzerinde de öğrencilere sorular yönlendirir.

Görsel 3:“Arabalar Beş Kuruşa”hikâyesi canlandırma sürecinden bir kare

Görsel 4:“Arabalar Beş Kuruşa”hikâyesine dair canlandırma sürecinden bir kare

Hikâye anlaşıldığında hikâyeyi özetleme kısmına geçilir ve her öğrenci Türkçe defterine hikâyeyi özetler. Ardından hikaye haritası 5N 1K tekniği kullanılarak çıkarılır. Bu sorular ve cevapları için öğrenciler defterini kullanır:

Hikâyenin kahramanı K imdir?

Hikâye Ne zaman yaşanmıştır?

Hikâye Nerede geçmiştir?

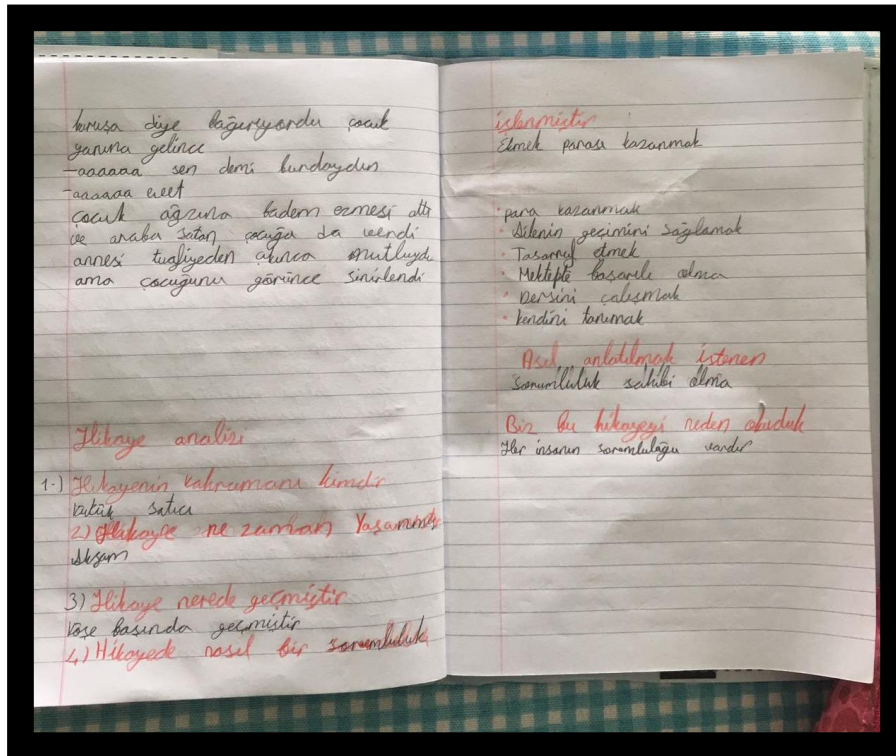
Hikâyede Nasıl bir sorumluluk işlenmiştir?

Hikâyede Ne anlatılmaktadır?

Biz bu hikâyeyi Niçin okumuş olabiliriz?

Hikâye ile ilgili kurulan bu beş soru cümlesini ve cevaplarını öğrenciler defterlerine yazarlar.

Görsel 5: Hikaye analizine dair öğrenci notlarından bir örnek

Fotoğrafta görüldüğü üzere öğrenci uygulama sonunda hikaye analizi cevaplarını doğru vermiştir ve cevaplarında sorumluluk değeri de yer almaktadır.

Öğretmen hazırlamış olduğu değerlendirmeye yönelik çalışma kağıdını öğrencilere dağıtır. Bu çıktıda şu sorulara cevap verilmesini istemiştir:

BEN BENİ DEĞERLENDİRİYORUM :)

Öğrencilerden K4'ün aşağıdaki açık uçlu sorulara verdiği cevaplara bakmak gerekirse:

1. Beni arkadaşıma anlatmak isteseydim, benden nasıl bahsederdim? Haydi bakalım kendini anlat...

Cevap: Asla övmezdim.

2. Benim okuldayken ne tür sorumluluklarım var, bakalım hatırlıyor muyum?

Cevap: Yerlere çöp atmamak.

3. Hikâyedeki karakter ben olsaydım;

- a) Ne yapardım?

Cevap: Arkadaşımı çok sevip öperdim.

- b) Nasıl geçinirdim?

Cevap: Bazı şeyleri satarak örneğin odun kırıp satmak, ayna satmak.

- c) Sorumluluklarım neler olurdu?

Cevap: Evimi geçindirmek vb. şeyler.

K4'ün verdiği cevaplardan yola çıkarak, öğrencinin hikayeyi çok iyi anlamış olduğunu fakat sorumluluk kavramıyla ilgili gerek kendisine verilen sorumluluklardan sadece yerlere çöp atmamayı örnek vermesi gerekse üçüncü soruya sorumluluk açısından değil de sevgi değeri açısından değerlendirmesi nedeniyle ilerleyen ders süreçlerinde görüleceği gibi sorumluluğa dair algıda seçiciliğin henüz oluşmadığını tespit edilmiştir.

Öğrenciler cevaplarını yazdıktan sonra cevaplar fikirler üzerinde sınıfça konuşulur. Verilen cevaplar değerlendirilir. Sorumluluk sahibi olmanın önemi vurgulanır.

1.2.İkinci Uygulama(5 Mart 2018) Masal Etkinliği

Tablo6: Masal Etkinliği Ders Planı

Masal Etkinliği Ders Planı	
Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Dinleme, Okuma, Yazma
Seviye	4.Sınıf
Süre	120 dakika
Araç-Gereç	Bizim Küçük Kız masalı, A4 kağıtları
Kazanım	<ul style="list-style-type: none">• Metin türüne uygun dinler,• Dinlemek için hazırlık yapar,• Dinleme kurallarına uyar olarak belirlenmiştir.

Hazırlık olarak öğretmen sınıfa girer öğrencilerle göz teması kurmamaya dikkat ederek neşeli bir şekilde aralarında gezinir. Öğrencileri meraklandırarak şekilde yürür. Şaşırır, korkar, uçuyormuş gibi yapar, bir ressam gibi hayranlıkla elinde paleti ile tuvale resim yapıyormuş gibi duvara doğru resim çizer. Amaç öğrenciyi meraklandırmaktır. Beş ders dakikasını bu şekilde bambaşka bir yerdeymiş gibi geçirir. Öğretmen önceden telefonunu beş dakika sonrası için kurmuştur. Süre tamamlandığında öğretmenin telefonunun alarmı çalar. Öğretmen bilinçli olarak bir rüyadan uyanmış gibi yapar ve afallayarak etrafına bakınır. ‘Aaaa çocuklar merhaba der. Dün bir masal yazmıştım, sınıfa girerken de aklımdaydı, onun hayaline daldım.’ Der.

Öğrencilere masalı dinlemek istiyor musunuz? diye sorar. Ardından, “Şöyle vurgulu tonlamalı gür sesimle masalımızı sizlere okuyayım o zaman hazırsanız.” der ve okumaya başlar.

Masalı öğretmen duraklayarak göz teması kurarak öğrencilerdeki heyecanı diri tutarak okur. Masal, istekli öğrenciler varsa onlara da okutulur. Ardından öğretmen masal ile ilgili sorularını sormaya başlar:

Masalda ne anlatılmıştır?

Masal nerede geçmektedir?

Masaldaki yerle ilgili en çok ilgini çeken şey ne oldu?

Masaldaki olaylar ne zaman gerçekleşmiştir?

Masalda asıl anlatılmak istenilen nedir?

Küçük kızımız aklına takılan soruların cevabını bulmak için neler yapmıştır?

Masal perisi parmağını şaklattığında son anda ortaya çıkan cümle nedir? Hatırlayabilir misin?

Sorularına öğrenci cevaplarını alır, masal özeti ve analizi Türkçe defterine yazılır. Öğretmen öğrencilerin sorumlulukları yerine getirince yaşanan yerin dahi nasıl etkilendiğine dikkat ettiklerini fark eder.

Öğretmen öğrencilerine bu şirin kasabanın krokisini çizmelerini söyler. Öğretmen öğrencilerden öncelikle Küçük Kızın pelerini takıp (Öğrencilerden pelerin bağcıklarını takıyormuş gibi yapmaları istenir) kasabanın üstünde uçmalarını ve böylelikle masal kasabasının krokisini çizmelerini söyler. Krokisini tamamlayan öğrenci isterse krokisini boyayabilir. Çalışmasını tamamlayan öğrenciye öğretmen şu soruları sorar:

Bu masal sonunda sorumlulukla ilgili yeni bir izlemin oldu mu? Olduysa nedir?

Sorumluluk sahibi olmak imkansız mıdır? Bu konuda ne düşünüyorsun?

Bu sorulara verilen öğrenci cevaplarına birkaç örnek verilecek olursa,

Öğrenci K1, “Herkes sorumluluklarını yerine getirebilir, bu mümkündür.” cevabını vermiştir. K11 ise, “Evet mesela bu küçük kız büyüyünce çok büyük işler yapar. Çünkü öğrendiklerini araştıran bir kız cevabını vermiştir.” K7 ise, “Sorumluluğumuzu yerine getirmek bizi mutlu eder cevabını vermiştir.” K10 ise, “Annenin söy-

lediği görevdir. Kız perisiyle keşif yapıyor.” şeklindedir. Öğrenciler istekli bir şekilde krokilerini çizmiştir. Süreç keyifle tamamlanmıştır.

1.3.Üçüncü Uygulama (20 Mart 2018) Şiir Dinleme ve Okuma

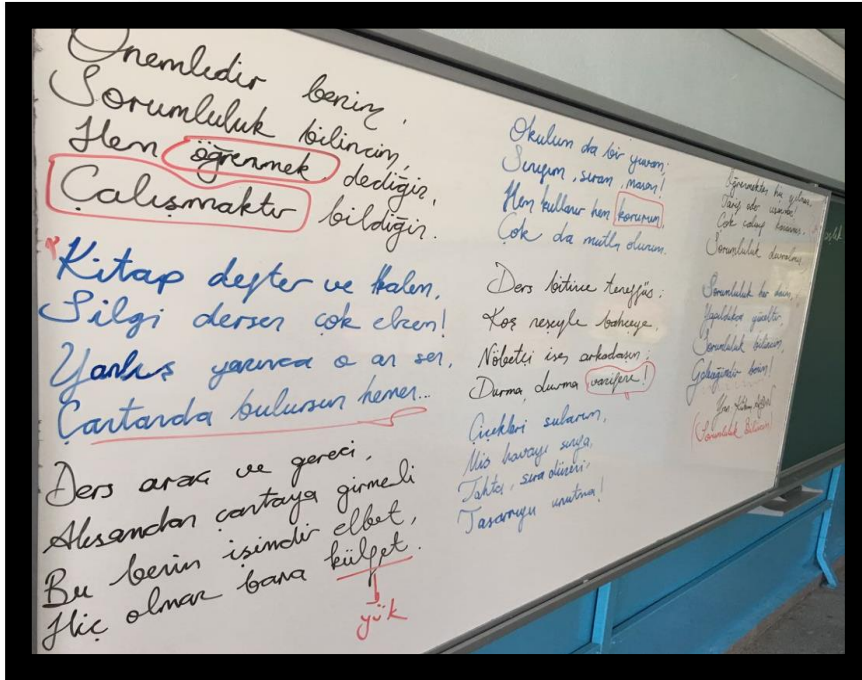
Tablo 7: Şiir Dinleme ve Okuma Ders Planı

Şiir Dinleme ve Okuma Ders Planı	
Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Dinleme ve okuma
Seviye	4.Sınıf
Süre	60 dakika
Araç-Gereçler	Sorumluluk Bilincim şiiri, defter, kalem.
Strateji	Beyin fırtınası, 5 N 1K.
Kazanım	<ul style="list-style-type: none">• Eğlenmek için masal, hikaye, şarkı, tekerleme, tiyatro vb. dinler izler.• Katılımlı dinler.• Sesine duygu tonu katar.• Konuşmalarında günlük yaşantısından örnekler verir.• Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü olarak ifade eder.• Konuşmalarında 5N1K öğelerini vurgular.• Konuşmalarında betimlemeler yapar ve okuduğu şiirin ana duygusunu belirler.

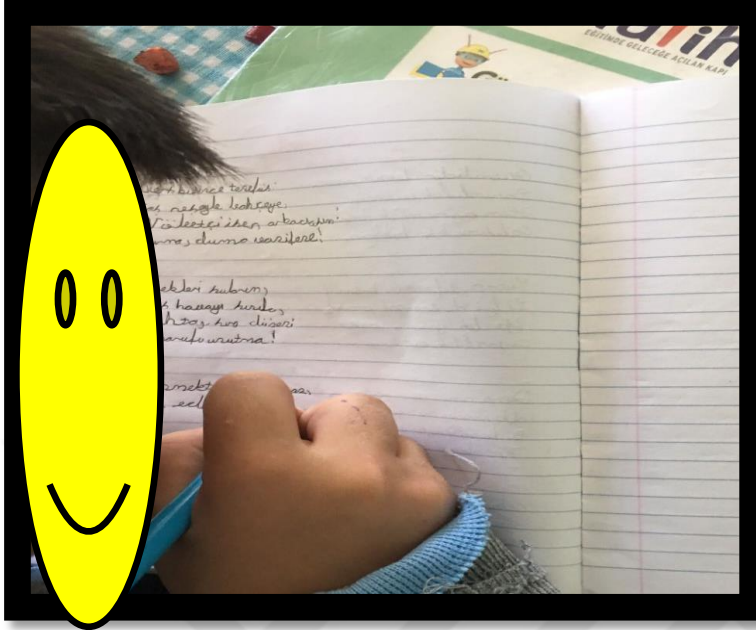
Derse sürecinde hazırlık aşamasında öğretmen öğrencilerle selamlaşır ardından devam eder:“Sevgili çocuklarım biliyor musunuz ben şiir okumayı çok severim, hatta yazmaktan da büyük keyif alırım, hatırlayacağınız gibi sizin için Bizim Küçük Kız masalını yazmıştım. Şimdi de sizin için ‘Sorumluluk Bilincim’ adlı şiiri yazdım. Bu derste de size okuyacağım” der.

Öğretmen öğrencilerden sırasıyla okuldaki sorumluluklarından birer örnek vermelerini ister. Her öğrenci kendi sorumluluğu ile ilgili örnek verir. Öğretmen öğrencilerin sorumluluklarını daha mutlu ve heyecanlı bir şekilde söylediklerini fark eder. Ardından ‘Sorumluluk Bilincim’ şiirini okumak için öğrencilerin dinleme hazırlığı yapmalarını sağlar. Dinlemeye hazır olan öğrencilere şiirini okumaya başlar (Görsel 6).

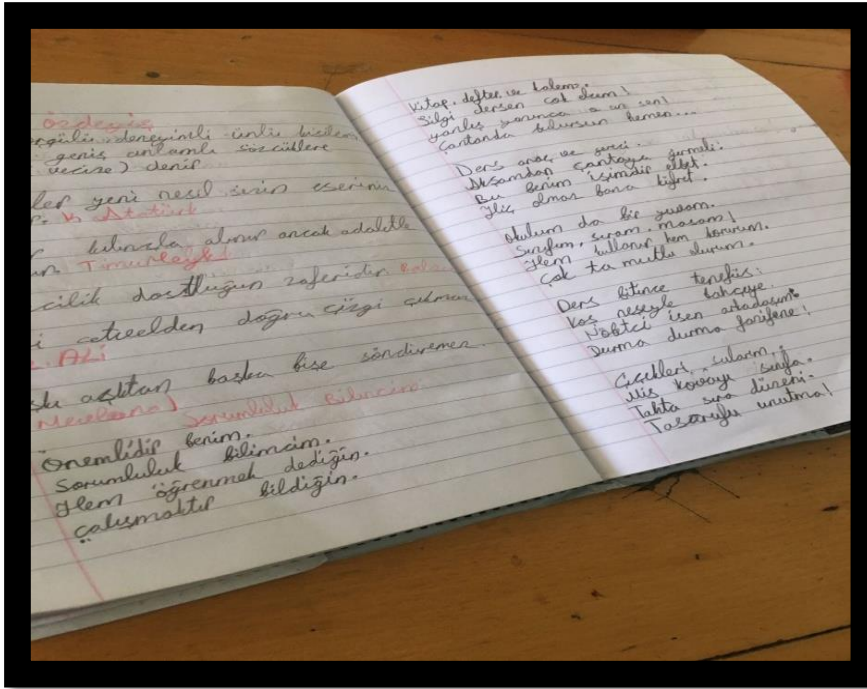
Görsel 6:Öğretmen tarafından tahtaya yazılmışolan “Sorumluluk Bilincim” şiiri görüntüsü

Görsel 7: “Sorumluluk Bilincim” şiirini defterine yazarken çekilen bir öğrenci

Görsel 8: Şiirikendi el yazısıyla tamamlayan öğrencinin defter görüntüsü

Öğretmen şiiri öğrencilerin istediği kadar okur. Üçüncü okumasında Mısra aralarında öğrencilere şu soruları sorar:

Öğrenmek ve çalışmak birer sorumluluk mudur?

Çantanı eksiksiz hazırlamanın önemi ne olabilir? Silgi senin ne işine yarar?

Vaktinde kalkıp okula hazırlanmak sana ne kazandırır?

Sıra masa gibi okul eşyalarını sana kim temin ediyor olabilir?

Bu eşyaları başka çocukların da kullanabilmesi için ne yapmak gerekir?

Nöbetçi olduğunda neler yapıyorsun?

Sınıfın düzenini sağlayınca ne hissediyorsun?

Bundan sonra nöbetinde nasıl davranırsın?

Yedinci kıta için bir atasözü söyleyebilir misin?

Sekizinci kıta kimden bahsetmektedir? Sence öğretmenin sorumluluğu bitmiş mi?

Son kıtada sorumluluk bilincin ile ney eşleştirilmiş? Neden?

Öğretmen öğrencilerinden şiire bir kıta da kendilerinin yazmasını ister. Kıtalar Türkçe defterlerine yazılır. Öğrencilere sesli olarak okutulur. Ardından öğretmen aşağıdaki soruların yazılı olduğu etkinlik kağıdını dağıtır. Öğrencilerin özgün olarak cevaplamaları için zaman verilir. Değerlendirme için aşağıdaki sorular yer almaktadır Öğrenci K5'in cevapları da aşağıdaki şekildedir:

- Sorumluluk deyince aklına neler gelir?
Cevap: Benim vazifelerim aklıma gelir.
- Sorumlu olduğun işler nelerdir? Bunları yapmak sana ne hissettiriyor?
Cevap: İleride çalışıp okumamı ve düzenli olmamı hissettiriyor.
- Sorumluluklarını yerine getirmen geleceğini nasıl etkiler?
Cevap: Geleceğimi güzel etkiler ve sorumluluk sahibi olmayı kazandırır.

- Nöbetçi olma sorumluluğu sence senin daha planlı olmanı sağlar mı?Neden?
Cevap: Evet sağlar çünkü sorumluluğumu yerine getiriyorum.
- Çantayı kendin hazırlar mısın?
Cevap: Evet kendim hazırlarım çünkü o benim görevimdir.
- Çantayı başkası hazırladığında ve gereçlerini çantanda bulamadığında ne hissediyorsun? (Pişmanlık, mutluluk, gurur vs.)
Cevap: Pişmanlık hissediyorum çünkü araç ve gereçlerimi bulamıyorum.
- Sence sorumluluklar biter mi? Önümüzdeki yıl hangi sorumlulukların olabilir? Örnek verebilir misin?
Cevap: Önümüzdeki yıl birçok öğretmen tanıyacağız ve hepsinin verdiği sorumluluğu yerine getireceğiz.
- Sorumluluklar hayatın bir parçası ise; sence, şimdi şu an ne yapabiliriz? Kaçalım mı? Yoksa üstesinden gelelim mi?
Cevap: Üstesinden gelirim çünkü sorumluluklar hayatım boyunca devam eder ve ben sorumluluk sahibi olurum.

Öğrenci K5'in verdiği cevaplar incelendiğinde sorumluluğa dair bilinçlenmenin ilk uygulamaya göre daha net geliştiğini görülmektedir.

1.4.Dördüncü Uygulama (3 Nisan 2018) Şarkı Söyleme

Tablo 8: Şarkı Söyleme Ders Planı

Şarkı Söyleme Ders Planı	
Ders	Müzik
Öğrenme Alanı	Şarkı Söyleme
Seviye	3.ve 4. Sınıflar.
Süre	80 dakika
Araç-Gereç	Ses bombası, video kayıt cihazı.
Strateji	Vurgu tonlamaya dikkat ederek birlikte söyleme stratejisi geliştirme.

Öğretmen elinde ses bombası ile derse giriş yapar. Ses bombasını gören ve heyecanlanan öğrencilerin merakını artıracak sorular sorar.

-Evet çocuklarım acaba ben bu ses bombasını neden getirmiş olabilirim?

Bu ve benzeri sorulara verilen yanıtlardan sonra süreç şöyle devam eder. Öğretmen bu derste hep birlikte şarkı söyleyeceklerini ve şarkının sözlerine uyumlu hareketler yapacaklarını söyler. Öğrencilere şarkı sözlerini dağıtırken bu esnada ses bombası yardımıyla şarkının melodisini açar. Şarkı melodisi olarak Ali babanın bir çiftliği kullanılmıştır.

Öğretmen bu süreçte melodi ile birlikte şarkıyı söyler. Öğrenciler ise dinler şarkıyı takip ederler. Gerek görüldüğü kadar buna devam edilir. Artık bu aşamada öğretmen ve öğrenciler şarkıyı hep birlikte söylerler. Ritimle sözlerin uyumuna, tam ve doğru hızda söylemeye, grubun ritmine ayak uydurmaya dikkat edilir. İstendiği kadar tekrar edilebilir. Ardından şarkının hareketleri de sürece eklenir. “Dişleri fırçalamak” denilince dişler fırçalanıyormuş gibi yapılır. “Babam alır getirir” derken sanki poşet taşınır. “Annem nefis pişirir”de ise parmaklar birleştirilerek enfes anlamında eller aşağı yukarı sallanır. Özellikle baba ve anne sorumluluklarının hareketlerinde öğrencilerin hareketleri ciddiyetle yetişkinmiş gibi ve müthiş sevinçle yaptığını fark eder. İstenildiği kadar şarkı söylenir.

Öğretmen sürecin sonunda değerlendirme amaçlı öğrencilere şu soruları yönlendirir. Sorulara verilen cevaplara genel olarak bakıldığında çoğunlukla aşağıdaki cevapların verildiği görülmektedir.

-Sizin için yazdığım bu şarkıyı söylemekten ne kadar keyif aldınız?

Sıklıkla, Çok keyif aldım, özellikle de son kısmı söylediğimde cevabı verilmiştir.

-Şarkıda hangi sorumluluklardan bahsedilmektedir?

Sıklıkla, kişisel sorumluluk cevabı verilmiştir.

-Şarkıdaki sorumlulukları yerine getirmeyi aksatırsak neler olur?

Sıklıkla, sorumsuz kişi oluruz kirli oluruz cevabı verilmiştir.

-Sen de bir şarkı yazsaydın şarkıya hangi sorumlulukları eklerdin?

Sıklıkla, saygıya dair sorumluluk cevabı verilmiştir.

Öğretmen öğrencilerin şarkıyı söylerken çok keyif aldıklarını hareketleri yaparken oldukça istekli davrandıklarını fark eder. Özellikle nakarat kısmında öğrencilerin çoğunlukla tebessümle mutlu bir şekilde söylediğini gözlemler. Ders planı öğrencileri sorumluluk konusunda motive etmiştir. Uygulama sonrasında öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında öğretmen görüşü ile öğrenci cevaplarının örtüştüğü görülmektedir. Ayrıca öğrenciler bir süre bu şarkıyı evde söyleyecekler ve veli görüşmesinde bu durumu veliler keyifle ifade edeceklerdir.

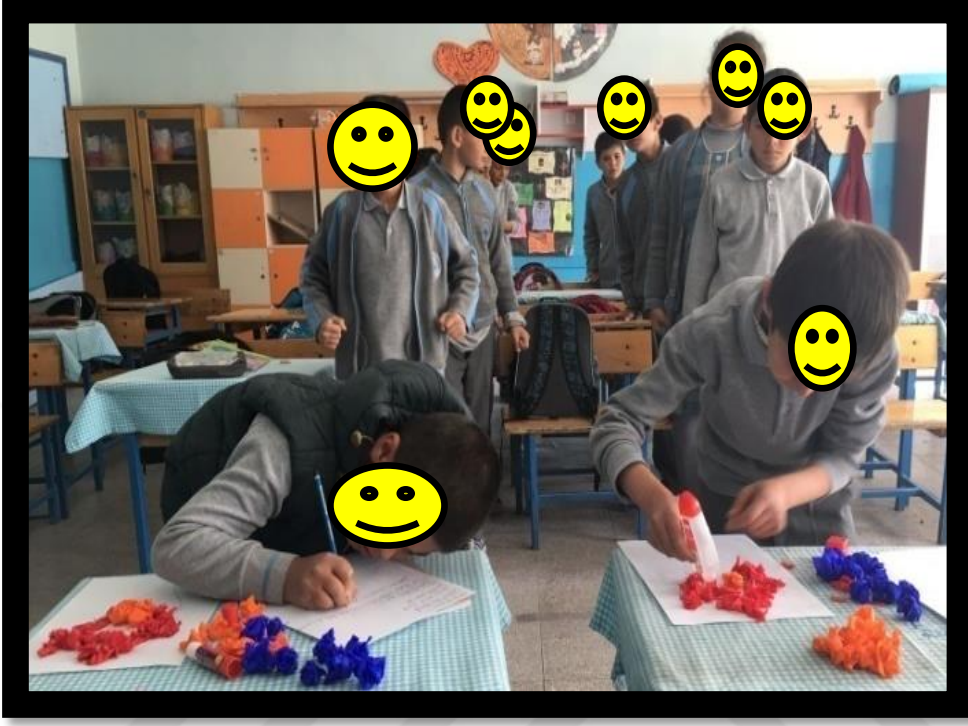
1.5.Beşinci Uygulama (7 Mayıs 2018) Oyun İle Meşale Yakma

Tablo 9: Oyun İle Meşale Yakma Ders Planı

Oyun İle Meşale Yakma Ders Planı	
Ders	Oyun ve Fiziksel Aktivite
Beceri	Hatırlama ve seri olma.
Seviye	3 ve 4. Sınıflara uygun
Süre	40 dakika
Araç-Gereçler	Yuvarlanmışkrepon kağıtları, A4 üzerine çizilmiş meşale resmi, yapıştırıcı, iki adet boş A4

Öğretmen öğrencileri açık havaya çıkarır. Öğrencileri iki farklı gruba ayırır. İki resim kağıdına çizilmiş yanan meşale resmini iki ayrı sıra üzerine yerleştirir. Sırada ayrıca minik minik mavi ve turuncu renkte yuvarlanmış krepon topları, yapıştırıcı bulanmaktadır (Malzemeler önceden hazırlanmış olmalıdır). Grup üyeleri sıraya alınır. Her öğrenci öğretmenine bir sorumluluk söyleyerek kendi grubunun resmine üç top krepon kağıdı yapıştırıp sıranın en arka kısmına geçecektir. Meşaleyi ilk bitiren grup meşaleyi yakan ve birinciliği alan grup olacaktır.

Görsel 9: Öğrenciler sorumluluk meşalesi hazırlarken çekilmiş bir kare

Oyun oynanırken Grup A'nın ifade ettiği sorumluluklar şöyledir:

- Ellerimizi yıkamak,
- Şiirimi güzel okumak,
- Arkadaşlarıma daha empatik olmak,
- Sümbülü sulamak,
- Günlük tutmak,
- Koridorda koşmamak,
- Ödevlerimi yapmak,
- Sofrayı toplamak,
- Öğretmen mamasını düzenlemek,
- Sınıf kitaplığını düzenlemek,
- Kitaplarımı eksiksiz getirmek,
- Perşembe günleri arkadaşlarımdan okuduğu kitapları yazmaktır.

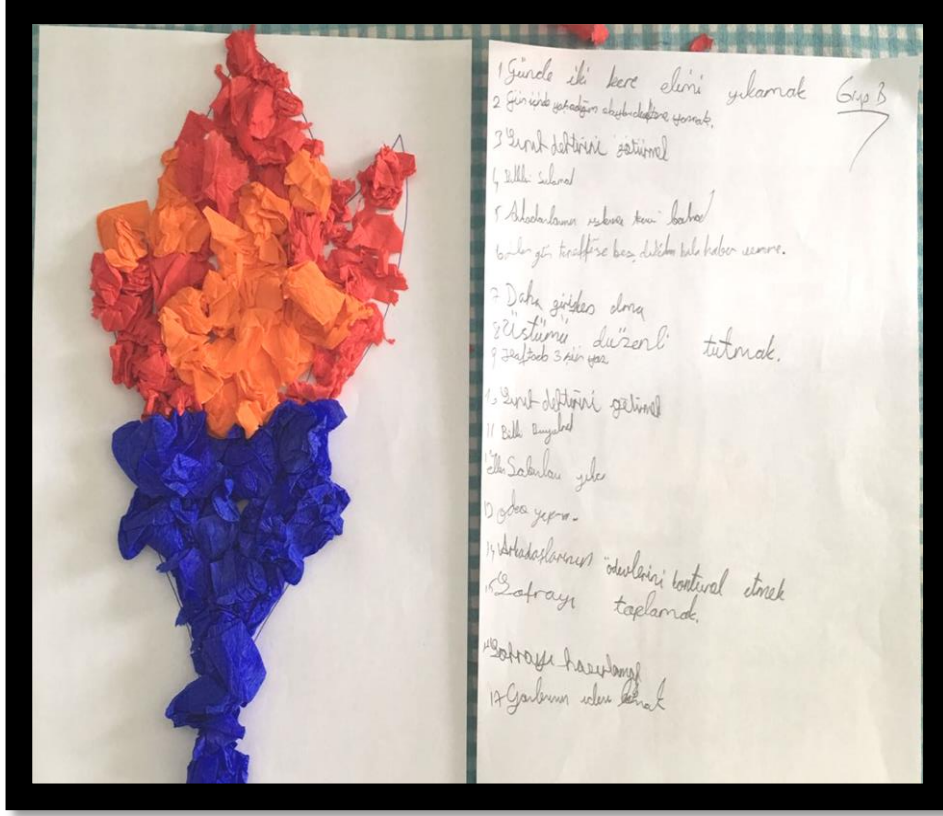
Grup B' ninsöylediği sorumluluklar ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Günde iki kere elimi yıkamak,
- Bitkileri sulamak,
- Üstümü düzenli tutmak,
- Daha girişken olmak,
- Sınıf defterini getirmek, götürmek,
- Gün içinde yaşadığım olayları deftere yazmak,
- Ellerimi sabunla yıkamak,
- Sofrayı toplamak,
- Arkadaşlarımın ödevlerini kontrol etmek,
- Ödevimi düzenli yapmak,
- Gözlerinin içine bakmak. (Arkadaşıyla konuşurken)

Cevaplar incelendiğinde öğrencilerin kendilerine ait sorumluluklara dair çeşitli örnekler vermeleri dikkat çekicidir. İlk uygulama olan hikaye okuma ve dinlemede sorumluluğa dair oldukça yüzeysel örnekler verilmişti, süreç ilerledikçe öğrencilerin kişisel ve okul sorumluluklarına dair daha bilinçli oldukları verdikleri cevaplardan da anlaşılmaktadır.

Ayrıca öğretmen, öğrencilerin sorumluluk örnekleri verirken hiç zorlanmadıklarını gözlemlemiştir. Süreç keyifle ilerlemiş ve öğrencilerin sırayla hızlıca kendilerine verilen sorumlulukları birer birer söyleyip yazdıkları yarışma tadında bir oyun oynanmıştır.

Görsel 10:Sorumluluklarını diğer gruba göre daha hızlı yazan grubun meşalesi

1.6. Altıncı Uygulama (16 Nisan 2018) Drama Atölyesi

Tablo 10: Drama Atölyesi Ders Planı

Drama Atölyesi Ders Planı	
Ders	Türkçe
Öğrenme Alanı	Dinleme, Konuşma, Yazma
Seviye	4.Sınıf
Süre	120 dakika
Araç-Gereçler	Top, sorumlulukla ilgili dört farklı atasözü, A4 kağıtları, kuru boya ve yaka kartları.
Strateji	Canlandırma, Beyin fırtınası.

1.5.1.Hedeften Haberdar Etme:Öğretmen öğrencileri açık havada etrafına toplar. Ardından öğrencilere elindeki ‘Sorumluluk Topu’nu ’ göstererek topun isim söyleyerek atıldığını, ismi söylenen öğrencinin topu tuttuğunda kendine ait okul sorumluluğunu söyleyip başka bir arkadaşının ismini söyleyerek topu arkadaşına doğru atacağını, böylelikle her öğrencinin farklı işler sorumluluğunu söyleyeceğini anlatır. Oyun oynanırken dikkat edilmesi gereken iki kuralı da öğretmen açıklar, 1.si iki farklı sorumluluk söylemek, 2.si ise söylediği sorumluluğunu aklında tutmaktır.

Görsel 11: Drama atölyesi uygulamasında hazırlık aşamasına dair bir kare

Bu aşamada öğretmen öğrencilerin kendi sorumluluklarına çok rahat örnekler verebildiklerini gözlemlemiştir. Örnekleri kolaylıkla hatırlayan öğrencilerin bundan mutluluk duyduğunu da jest ve mimiklerinden kurulan göz temaslarından yola çıkarak fark eder.

Sorumluluk Topu etkinliği ardından öğrenciler U şeklinde yan yana dizilirler. Öğretmen öğrencilere az önce oynadıkları oyunda söyledikleri sorumlulukları kısaca canlandıracaklarını ve canlandırma sırasında izleyici diğer öğrencilerin el kaldırarak arkadaşlarının yaptığı canlandırmanın hangi sorumluluk olduğunu söyleyeceklerini izah eder. İzin almak isteyen öğrenciye söz hakkı verirken öğretmen Sorumluluk Topunu kullanır. Cevap hakkı verdiği öğrenciye topu atar. Topu tutan o öğrenci de

arkadaşının canlandığı sorumluluğun ne olduğunu söyler. Tüm bu süreç iki ders saatinde işlenir.Öğretmen öğrencilerin yapılan canlandırmaları hemen bildiğini ve söylemek için gösterdikleri heyecanı gözlemler.

Görsel 12: Sorumluluğunu canlandıran arkadaşlarını izleyen öğrencilere ait bir kare

5.1.2. Hikâye Oluşturma ve Canlandırma: İkinci ders saatinde öğretmen öğrencileri sınıfa alır. Çembere aldığı öğrencileri ‘K, A.....K,A’ diye sayarak iki farklı gruba ayırır. K grubunu bir tarafa A grubunu bir tarafa yönlendirir. Gruplara bir lider(Kravat),bir seçmen(K A yazan iki katlanmış kağıt), bir yazman(defter), bir ressam(fırça), bir konuşmacı(yüz) bir çizmen(kalem)ve bir de soru hazırlayıcı(soru işareti) seçmelerini söyler. Görevlerine göre öğrenciler görev simgeli kartları yakalarına takarlar. Ardından öğretmen grup seçmenlerini yanına çağırır. Seçmenlere elindeki katlı iki kağıt birini seçmelerini söyler. Seçim tamamlandıktan sonra öğretmen kağıtlarıaçmalarını söyler. Şu özlü sözler yazmaktadır:

İlk katlı kağıt: “Çoban yatmazsa sürüye kurt girmez.” ve “El, ayağın çalışmasından hoşnut değilse sorunlu baştır.”

İkinci katlı kağıt: “Herkes kendi kapısının önünü temizlerse, her yer temiz olur.” ve “Yalnızca yaptıklarımızdan değil yapmadıklarımızdan da sorumluyuz.”

Öğretmen gruplara şu açıklamayı yapar:“Grubunuza çıkan atasözlerinden biri ile ilgili resim, diğeriyle ilgili kısa bir canlandırma yapacaksınız. Görev paylaşımınızı lütfen simgelerinize göre yapınız”.

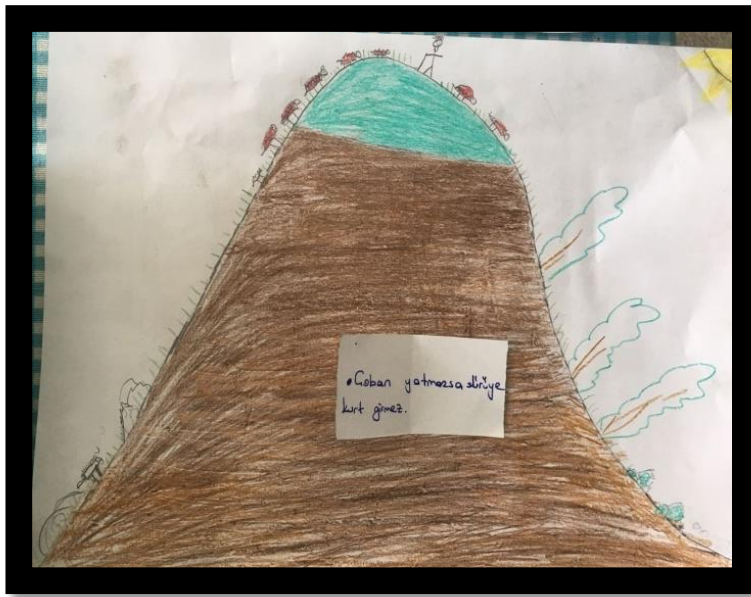
Çizer ve ressam resimleme işi ile soru hazırlayıcı atasözleri ile ilgili diğer gruba sorulmak üzere soru hazırlama(gruplarda en az 7 şer soru hazırlamalıdır) işi ile meşgul olmalıdır. Canlandırmada tüm grup üyeleri aktif olmalıdır. Ardından öğrenciler çalışmalarını için sınıfta ortam oluşturup başlarlar. Hep birlikte yapılan resimleri inceleyerek ve canlandırmaları da izlerler.

Görsel 11’de “Yalnızca yaptıklarımızdan değil yapmadıklarımızdan da sorumluyuz.” Atasözüne dair öğrencilerin kuşa taş atan birini gören kişinin umursamaz davrandığını ve bu davranışı yapan kişiyi görmezlikten geldiğini anlatan bir resim çizmişlerdir. İnsan olmanın sorumluluğuyla ilgili olan bu örnek durumda öğrenciler, böyle bir durumda sorumluluk sahibi bireylerin bir şeyler yapması gerektiğini yapmıyorsa eğer bundan da mesul olacağını söylemişlerdir.

Görsel 13: Öğrencilerin grup olarak “Yalnızca yaptıklarımızdan değil yapmadıklarımızdan da sorumluyuz.” atasözüne dair çizdikleri resim

Görsel 14: Öğrencilerin “Çoban yatmazsa sürüye kurt girmez.” atasözüne dair yaptıkları resimlemedir. Çobanın ayakta elinde asası ile uyanık olduğu görülmektedir

Görsel 12’ de öğrenciler “Çoban yatmazsa sürüye kurt girmez.” atasözüne dayalı olarak, ayakta uyanık ve etrafı kolaçan eden bir çobanı vekurdun sürüye yaklaşmadan uzakta beklediğini örnekleyen bir resim çizmişlerdir. Çoban sorumluluğunu ne kadar iyi yaparsa sürüye kurdun bir şey yapamayacağını da ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, bu konuda çoban köpeğinin de sorumluluğunun olduğunu düşündüklerinden sürünün başına bir de çoban köpeği çizmişlerdir.

1.5.3. Değerlendirme:Öğretmen öğrencileri çembere alır. Bu süreç mümkünse açık havada yapılmalıdır. Öğretmen resim ve canlandırmalarla ilgili açık uçlu sorular sorarak öğrencileri konuşturur (cevap hakkı verirken sorumluluk topunu kullanır)ardından grupların soru hazırlayıcılarını çemberin ortasına alır. Soru hazırlayıcılar hazırladıkları soruları arkadaşlarına sorarlar, cevap hakkı vermek için sorumluluk topunu kullanırlar. Verilen cevaplar grup yazmanları tarafından soruların hazırlanmış olduğu A4’ lere not edilir. Böylelikle resim ve canlandırmalarla ilgili de detaylı soru_cevap etkinliği de yapılmış olur. Öğretmen öğrencilerin sürece hep birlikte dahil olmanın oluşturduğu kalıcılıkla zorlanmadan cevap verdiklerini gözlemler.

Görsel 15: Öğrenciler verilen sorumlulukları işbirlikli olarak yaparken çekilmiş birkaç re

Görsel 16: Öğrencilerin yazdıkları hikayeyi canlandırdıkları sürece ait bir kare

Görsel 17:Öğrencilerin yazdıkları hikayeyi canlandırdıkları sürece ait bir kare

Görsel 15’de görüldüğü üzere öğrenciler kendi gruplarına çıkan atasözleri ile ilgili bir resim, bir de hikâye oluştururlarken sorumlulukları paylaşarak işbirliği yaparak bu etkinlikleri tamamlamıştır.

1.7.Yedinci Uygulama (30 Nisan 2018) Menemen Etkinliği

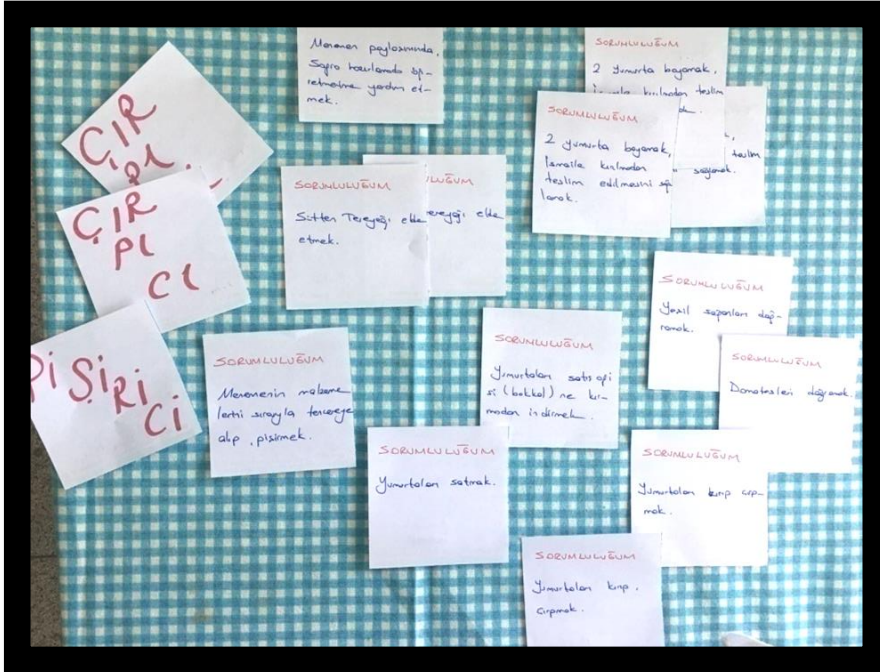
Tablo 11: Menemen Etkinliği Ders Planı

Menemen Etkinliği Ders Planı	
Ders	Sosyal Bilgiler
Tema	Üretim Tüketim ve Dağıtım
Seviye	4.sınıf
Süre	120 dakika
Araç-Gereçler	Bir kilo domates, bir bağ yeşil soğan, on beş yumurta, renkli gıda boya, altı ekmek, salça, tuz, karabiber, sucuk, bıçak, tabak, kesme tahtası, tencere. Öğrencilerin sorumluluklarının yazılı olduğu sorumluluk yaka kartları.

Bu ders için 2017\2018 Eğitim Öğretim yılı Sosyal Bilgiler dersi “Üretim Dağıtım Tüketim” temasından aşağıdaki kazanımlara ulaşmak amaç edinilmiş ayrıca bu öğrenme alanı işlenirken sorumluluk ve tasarruf gibi değerlerle öz denetim, karar verme ve finansal okuryazarlık gibi becerilerin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

- Gelir, gider, bütçe, üretim, dağıtım, tüketim ve meslek gibi kavramları kullanarak öğrencinin yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri gözlemlemesi ve raporlaştırması sağlanır
- Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır.
- Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.
- Sahip olduğu kaynakları bilinçli kullanır.
- Tasarruf tedbirleri alır.

Görsel 18: Menemen etkinliğinde öğrencilerin görevlerini belirtmek için yazılan sorumluluk yaka kartları

Görsel 19: Öğrencilerin yaka kartları ve sorumlulukları belirlenirken çekilen bir

resim

Öğretmen öğrencilere bir gün önceden okulda hep birlikte menemen yapacaklarını söyler. Öğrenciler oldukça heyecanlı ve meraklı davranışlar sergiler. Eve gittiklerindeyse annelerine bu etkinlikten çoğu öğrencinin bahsettiği veli görüşü ile tespit edilmiştir.

Süreç öğretmenin öğrencilere:

‘ –Üretmek Dağıtmak ve Tüketmek üzere eğlenceli bir şeyler yapmak için haydi çembere.’ Diye seslenmesiyle başlar. Böylelikle öğrenciler çemberde hazır bulunur. Öğretmen çemberdeki öğrencileri a,b, a, b şeklinde sırayla isimlendirerek iki farklı grup oluşturur. A grubu bir tarafa B grubu diğer tarafa toplanır. Öğretmen her öğrencinin bir sorumluluğu olacağını ve ancak herkesin üstüne düşeni yerine getirmesi ile üretebilecek dağıtabilecek ve sonunda ürettiklerini tüketebileceklerini söyler. İyice meraklanan öğrencilere sorumluluklarını söylemeye başlar. Ardından öğretmen gruplara aşağıda yazılan açıklamaları yapar,

A grubundan 3 öğrenci çiftlikteki kümeslerinden aldıkları yumurtaların her birini boyamakla sorumludur. Yumurtaların hepsi boyanmadan dağıtım işine geçilemez. Yumurtalar boyandıktan sonra taşınmak üzere boyayıcı öğrenciler tarafından kutuya yerleştirilir. Gruptan bir öğrencinin de sorumluluğu bu kutudaki 6 yumurtayı kırma-

dan yada zarar vermeden sağlam bir şekilde alt kattaki Tüketici dağıtım ofisine indirmektir. Bu sırada bir öğrenci de bir kavanozdaki kaymaktan çalkalayarak tereyağı elde etme sorumluluğu için öğrendiği şekilde kavanozu sallamaktadır. Tüketici dağıtım ofisindeki görevli bir öğrenci de yumurtaları devralıp paketler. Müşteriye satılmak üzere vitrine yerleştirir. Yumurtaları menemen yapılmak üzere satın alacak iki öğrenci de aynı zamanda yumurtaları kırıp bir kase içerisinde tuzlayıp çırpma sorumludur. A grubundaki öğrencilere bu sorumluluklar dağıtılır. Herkesin iyice anlaması sağlanır. Gerekli malzemeler temin edilir. Oyun için hazırlanmaları için süre verilir. B grubundan ise 3 öğrenci 3 domatesi rendelemek ve 3 sap yeşil soğanı doğramakla (öğretmen gözetiminde) sorumlu olacaktır. Ayrıca bir öğrenci de süttten tereyağı elde etmek için öğrendiği şekilde sütü çalkalamalıdır. Gerekli görülürse değişimli çalışılabilir. Sebzeler hazır olduğunda bir öğrenci bu malzemeleri mutfağa dökmeden ulaştırır. Gerekirse bunu iki turda yapar. Böylelikle mutfakta A grubundan 2 B grubundan ise 1 öğrenci bulunur.

Bundan sonra öğrencilerin ürettikleri tereyağını tencerede eritip diğer malzemelerle bir menemen pişirmek de öğretmenlerinin sorumluluğudur. Menemeni tabaklara bölmek için üç öğrenci, ekmeçleri, çatalları ve çayları dağıtmak için de ayrıca ikişer öğrenciye görev verilir. Menemen hep birlikte afiyetle yenilir. Menemen etkinliğinde öğrenciler oldukça mutlu olduklarını ifade ederek çaylarını içerler.

Değerlendirme aşamasında öğretmen öğrencileri çembere alır. Her birine tek tek oyundaki sorumluluklarını sorar. Öğretmen öğrencilere verdiği bu kişisel etkinlik sorumluluklarının üretim, dağıtım ve tüketim ile ilişkisi üzerinde öğrencileri düşündürmek için şu soruları sorar:

- Çiftlik işleri ile kimler uğraşır orada neler üretirler?
- Yumurtaları boyamak için ilk olarak nereden gidip almanız gerekir?
- Yumurtaları kırmadan ihtiyaç duyulan yerlere dağıtabilmek için nasıl taşıdınız?
- Yumurtaların satılması için ne yaptınız?
- Sebzeleri kimler üretir?

-Tereyağı üretmek kolay mıydı?

-Devasa kolilerde cam şişelerde şehirlere dağıtılan domates pürelerinin nasıl taşındığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

-Yumurtaları neden Tüketici Dağıtım Ofisine teslim ettik?

-Ürettiğimiz ve dağıttığımız ürünlerle en son ne elde ettik? Bu bizim hangi ihtiyacımızı karşıladı?

-Oyundaki sorumluluklarımızı iyi anlamayıp yapamıyorduk neler olurdu? Öğrencilerden tek tek cevap alınır.

Öğretmen bu sorulara cevap aldıktan ve dönüt verdikten sonra öğrencilere değerlendirme kâğıtları dağıtır.

ÜRETİYORUM DAĞITIYORUM TÜKETİYORUM

1.Tarımla uğraşan insanlar neler üretir? Üstlendiği sorumluluklara iki örnek verebilir misin?

-Sıklıkla ekin ekmek, meyve sebze üretmek denilmiştir.

2.Etkinlikteki sorumluluğun neydi?

-Öğrencilerin hepsinin istisnasız kendi sorumluluklarını yazdıkları görülmüştür.

3.Sen büyüdüğünde ne üretmeyi düşünüyorsun? Hangi alanda sorumluluk almak istersin?

-Öğrencilerin gelecekte olmayı hayal ettikleri meslekleri yazdıkları ve bu alanlarla ilgili üretim örnekleri verdikleri görülmüştür.

4.Oyun sonunda Ülken için hangi sorumluluklarının olduğunu fark ettin? Üç örnek verebilir misin?

-Öğrenci cevapları incelendiğinde bu soruya daha çok sebze meyve üretmek cevabını verdikleri görülmüştür.

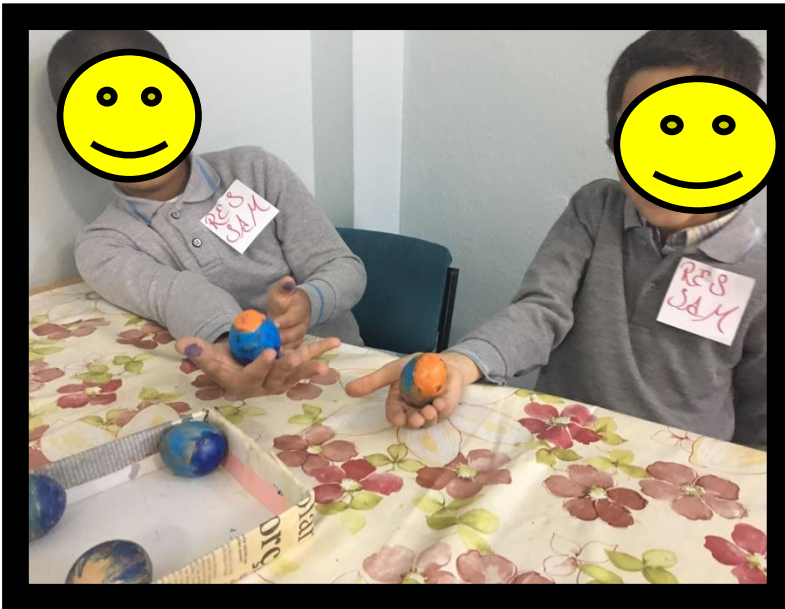
Görsel 20:Sorumluluğu “doğrayıcılık” olan öğrencininsoğan doğrarken çekilmiş resmi

Görsel 21: Yumurtaları satış ofisine ulaştıran dağıtım sorumlusu öğrenci

Görsel 22: Sorumluluğu “ressamlık” olan yumurta boyayıcı öğrenciler

Görsel 23: Domates ve biber doğrayan doğrayıcı öğrenciler

Görsel 24: Pişirmekten sorumlu olan öğrenci ve öğretmeni

Görsel 25: Menemeni hep birlikte yerken çekilen resim

1.8.Sekizinci Uygulama (16 Mayıs 2018) Film İzleme Etkinliği

Tablo12: Film İzleme Ders Planı

Film İzleme Ders Planı	
Ders	Serbest Etkinlikler
Konu	Bireysel sorumluluklarımız
Seviye	4.sınıf
Süre	80 dakika
Araç-Gereçler	Black filmi, akıllı tahta ya da projeksiyon, değerlendirme kağıtları.

Öğrencilere izletilmek üzere Black adlı film akıllı tahtaya atılır. Filmin belli kısımları öğrencilere izletilir. Öğretmen öğrencilerle film boyunca iletişim kurmaya özen gösterir. Filmdeki öğrenci olmanın getirdiği kişisel sorumluluklar ve öğretmen olmanın getirdiği kişisel sorumluluklara dikkat çekilir. Öğrencilerin bu kesitleri fark etmeleri sağlanır.

Filmin öğrencilere izletilen kesitlerin zaman aralıkları aşağıda yer almaktadır:

1. 00:39:00 ile 00:10:45 arası
2. 00:11:14 ile 00:14:05 arası
3. 00:16:40 ile 00:17:45 arası
4. 00:20:15 ile 00:24:12 arası
5. 00:44:35 ile 00:44:58 arası
6. 00:33:09 ile 00:36:33 arası,
7. 00:38:00 ile 00:41:40 arası,
8. 00:41:51 ile 00:53:17 arası izletilmiştir.

Süreç sonunda öğrencilere aşağıdaki sorular yönlendirilir. Aşağıda örnek olarak K11'in cevaplarına yer verilmiştir.

8. Filmdeki Mishell karakterinin aklında kalan özellikleri nelerdir?

Cevap: Görememesi ve duyamamasıdır.

9. Öğretmenin sorumluluklarından birine örnek verebilir misin?

Cevap: Mishell'e kelimeleri ve anlamlarını öğretmek.

10. Mishell ve öğretmenin ortak hayali nedir? Sence bu neden bu kadar önemlidir?

Cevap: Mezun olmak yani daha çok şey öğrenmek için.

11. Mishell için okumak kolay bir eylem midir? Okuyabilmek için yaşadığı şeyler nelerdir?

Cevap: Hayır. Kolay kolay öğrenememesidir.

12. Mishell sorumluluklarının üstesinden nasıl gelmiştir? Sorumlulukları nelerdir?

Cevap: Öğretmenin sayesinde. Mishell'in dikkatli bir şekilde dinlemesi.

13. Mishell mezun olduğunda neler hissetmiştir?

Cevap: Zoru başardığını.

14. Mishell öğretmenine yönelik kendini hangi konuda sorumlu hissetmiştir?

Cevap: Öğrenmek konusunda.

1.9.Dokuzuncu Uygulama (22 Mayıs 2018) Workshop

Tablo 13: Workshop Ders Planı

Workshop Ders Planı	
Ders	Fen ve Teknoloji
Beceri	Basit elektrik devresi oluşturmak. Planlı bir ev oluşturmak için üzerine düşen sorumluluğu yapmak.
Seviye	4.sınıf
Süre	240 dakika
Araç-Gereçler	Yapıştırıcı, cetvel, maket bıçağı, tül ve kumaş parçaları, beş oda için beş ampul duy kablo ve anahtar. 10 adet pil. Renkli kartonlar, makas, duvarları kaplamak için yapışkan kağıt, mukavva, kalem, sorumlulukların yazılacağı yönlendirme kağıdı.
Stratejiler	Yaparak yaşayarak öğrenme, buluş yoluyla öğrenme.

Workshop planı Fen Bilimleri ve Matematik ders saatlerinde işlenmek üzere, basit elektrik devreleri, çevre, uzunluk ölçme konularıyla ilgili olarak düzenlenmiştir. Bu ders planı yaklaşık olarak altı ders saati süresince uygulanmıştır. Öğrencilerin oluşturulan eve eşya ve diğer aksesuarları ekleme isteği üzerine ev daha da detaylandırılmıştır. İlgili kazanımlar:

- Basit elektrik devreleri için gereken malzemeleri söyler.
- Basit elektrik devreleri oluşturur.

- Bir uzunluğu en uygun uzunluk ölçme birimiyle tahmin eder ve tahminini ölçme yaparak kontrol eder.
- Düzlemsel şekillerin çevre uzunluklarını belirler.
- Kare ve dikdörtgenin çevre ve kenar uzunlukları arasındaki ilişkiyi belirler.
- Aynı çevre uzunluğuna sahip farklı geometrik şekiller oluşturur.
- Düzlemsel şekillerin çevre uzunluklarını hesaplamayla ilgili problemleri çözer ve kurar şeklindedir.

Araç-Gereçler ise mukavva plakları, silikon tabancası ve 5 adet silikon, çok sayıda yapıştırıcı, çok sayıda makas, maket bıçağı, yapışkanlı renkli kağıtlar, perde için minik tül, 5 tane duy, 5 tane ampul, 5 tane bağlantı kablosu, 10 tane pil, 5 tane pil yatağı, 5 tane anahtar, cetvel, çatı için kozalak ve diğer atık olan tül parçaları kumaş parçaları, pul ve payetler.

Öğretmen öğrencilere hep birlikte bir ev yapacaklarını, evin beş odasının olacağını ve her odada da basit elektrik devresiyle oluşturulmuş bir ışık sisteminin olacağını açıklar. Öğretmen öğrencilere aşağıda sıralanan görevleri sırayla dağıtır. Sorumluluklar sıra ile belirli kurallara göre yapılacaktır.

Workshop Öğrenci Sorumlulukları:

- Evin ölçülerini belirlemek.
- Evin planını (ölçülü) çizmek.
- Evin dış duvarlarını oda oda kesmek.
- Evin iç duvarlarını birbirine yapıştırmak.
- Evin odalarının kapılarını açmak.
- Maket bıçağı ile odaların pencerelerini öğretmeni eşliğinde açmak.
- Pencereler için perdeler kesmek ve büzmek bu parçaları uygun ölçüdeki kartonlara yapıştırmak.
- Evintavanını bütün olarak kesmek.

- Evin çatısı için bir şekil ve ölçü belirlemek.
- Evin çatısının parçalarını kesmek.
- Evin dış duvarlarını kaplamak.
- Evin odalarına basit elektrik devreleri oluşturmak.
- Basit elektrik devrelerinin odaların neresine yerleştirileceğine karar vermek evin tavanına monte edilecek anahtarları evin dışına yerleştirmek.
- Gerekli malzemeleri getirip götürmek.
- Duyları odalara monte etmek.
- Çatıyı kozalak parçalarıyla kaplamak.
- Perdeleri pencerelerin iç kısmına yapıştırmak.
- Eve sınıfça verilen ismi dekoratif bir yazı ile yazmak.

Öğretmen dersin işleneceği gün gerekli malzemeleri sınıf ortamına getirir.

Ürün Oluşturma Sürecinde öğretmen sınıfta daha rahat iletişim kurmak ve hep birlikte daha kolay çalışabilmek için öğrenci sıralarını U düzenine alır. Böylelikle öğretmen sıraların ortasında rahatlıkla rehberlik edebilecektir. Öğrencilere hiyerarşik olarak görevlerini dağıtır. Gerekli yönlendirmeleri yapar. Gerekli gördüğü yerde de yardım eder. Böylelikle ürün aşama aşamata tamamlanır.

Öğretmen öğrencilere yapılan çalışma ile ilgili yeni olarak neler öğrendiklerine dair sorular sorar. Görevlerini yaparken neler hissettiklerine dair fikirlerini alır.

Maket ev yapımı sırasında öğrencilere verilen sorumluluklar:

- Evin ölçülerini belirlemek.
Görevli Öğrenci: K2, K13, K10
Dış duvar ölçüleri: 45 cm, 35 cm ve h: 15 cm
- Evin planını (ölçülü) çizmek.
Görevli Öğrenci: K10, K5
- Evin dış duvarlarını oda odakesmek.
Görevli Öğrenci: K4, K11

- Evin iç duvarlarını birbirine yapıştırmak.

Görevli Öğrenci: K4, K11, K5, K2, K14

- Evin odalarının kapılarını açmak.

Görevli Öğrenci: Bu iş, maket bıçağı ile yapılacak olan ve çok tehlikeli olabilecek bir aşama olduğundan kapıları öğretmen açmıştır.

- Maket bıçağı ile odaların pencerelerini öğretmeni eşliğinde açmak.

Görevli Öğrenci: K7

- Pencereler için perdeler kesmek ve büzmek bu parçaları uygun ölçüdeki kutulara yapıştırmak.

Görevli Öğrenci: K12, K6, K1, K11

- Evin tavanını bütün olarak kesmek.

Görevli Öğrenci: K13, K8

- Evin çatısı için bir şekil ve ölçü belirlemek.

Görevli Öğrenci: K4, K2 VE K13 şeklin dört tane üçgen olacağını belirtmiş ve K2 bu üçgenleri birbirine ve tavan ölçülerine uyumlu olacak şekilde kesmiştir.

- Evin çatısının parçalarını kesmek.

Görevli Öğrenci: K2

- Evin dış duvarlarını öğretmeni eşliğinde kaplamak.

Görevli Öğrenci: K7, K5, K10, K3, K9, K8

- Evin odalarına basit elektrik devreleri oluşturmak.

Görevli Öğrenci: K5, K14, K15, K13, K8

- Basit elektrik devrelerinin odaların neresine yerleştirileceğine karar vermek monte edilecek anahtarları evin dışına yerleştirmek.

Görevli Öğrenci: Tüm öğrenciler katılmıştır.

- Gerekli malzemeleri getirip götürmek.

Görevli Öğrenci: Tüm öğrenciler katılmıştır.

- Duyları odalara monte etmek ve çatı parçalarını yapıştırmak.

Görevli Öğrenci: K13, K2, K1

- Çatıyı kozalak parçalarıyla kaplamak.

Görevli Öğrenci: Tüm öğrenciler dönüşümlü olarak görev almıştır.

- Perdeleri pencerelerin iç kısmına yapıştırmak.

Görevli Öğrenci: K7, K11, K12

- Eve sınıfça verilen ismi dekoratif bir yazı ile yazmak.

Görevli Öğrenci: Öğretmen yazmıştır.

- Ayrıca ev şekillendikten sonra öğrencilerin kendi istekleri ile eve aksesuar ve bazı eşyalar öğrenciler tarafından heves ve keyifle yapılmıştır.

Öğretmen öğrencilerin büyük bir hevesle bu aşamaları tamamladığını gözlemlemiştir. Değerlendirme aşamasında öğrencilere aşağıdaki açık uçlu soruları sormuştur. Aşağıda bazı öğrenci cevaplarına da örnek verilmiştir.

1. Bu çalışmada yeni olarak neler öğrendin?

Öğrenci K5'in cevabı: Ölçülü bir ev yapmayı öğrendim.

Öğrenci K2'nin cevabı: Evi ölçülü yapmayı öğrendim

Öğrenci: K14'ün cevabı: Herkesin bir sorumluluğunun olduğunu.

2.Yapmakta zorlandığın bir sorumluluğun oldu mu? Nedir?

Öğrenci K5'in cevabı: Kanepeleri yapmakta biraz zorlandım.

Öğrenci K2'nin cevabı: Evin çatısını yapmakta.

Öğrenci: K14'ün cevabı: Buzdolabı yapmakta.

3. Bu ürünü yaparken neler hissettin?

Öğrenci K5'in cevabı: Heyecan.

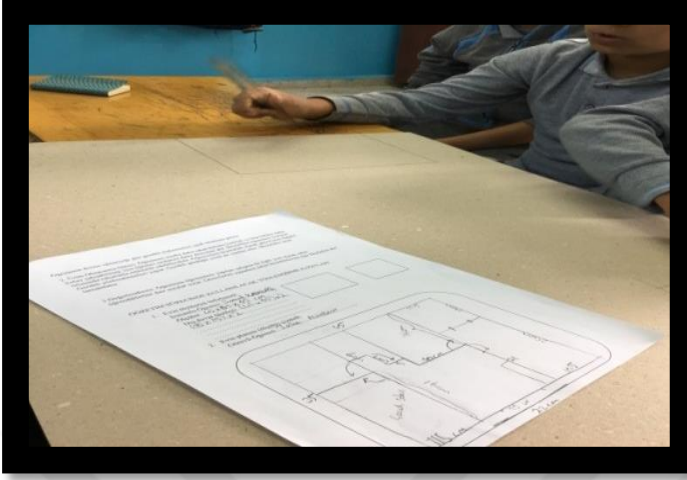
Öğrenci K2'nin cevabı: Mutluluk, sevinç.

Öğrenci: K14'ün cevabı:Güzel bir ev olacağını hissettim.

Görsel 26: Öğrencilerin evin salonu için koltuk takımı yapma hazırlıkları

Görsel 27: Evin duvar ölçülerini belirlerken çekilen bir fotoğraf

Görsel 28: Evin duvarının kaplanmasına eşlik eden bir öğrenci resmi

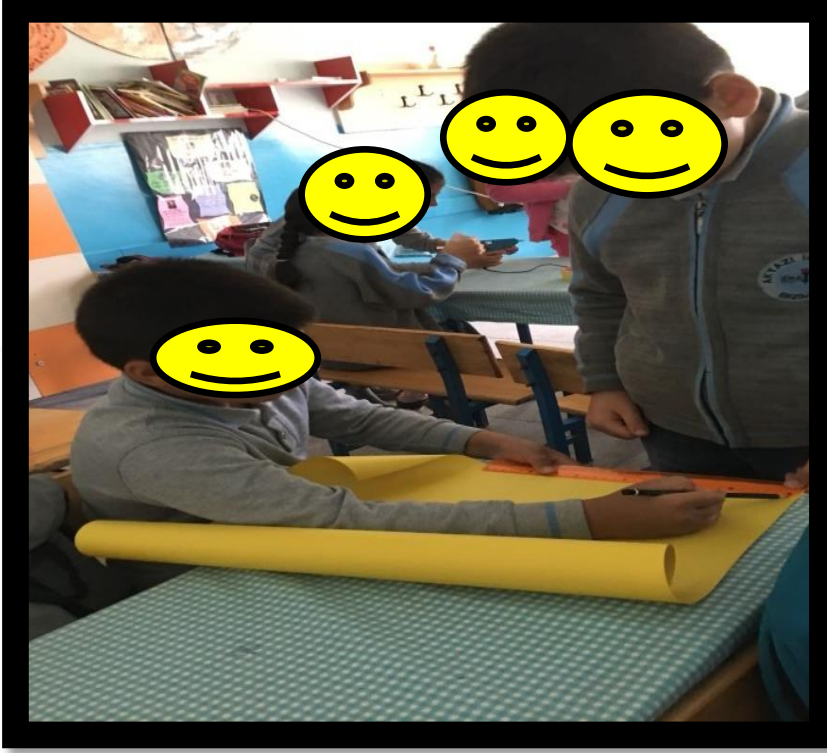
Görsel 29: Elektrik devrelerini oluşturmaya çalışan bir öğrenci resmi

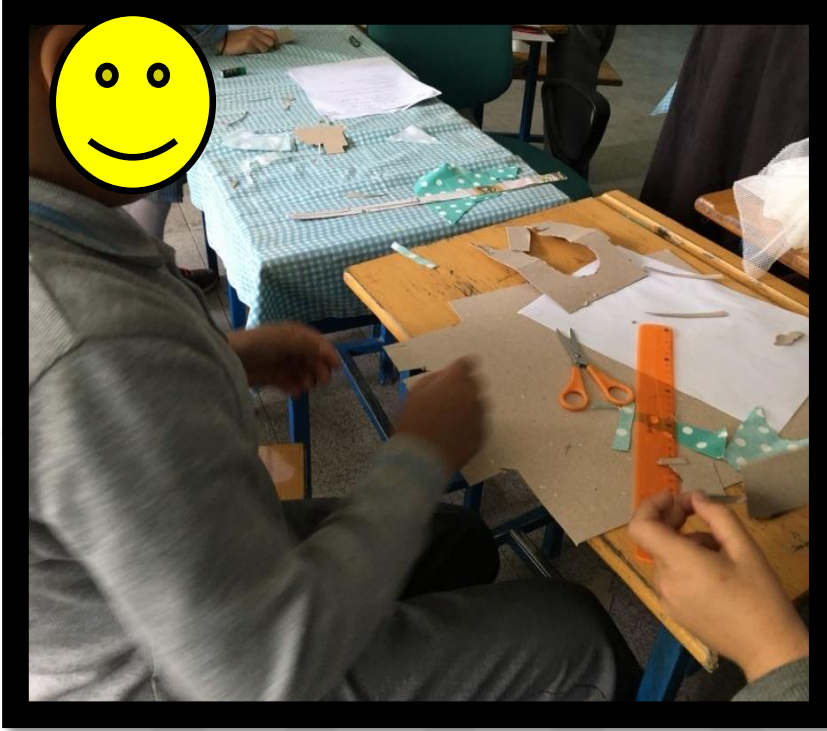
Görsel 30: Evin dış duvarlarını kaplarken çekilen resim

Görsel 31: Belirlenen 55X75 cm ölçüye göre evin alt tabanını ölçülendirip kesen öğrenciler

Görsel 32: Evdeki mutfak bölümü için masa yapan öğrenciler

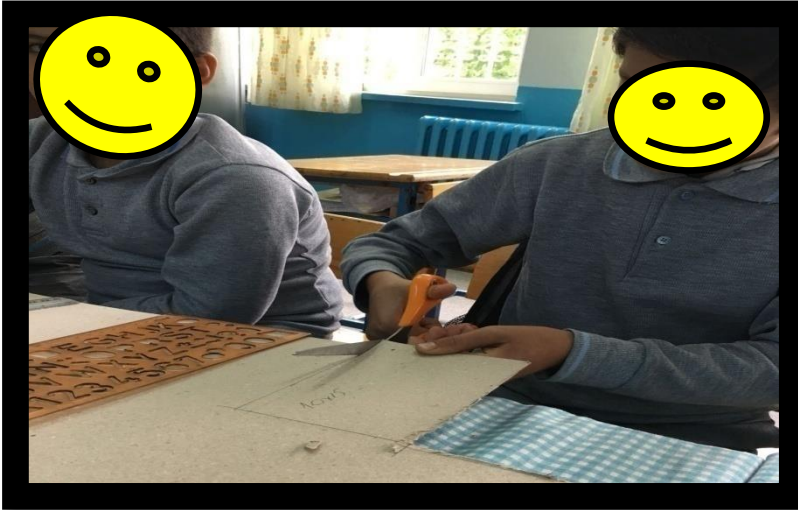
Görsel 33: Evin dış duvarlarını hazırlayan öğrenciler

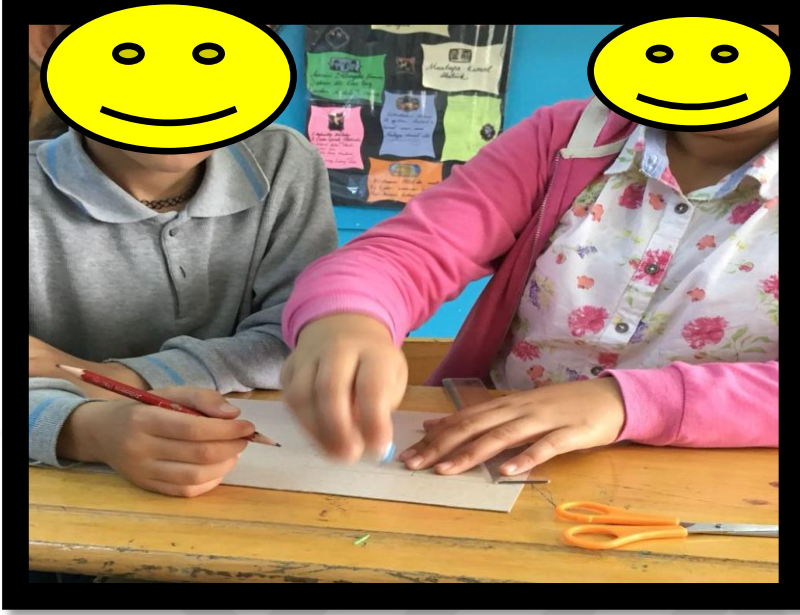
Görsel 34: Evin iç odaları için ölçülü duvar çizip kesen öğrenciler

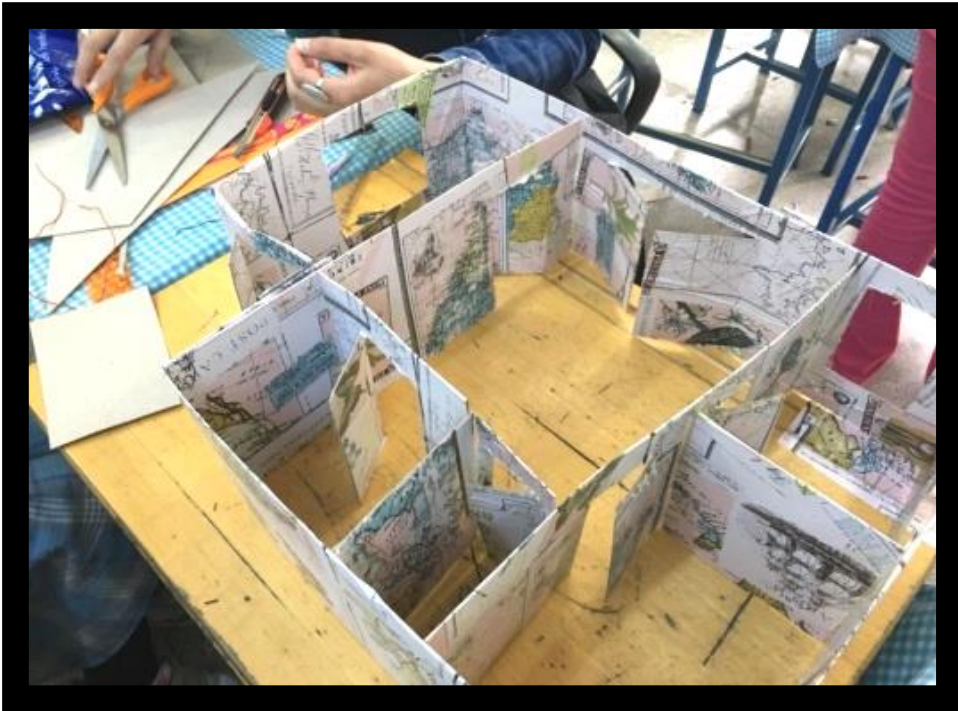
Görsel 35: Evin iç duvarlarını ölçüye göre çizen ve kesen öğrenciler

Görsel 36: Sorumluluklarını yapmaya hazırlık yapan öğrenciler

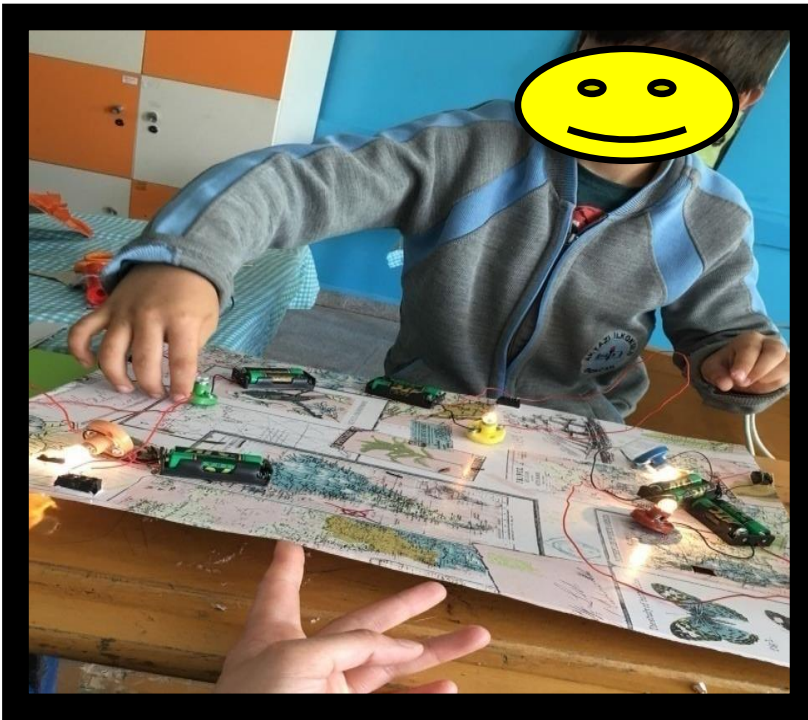
Görsel 37: Evin iç duvarlarının monte edilmiş, pencere ve kapılarının açılmış hali

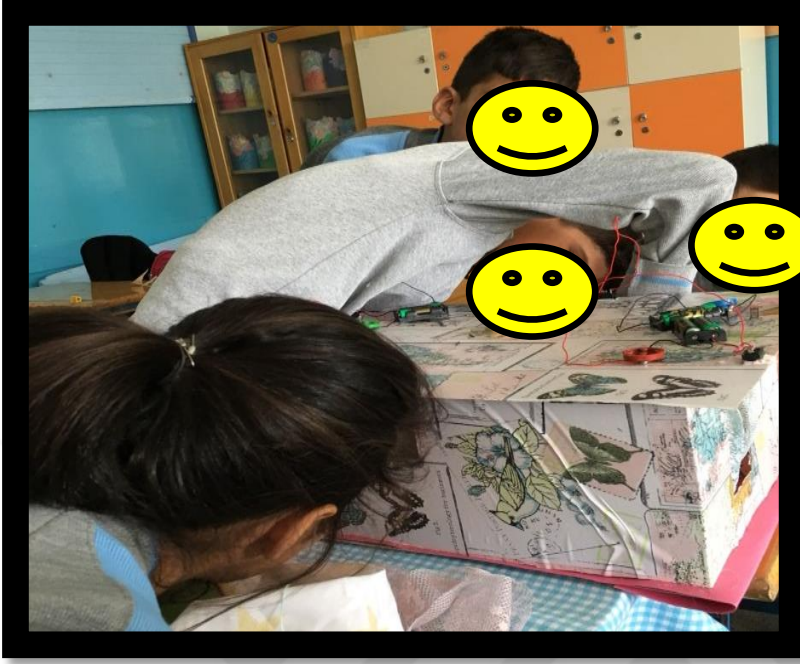
Görsel 38: Elektrik devrelerinin malzemelerini paketlerinden çıkaran öğrenci

Görsel 39: Elektrik devrelerinin çalışılığını kontrol eden öğrenci

Görsel 40: Evin tavanı yerleştirilirken çekilen resim

Görsel 341Çocuk odasına yatak yapan öğrenci

Görsel 42: Maket evin dışarıdan görünüşü

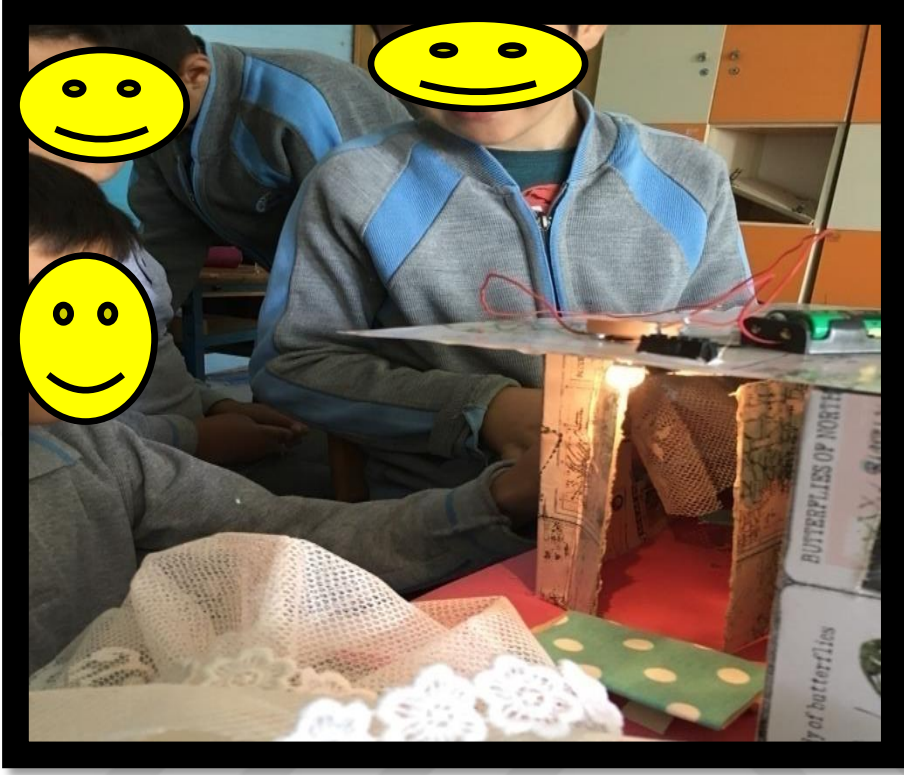
Görsel 43: Evin dış kapısı, paspası ve “hoş geldiniz” yazısı

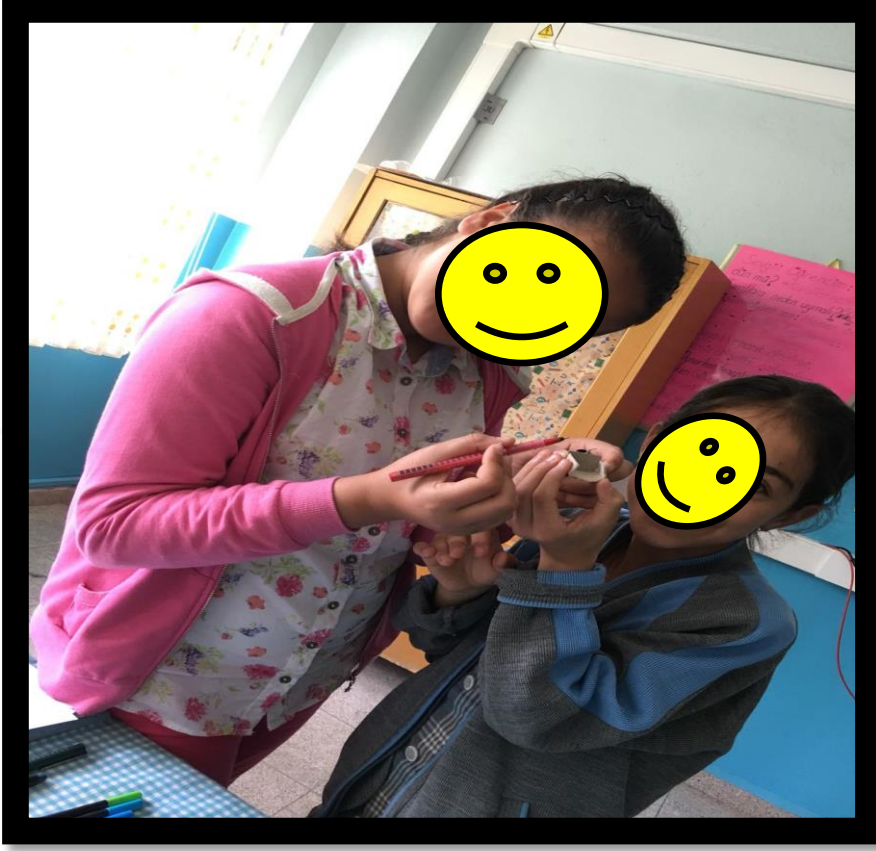
Görsel 44: Maket evin çocuk odası

Görsel 45: Eve monte edilen elektrik devrelerini kontrol eden öğrenciler

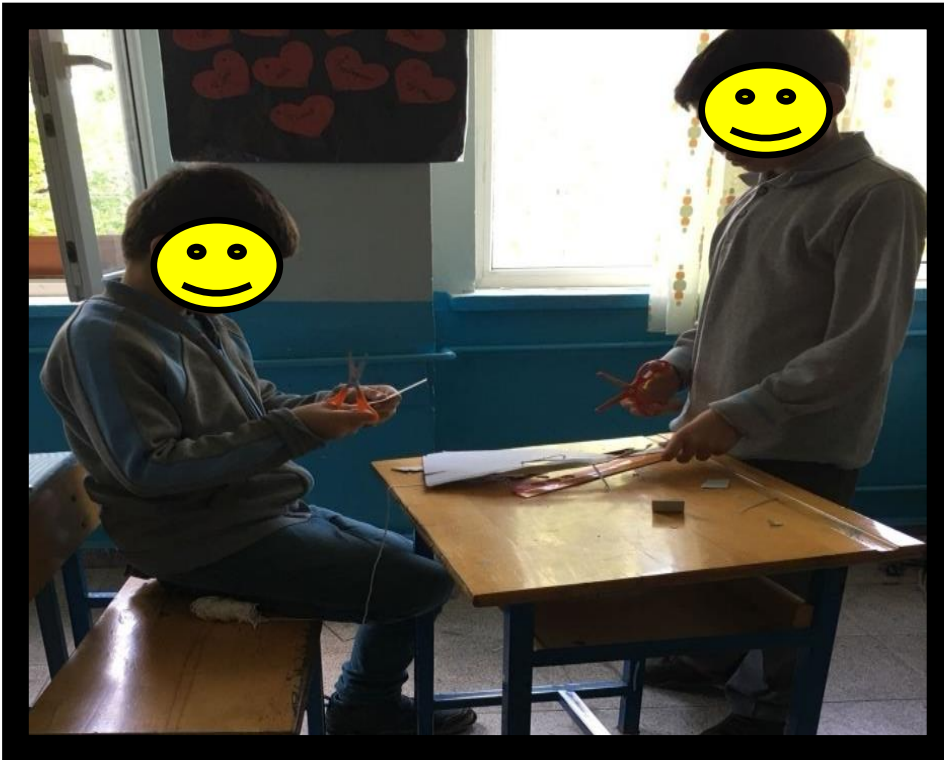
Görsel 46: Ev için masa, tabure, çeşitli aksesuar yapan öğrenciler

Görsel 47: Tavanı yerleştirilmiş evin elektrik devreleriyle aydınlatılan hali

Görsel 48: Ev için düşündükleri eşyaları yapan öğrenciler

Görsel 49: Evin odalarının kuş bakışı görünüşü

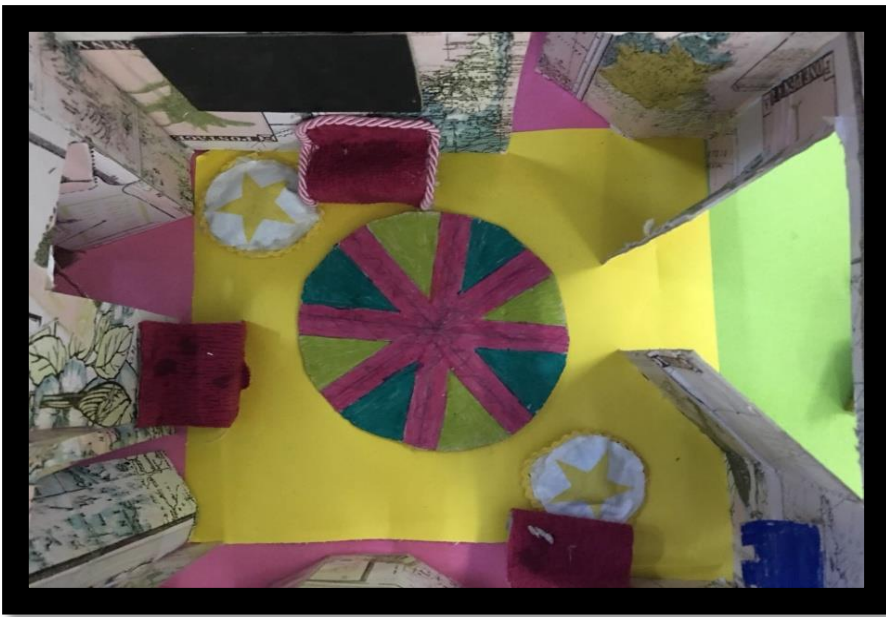
Görsel 50: Evin mutfağı

Görsel 51: Evin çamaşır odası ve banyosu

Görsel 52: Evin salonu

Workshop uygulama resimleri incelendiğinde öğrencilerin ders planı için öngörülen ölçülü ve basit elektrik devreleriyle aydınlatılmış bir evden çok daha fazlasını yaptıkları görülmektedir. Öğrenciler: K2,K13, K10, etkinliğin başında ölçüleri oluşturmuş (Görsel 27), planı ölçülü çizmişlerdir (Görsel 30, 32, 34, 35,36)(K10 ve K5). Evin dış duvarlarını dc-fix kullanarak kaplamış (Görsel 33, 34, 42), iç duvarları kesip eve monte etmişlerdir. Evin çatısına monte edilmek üzere basit elektrik devrelerini bağlamışlardır(Görsel 29, 38, 39, 40, 45 ve 47). Görsel 47’de elektrik devreleriyle aydınlatılan evin etrafında büyük bir merakla heyecanla toplandıkları görülmüştür. Bu sorumlulukların dışında öğrenciler kendi istekleri ile aşağıda sıralanan görevleri yapmışlardır:

- Evin camlarına perde yapmışlardır(Görsel 51),
- Evin çocuk odasına dolap, yatak yapmışlardır (Görsel 44),
- Evin banyosuna klozet, lavabo yapmışlardır (Görsel 51),
- Evin salonuna, koltuk takımı, Lcd televizyon, kilim, ayakkabılık, lambader yapmışlardır (Görsel 52),
- Evin mutfağına, mutfak dolabı, mutfak tezgahı, evye, batarya, masa sandalye takımı, tabak, tabure yapmışlardır (Görsel 50),
- Evin ebeveyn yatak odasına dolap, yatak, yastık yapmışlardır.
- Eve çamaşır odası yapmış ve bu odaya bir çamaşırılık yapmışlardır.
- Eve oturtulacağı bir taban, bahçe, bahçede garaj yapmışlardır(Görsel 51).
- Eve şık bir kapı önü tasarlamışlardır (Görsel 43),
- Evin yapılacağı gün parmağı kırık olduğundan eli sargıda olan bir öğrenci için araştırmacı endişelenmiştir. Fakat öğrenci ısrarla sorumluluklarını yerine getirmiş ve keyifle süreci tamamlamıştır.

Genel olarak öğrenciler bağımsız bir şekilde sorumluluklarını yerine getirmiş, süreç boyunca herkes arı gibi çalışmıştır. Öğrencilerden 8’inin ilk üç teneffüse çıkmayıp çalışmaya devam ettikleri de gözlemlenmiştir.

V. BULGULAR

1.GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

“Eylem araştırmasında asıl amaç etkili değişimler ya da seçimler yapmak için bulguların kullanılmasıdır. Bu amaçla, verilerin toplanması ve analizi doğru ve inandırıcı olmalıdır. Eylem araştırmasında doğruluk, toplanan verinin gözlemlenen gerçeğin oldukça gerçek resminin oluşturulması demektir. Eylem araştırmasında inanırılık ise, güvenilir veya inandırıcı olma yeteneği anlamına gelmektedir (Johnson, 2014, s.: 265; Akt, Keske Aksoy, 2015).”

Bu çalışmada verileri toplarken ve analiz ederken Johnson (2014)' da belirtilendoğruluk ve inandırıcılığı aktarmak için önerilen şu ipuçları takip edilmiş verile-ringüven içinde kullanılması sağlanmaya çalışılmıştır.

1. Gözlemlerinizi dikkatli ve tam olarak kaydedin.
2. Veri toplama ve analizinin tüm aşamalarını anlatın.
3. Önemli her şeyi kaydettiğinizden ve raporlaştırdığınızdan emin olun
4. Neyi gördüğünüzü betimlerken ve yorumlarken olabildiğince nesnel olun.
5. Yeterli veri kaynağı kullanın.
6. Doğru veri kaynağı türlerini kullanın.
7. Yeterince uzun ve derin bakın.

Nitel araştırmalarda geçerlik farklı bir güçtür çünkü alandan geçirilen on haftayı kapsayan bir süre olması detaylı ve derinlemesine bir betimleme, araştırmacının çalışma grubuna yakınlığı ile birlikte çalışmanın değeri ve doğruluğu artmaktadır. Araştırmacı araştırma için tutulan çeteleleri öğrencilerin tutmasını sağlayarak geçerliliği sağlamaya çalışmıştır. Çalışma için kişilerin veya yerlerin bulunması ve erişimin sağlanması ve katılımcılardan etkili veri elde etmek için onlarla bağ kurmak süreç içerisinde önemli bir basamaktır (Creswell, 2013, s.: 147).

Araştırmacı uygulamayı kendisi gerçekleştirdiği için süreci yakından takip etmiştir. Bununla birlikte çalışma grubunu uzun süredir tanıyor olması da araştırmanın güvenilirliğini artırmıştır. Ayrıca uygulama esnasında araştırmacı çalışma grubuy-

la sürekli iletişim halinde olmuş, çalışma grubu sayısı da az olduğundan bire bir gözleme imkanı da oluşmuştur. Ayrıca araştırmacı okul ortamında yapılan etkinliklerinin birçoğu için video kayıtlar çekmiştir. Bunun dışında etkinlikler yapılırken her aşamada fotoğraflar çekip arşivlemiştir, tutulan çeteleleri her aşamada gözden geçirmiş, doğruluğunu takip etmiştir.

Araştırmacı sınıf öğretmeni olması sebebiyle öğrencilerle hem araştırma sürecinde hem de diğer ders aşamalarında gözleme fırsatına sahiptir. Bu sayede kapsamlı veri toplayabilmiş ve eylem planı bu verilere göre şekillenmiştir. Araştırmada farklı veri toplama yöntemlerinin kullanılması ve farklı zamanlarda veri toplanması araştırmacının geçerlik ve güvenilirliğini artırmıştır. Ayrıca süreç sonunda velilerle yapılan görüşme sonucunda elde edilen bulguların araştırma boyunca elde edilen bulgularla örtüştüğü de görülmüştür. Araştırmacı araştırma sonuçlarını yeterli düzeyde betimleyerek aktarılabilir hale getirmeye çalışmıştır. Ders programları değerlendirme kısmında öğrencilere sorulan yarı yapılandırılmış sorulara verilen cevaplara dair direk alıntılar çalışmaya eklenerek, okuyucuların aktarılabilirliğe ilişkin karar vermesini kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

Araştırma süreci boyunca araştırmacı tez danışmanı olan uzmanın yardımıyla süreci şekillendirmiştir. Araştırmacı tüm sürecin planlı ilerleyebilmesi için tedbirler almış, eylem planlarının hazırlanması, uygulama sürecine bu planların yansıtılması, uygulama sonunda karşılaşılan güçlükler ve eylem planı uygulanırken yaşanan eksikliklerin giderilmesi ve oluşan problemlerin çözümü amacıyla tez danışmanına sıklıkla başvurmuştur. Gözden geçirilen sürece dair istenilen değişikliklere göre eylem planı şekillenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgularda yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplara göre kodlar çıkarılmıştır. Kodlamalardan çıkan kavramlara göre cevaplara dair genel düşünce belirlenmiş, açık uçlu sorulara verilen cevapların analizi bu şekilde sağlanmıştır.

2.VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ YOLUYLA ELDE EDİLEN BULGULAR

Araştırmada veri toplama yöntemlerinden, video kayıtlar, gözlem, yarı yapılandırılmış sorular, çetele ve görüşme kullanılmıştır. Video kayıtlarla ve yarı yapılandırılmış açık uçlu sorularla elde edilen bulgular, ders planı uygulama bölümünde yer almaktadır. Bu bölümde araştırmacı gözlemleri yoluyla elde edilen bulgular, uygulamalara dair tutulan çetelere dair bulgular, veli görüşmeleri yoluyla elde edilen bulgular ve öğrencilere verilen kişisel sorumluluklara dair elde edilen bulgular tartışılmıştır.

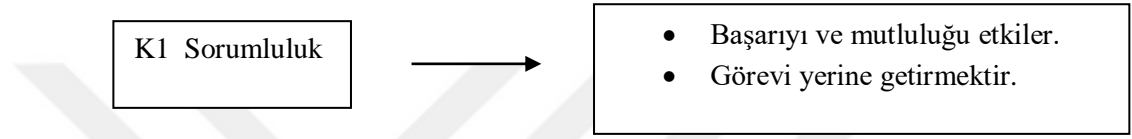
2.1.Araştırmacı Gözlemleri Yoluyla Elde Edilen Bulgular

Araştırma sürecinde araştırmacı, öğretmen olarak öğrencilere eylem planı uygulamasından önce verdiği okul sorumluluklarına dair gözlemlerini, ders içi etkinliklerde öğrencilerin davranışlarına dair gözlemlerini, öğrencilerin okul sorumluluklarına ilişkin oluşan değişiklikleri gözlemlemiştir. Araştırmacı araştırma sonunda sınıf genelinde sorumluluk bilincinde iyileşme olduğu tüm bu gözlem sonuçlarına göre söylenebilir. Öğrencilerin eylem planından önceki sorumluluklara dair kayıtsız tavırlarında sorumluluk almadaki istek artışı ve sorumluluğu yerine getirmedeki kararlılık düzeyi, ders işleniş süreçlerinde sorumluluk almaları gereken zamanlarda öğrenci tepkilerine dikkat ederek gözlemlemiştir. Sorumluluk bilinci ailede daha küçük yaşlarda oluşmaya başlar. İlkokula başlayan öğrencide temel seviyede sorumluluk becerileri olması öngörülür. Bu sorumluluk düzeyini kazanamayan öğrencilerde eylem planı uygulama aşamasında kısmen ve sonrasında ise düşük düzeyde bir iyileşme gözlemlenmiştir. Kalıcılığın sağlanması konusunda sistemli olarak ilerleyen ders planlarında değişik şekillerde sorumlulukla ilgili yapılan çalışmaların etkili olduğu gözlemlenmiş ayrıca öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplara bakılarak da tespit edilmiştir. Değişik etkinliklerle işlenen derslerle öğrencilerin motive olduğu ve süreç ilerledikçe pozitif oranlı istek artışıyla sorumluluk aldıkları gözlemlenmiştir.

2.2.Çalışma Grubuna Verilen Kişisel Sorumlulukların Takibi Yoluyla Elde Edilen Bulgular

Öğrencilere verilen kişisel sorumluluklar yoluyla elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır:

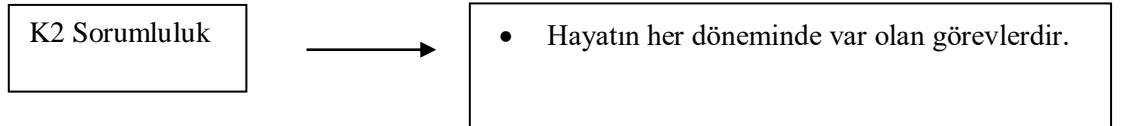
- Öğrenci K1'in arkadaşlarının eşyalarını sınıfa giren yabancılardan koruduğu görülmüştür. Ayrıca arkadaşı K12' ye daha nazik davranmaya çalıştığı da gözlemlenmiştir.

Şekil 1: K1 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K1 kod adlı öğrenci için sorumluluk görevi yerine getirmektir. Ona göre sorumluluk hem okul başarısını hem de kişisel mutluluğu olumlu yönde etkiler.

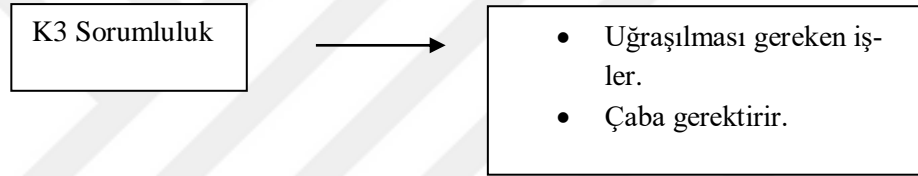
- Öğrenci K2'nin önceye göre sırasını düzenli ve temiz tuttuğu, zamanı daha verimli kullandığı gözlemlenmiştir. K2 kodlu öğrencinin ise zamanı verimi kullanmak adına teneffüse beş dakika kala neredeyse her ders haber verdiği gözlemlenmiştir. Öğrencinin kendini ifade etme ile ilgili içe kapanık hali ona verilen hakkını savunmayla ilgili olan sorumlulukla da iyileşmemiştir. Öğrencinin utangaç yapısı olduğu gibi devam etmiştir.

Şekil 2: K2 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K2 kodlu öğrenci için sorumluluk, yaşadıkça karşısına çıkabilecek, her an var olan görevlerdir.

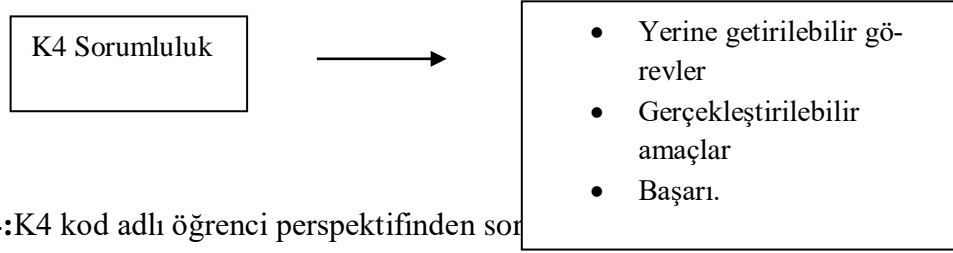
- Öğrenci K3'ün çetelesi incelendiğinde öğrenci davranışında herhangi bir iyileşme görülmemiştir. Ödev yapma sorumluluğunda oldukça problemleri olan öğrencinin önceki dönemlerde gösterdiği yaklaşımı bir farklılık göstermemiştir. Zamanı verimli kullanma konusundaki sorumluluğuna dair herhangi bir gelişim de olmamıştır. K3 kodlu öğrencinin ise süreç içerisinde bu öğrencide anlamlı bir değişiklik oluşmamıştır. Sorumluluk konusunda oldukça eksik olan öğrencide ödev yapma ile ilgili çok bariz olmasa da bir iyileşmenin olduğu söylenebilir. Aile görüşmeleriyle ve diğer görüşmelerle de ilerleme kaydedilemeyen sorumsuz davranışları devam etmiştir.

Şekil 3: K3 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K3 kodlu öğrenci için sorumlulukları yerine getirmek için mutlaka çaba göstermek gerekir. Uğraşılması gereken işler onun için sorumluluktur.

- Öğrenci K4'ün çetelesi incelendiğinde ise haftada en az iki ya da üç yarım artı alan bu öğrencinin uygulamanın Nisan ve Mayıs ayında daha fazla tam artı aldığı kaydedilmiştir. Öğrencinin ödev yapma ile alakalı sorumluluk bilincinde iyileşme tespit edilmiştir. Sınıftaki diğer öğrencilerin ödev yapma çetelelerinde anlamlı bir değişim tespit edilmemiştir. K4 kodlu öğrenci ders araç gereçlerini eksiksiz getirmeye dikkat ettiği gözlemlen yalnız kendisine verilen günlük tutma sorumluluğunu yerine getirmede uyarıya ihtiyaç duyan ve çoğu zamanda yazmayan yani yazma ile ilgili sorumluluğunu yerine getirmekte zorlanan davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir.

Şekil 4:K4 kod adlı öğrenci perspektifinden sor

K4 kod adlı öğrenci için sorumluluk, yapılması güç olmayan ve insana başarılı olmayı sağlayan görevlerdir.

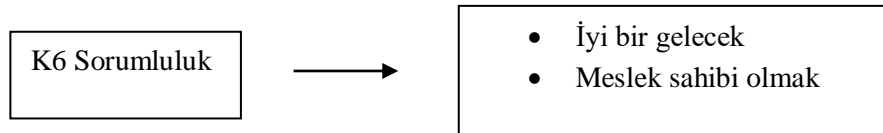
- K5 kodlu öğrencinin ise utangaç yapısını aşması için kendisine verilen sınıf defteri sorumluluğunu ve sınıfı derse hazır bulundurma sorumluluğunu istekle yaptığı gözlemlenmiştir. Ayrıca ders araç gereç takibini de sağlamıştır.

Şekil 5: K5 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K5 kodlu öğrenci için sorumluluk, insanı güçlü kılan ve böylelikle de kolaylıkla görevleri yapabilecek hale getiren yetidir.

- K6 kodlu öğrencinin ise arkadaşlarının ödevlerini kontrol etme sorumluluğunu uyarıya gerek kalmadan yaptığı ve artık kendini daha özgür ifade ettiği gözlemlenmiştir. Sessiz bir yapıya sahip bu öğrencinin kendini daha rahat ve özgürce ifade ettiğine dair öğretmen olumlu geri dönütler tespit etmiştir.

Şekil 6: K6 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K6 için sorumluluk, iyi bir hayat, mutlu yarınlar için gereklidir. Güzel bir mesleğe giden yoldur.

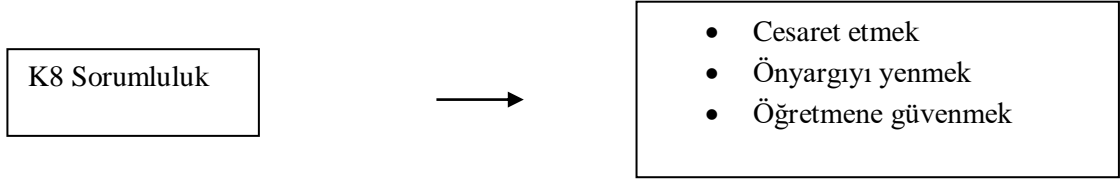
- K7kodlu öğrencinin ise sınıfta bir sümbül yetiştirdiği, sabunla el yıkama konusunda uyarma sorumluluğunu aksatmadan yaptığını öğretmen gözlemiştir. Öğrencinin kitap okuma durumuna dair liste tutmada unutkan davranışları da gözlemlenmiştir.

Şekil 7: K7 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K7 kodlu öğrenci için sorumluluk, insanların güvenini kazanmak için bir yol, toplumda saygınlık oluşturmak için önemli bir anahtardır.

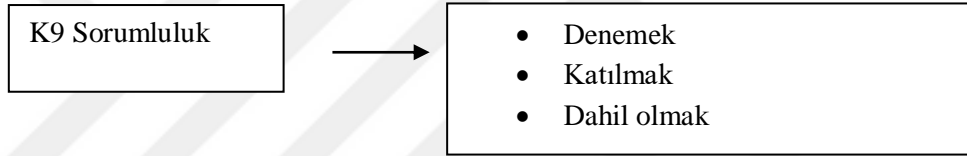
- K8 kodlu öğrencinin, okul programlarında daha önceden gür sesi vurgu ve tonlamalarına rağmen görev almak istememesinin aksine, bireysel sorumluluğu olan “Cenk Şarkısı” nı zevkle büyük duygu yoğunluğuyla okuduğu tüm okul tarafından gözlemlenmiştir. Öğrencinin annesi bu konudaki çekingenliğini aştığı için mutluluk duyduğunu ifade etmiştir. Öğrencinin öğretmen masasını düzenleme konusundaki sorumluluğunu zaman zaman unuttuğu gözlemlense de sorumluluk konusunda hassas davrandığı ders süreçlerinde de tespit edilmiştir. Ayrıca bu öğrencinin 2018-2029 Eğitim öğretim yılında okulda düzenlenen Çanakkale Şehitlerine Anma programında ve diğer programlarda şiir okuma sorumluluğu aldığı gözlemlenmiştir. Öğrencinin kendi evinde çekilen “Bu Bayrak” başlıklı şiiri okuyuşu youtube’ a yüklenmiştir. Kişisel sorumluluk olarak verilen Cenk Şarkısı şiiri öğrencinin bu konuda sorumluluk almasını engelleyen önyargısını kırmış, onun bu konudaki yeteneğini fark etmesini sağlamıştır. Ayrıca uygulama sürecinde kendisine verilen Öğretmen masasının düzenini sağlama sorumluluğunu da özenle yapmaya çalışmıştır.

Şekil 8: K8 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K8 kodlu öğrenci için sorumluluk, önyargısız olmak, denemek, cesur olmak ve rehber olan kişiye güvenmektir.

- K9 kodlu öğrencinin temizlik konusundaki sorumluluklarına eskiye nazaran daha fazla dikkat ettiği, ellerini daha temiz tuttuğu ve formasını temiz kullanmaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Öğrencinin ders sürecine istekle katıldığı, öğrenme gücünü çektikinden önceden olmadığı kadar derslerde rahat ve aktif olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 9: K9 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K9 kodlu öğrenci için sorumluluk yeni şeyler deneyebilmek, çekingen olmaktan etkinliklere katılmak ve sürece dahil olmaktır.

- K10 kodlu öğrencinin sınıf tahtasını istekli olarak temizlediği, sınıfta bir bitki yetiştirmek için sınıfa saksı getirdiği ve özellikle akademik başarısı için önceden yazılı sınavlarda dahi kalem oynatmazken, uygulamalarla teşekkür belgesi alacak başarıya ulaştığı gözlemlenmiştir. K10, bu yönde sıkıntıları olan bir öğrencidir. Süreç öncesinde haftada en fazla bir tam artı alan öğrenci, uygulamanın başladığı ilk haftalarda dahi haftada en az iki tam artı almaya başlamıştır.

Sürecin ortalarına doğru öğrenci ödev sorumluluğunda değişiklikler gözlemlense de sürecin sonlarına doğru yani Nisan ve Mayıs aylarında haftada sadece bir eksi almaya kadar iyi duruma geldiği görülmüştür. Ayrıca bu

öğrencinin daha önceki sınavlarda öğretmenin teşviki ve motivesine rağmen kalem oynatmadığı uygulamanın yapıldığı dönemde ise öğrencinin sınavlarında daha ilgili olarak cevap verdiği ve bunun sonucunda ilk kez başarı belgesi aldığı da görülmüştür. Öğrencinin evde de sorumluluk sahibi olduğu annesi tarafından ifade edilmiştir. Öğrenci velisinin, evde ödev yapma konusunda ve kardeşine karşı sorumlulukları konusunda öğrencinin sorumluluk sahibi olmaya başladığı sebebiyle sınıf öğretmenine teşekkür için okula geldiği de görülmüştür. Bu görüşmede duygu dolu anlar yaşanmıştır. Veli öğrencideki bu olumlu değişiklikleri öğretmene hevesle anlatmıştır.

K10 Sorumluluk

- Başarılı olabilmeyi denemek
- Öğretmene güvenmek
- Saygıyı görevi yaparak göstermek
- Övgü alabilmek
- Büyümek, olgun davranabilmek

Şekil 10: K10 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K10 kodlu öğrenci için sorumluluk öğretmenine güvenerek görevi denemekten çekinmemek, övgü alabilmektir.

- K11 kodlu öğrencinin her teneffüs sınıfı havalandırmaya ve el temizliğine özen göstermeye yönelik gayreti teneffüslerde ilk iş olarak lavaboya gitmesi ve ellerinin çoğu zaman temiz olduğu gözlemlenmiştir. Okul formasının temizliğinde formanın gereken zamanlarda yıkanmadığı görülmüştür. Öğrenci temizlik konusunda okulda sorumluluğuna dikkat ederken evde bu konuda yeterli destek görmediği tespit edilmiştir.

K11 Sorumluluk

- Başarıya götüren yol.
- Öne çıkmak.
- Değişmek ve gelişmek.

Şekil 11: K11 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K11 kodlu öğrenci için sorumluluk başarıyı sağlayan ön koşuldur. Değişmek ve gelişmenin anahtarıdır.

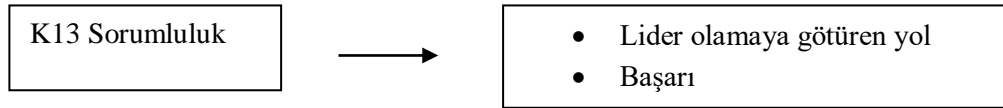
- K12 kodlu öğrencinin, temizlik çetelesi tutma konusunda unutkan davrandığı fakat konuşurken gözlerini kaçırmama ile ilgili sorumluluğuna oldukça dikkat etmeye çalıştığı gözlemlenmiştir.

Şekil 12: K12 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K12 kodlu öğrenci için sorumluluk çekingen davranmayıp cesaret etmektir. Ayrıca dikkatli davranmak da sorumluluğa dahil bir eylem olarak görülmektedir.

- K13 kodlu öğrencinin ise yazma ile ilgili sorumlulukları yerine getirmekte oldukça zorlandığı, istekli olup bir türlü yazmadığı gözlemlenmiştir. Yazı düzgünlüğü ve yazı yazmakla ilgili isteksizliği devam etmiştir.

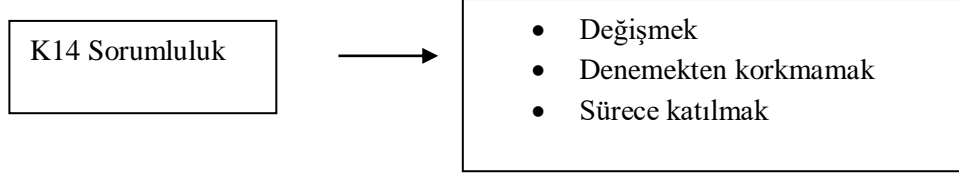

Şekil 13: K13 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K13 kodlu öğrenci için sorumluluk başarılı olmak ve lider olabilmektir.

- K14 kodlu öğrencinin ise, utangaç yapısının başarısına olan olumsuz etkisini aşmasına yönelik öğretmen tarafından verilen sorumlulukları yerine getirdiği hiç itiraz etmeden isteksizlik göstermeden keyifle yaptığı gözlemlenmiştir.

Hatta annesine bu durumunu aşması için öğretmeninin ona bu sorumluluğu verdiğini de ifade ettiği veli görüşmelerinde ortaya çıkmıştır.

Şekil 14: K14 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K14 kodlu öğrenci için sorumluluk değişmek, yeni şeyleri denemek ve sürece katılmaktır.

- K15 kodlu öğrencinin ders araç gerecini eksiksiz getirme ve özellikle tasarrufla ilgili olan akıllı tahta fişini çekme sorumluluğunu unutmadan aksatmadan uyarıya gerek kalmadan yaptığı gözlemlenmiştir.

Şekil 15: K15 kod adlı öğrenci perspektifinden sorumluluk

K15 kodlu öğrenci için sorumluluk, tasarrufu sağlamak, verilen görevleri yerine getirmektir.

Öğrencilerin tuttuğu ödev takip çetelesi, temizlik çetelesi ile elde edilen bulgular ise aşağıda tartışılmıştır:

Süreç boyunca görevli öğrenci tarafından ödev çeteleleri gün gün tutulmuş, ödev yapma sorumluluğuna dair takip bu şekilde yapılmıştır. Öğrencilerin ödev takip çetelesini tutmakla ve ödevleri kontrol etmekle sorumlu olan öğrencilerin görevlerini süreç boyunca aksatmadan dikkatli bir şekilde yaptıkları görülmüştür (Öğrenci K6 çetele tutmuştur). Ödev yapma konusunda tutulan çeteleler incelendiğinde ödevlerini yapma konusunda araştırma tarihinden önceki dönemlerde sıkıntı çeken ödevlerini kendi sorumluluk yetisiyle yapamayan, ödevini yapmak için uyarıya ihtiyacı olan öğrencilerin, ödev sorumlulukları konusunda daha bilinçli davrandığı anlaşılmıştır.

Öğrencilerin her gün en az bir kez sınıftaki sıvı sabundan ellerine sıkıp lavaboda ellerini yıkama sorumluluklarına dair Mart ayı çetelesi incelendiğinde yedi öğrencinin eksik olduğu hatta bir öğrencinin yıkamayıp yıkadım dediği kaydedilmiştir. El yıkama sorumluluğuyla ilgili sorun yaşayan bu öğrencilerin zamanla bu görevi daha istekli ve tam yaptıkları tespit edilmiş görevli öğrenci tarafından çeteleye yazılmış araştırmacı öğretmen tarafından da kontrolü sağlanmıştır.

Ayrıca okul eşyalarını eksiksiz getirme sorumluluğunda da sıkıntı yaşayan öğrencilerin kendi çantalarını kendilerinin hazırlamasıyla daha sık olarak eksiksiz bir şekilde derse geldikleri çetelelere kaydedilmiştir. Bu durumu öğrencilerin kendi çantalarını kendilerinin hazırlamasına bağladıkları da araştırmacı tarafından gözlemlenmiş, tespit edilmiştir.

2.3.Veli Görüşmeleri Yoluyla Elde Edilen Bulgular

Eylem planı uygulandıktan sonra veliler ile yapılandırılmış görüşme yapılmış ve velilere açık uçlu sorulara sorularak süreçteki gözlemlerini söylemeleri sağlanmıştır. Söyledikleri cümleleri görüşme formuna yazmaları istenmiştir. Velilerin öğrencilere dair sorumluluk bilincinde ‘gözle görünür’ şekilde değişiklik gözlemledikleri tespit edilmiştir. Hatta bu konuda bir gün şöyle bir olay yaşanmıştır, ödevlerini uyarıyla dahi yapmakta zorlanan öğrencilerden olan K10’un annesi okula gelerek sınıf öğretmeni olan araştırmacıya, öğrencinin özellikle son dönem daha disiplinli ve dikkatli olduğunu artık ödev yapmakta hiç sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir. Öğrencinin kendi sorumluluklarında bilinçlenmesinin yanında artık annesinin sorumluluklarında zorlandığı noktalarda annesine yardımcı olduğunu ve bu konuda ne uyguladıysa öğretmenin başarılı olduğunu veli ifade etmiştir. Yapılan görüşmelerde de bunu dile getirmiştir. Genel olarak veliler, öğrencilerin ikinci dönem yani araştırmanın yapıldığı zaman dilimi içerisinde daha fazla sorumluluk sahibi olduklarını, kardeşlerinin sorumluluklarına dair de onlarla konuştuklarını ve bu durumun kendilerini çok mutlu ettiğini de ifade etmişlerdir. Ayrıca veliler uygulamış olduğumuz eylem planıyla ilgili öğrencilerin evde kendi sorumluluklarına dair örnekler verdiklerini ve bu sorumlulukları yapmaktan keyif heyecan ve mutluluk duyduklarını ifade ettiklerini

de belirtmiştir. Velilerden % 60 oranında, uygulanan eylem planına dair olumlu tepkiler alınmıştır.

Değerlendirme sorularından olan, çocuğunuzun davranışlarında sorumluluklarının farkında olma konusunda geçen dönem ile bu dönem arasında ne gibi değişiklikler oldu? Sorusuna örnek cevaplar aşağıda alıntılanmıştır.

- Öğrenci K12'nin velisinin vermiş olduğu cevap şu şekildedir: *"K12'de o kadar değişiklik oldu ki hangisini yazsam bilemedim, sorumluluğunu daha çok bildi. Kardeşine de sorumlu olmayı o öğretti daha çok özgüveni oldu."* K10'un velisi ise bu soruyu şu şekilde cevaplamıştır: 'Bu seneki gözle görülen o kadar çok şey var ki sorumlulukları ile ilgili, ders konusunda beni üzmedi. Ödev yapması, çantasını kendisi hazırlaması derslere keyifle gelmesi'.
- K14'ün velisi ise, 'Geçen dönem ödevlerini babası olmadan yapamazdı. Şimdi bizi hiç zorlamadan ödevlerini yapıyor.' cevabını vermiştir.

Değerlendirme için sorulan diğer bir soru da, "Uygulamayı etkili ve verimli buldunuz mu? Fikrinizi yazınız" olmuştur. Veli görüşmesine 11 veli katılımı sağlanmıştır. Katılan öğrenci verilerinin % 70'i sürecin verimli geçtiğini, çocuklarının okula daha heyecanla geldiğini ve sorumluluklarını istekle yaptıklarını özellikle dile getirmiş ve yazmışlardır. Verilen veli cevaplarına birer alıntı aşağıda verilmiştir.

- K14'ün velisi, *"Sorumluluk, özgüven, pes etmemek bir şeyi başarmak için denemenin önemi. Çok etkili buldum. Her şey için çok teşekkür ederim."* yazmıştır.
- K12'nin velisi ise, *"Evet ben çok verimli etkili buldum."* cevabı vermiştir.
- K8'in velisi ise, *"Evet uygulamayı verimli ve etkili buldum. Size çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız."* Cevabını vermiştir.

Öğrenci K10'un velisi ise, yazdığı cümlelerle, minnettarlığını ve çocuğundaki değişim için araştırmacıya yani sınıf öğretmenine olan sevgisini ifade etmiştir.

2.4.Eylem Araştırması Sürecinin Uygulanabilirlik Açısından Değerlendirmesi

İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okul sorumluluk bilinçlerini geliştirmek adına hazırlanan ders planlarının uygulamasında karşılaşılan bazı yaşantılar olmuştur. Etkinliklere göre oluşan bu durumlar aşağıda sıralanmıştır.

- İlk olarak hikaye dinleme ve canlandırma etkinliğine yönelik öğrencilere “Arabalar Beş Kuruşa” hikayesi okunmuştur. Öğrencilerin okuma esnasında dikkatlerinin dağıldığı gözlemlenmiştir. Hikayenin uzunluktan kaynaklanan bu durum canlandırma aşamasına geçildiğinde yerini merak ve canlandırmaya yönelik isteğe bırakmıştır. Bu açıdan düşünüldüğünde hikaye kısaltılabilir. Böylelikle öğrenciler hikayeyi daha iyi kavrayabilir. Hikaye olarak çalışmada kullanılan “Arabalar Beş Kuruşa” başlıklı hikaye odak nokta olan sorumluluk kavramını öğrencilere hissettirmiştir. Değerlendirme aşamasında öğrencilerin sorumluluğa dair farkındalığını tespit etmek açısından iyi bir materyaldir.
- Masal etkinliğinde öğrencilerin “Bizim Küçük Kız” masalını öğretmenin pandomimi yoluyla sezinlemeleri sağlanmıştır. Masal okunduğunda öğrencilerin sıkılmadan ve dikkatle dinledikleri görülmüştür. Bu da kullanılan metin türünün nicelik bakımından uygunluğunu göstermiştir. Değerlendirme aşamasında öğrencilere çizdirilen masalın geçtiği diyarın krokisi için taslak bir resim hazırlanırsa standart bir mekan garantisi sağlanmış olur. Aksi halde öğrencilerin masalda adı geçen kabayı nasıl çizeceklerine dair soruları ders sürecinin aksamasına neden olabilmektedir. Ayrıca masalın geçtiği yerin krokisinin gerçekçi şekilde çizilebilmesi için masalın iyi bir şekilde anlaşılması gerekmektedir.
- Şiir dinleme ve okuma etkinliğinde öğrencilere okutulan “Sorumluluk Bilincim” başlıklı şiir, öğrenciler tarafından istekle okunmuştur. Özellikle şiirde geçen okul çantası hazırlama sorumluluğuna dair oldukça

hassas davranmaya başlamış ve böylelikle çantalarını kendileri hazırlamaya özen göstermişlerdir. Süreçte şiirin normal uzunlukta ve akıcı olduğu görülmüştür. Öğrenciler tarafından da kolaylıkla anlaşılmıştır.

- Şarkı söyleme etkinliğinde “Mutluluk Sorumluluk” şarkısını öğrencilerin neşeyle söylediği gözlemlenmiştir. Şarkı için kullanılan melodi daha yavaş bir melodi seçilerek uyarlanabilir. Araştırmada Ali Babanın Çiftliği şarkısının melodisi kullanılmış, öğrenciler melodi hızına ayak uydurmuştur fakat daha yavaş bir melodi de kullanılabilir. Öğrencilerde herkesin sorumluluğu vardır, anne babamızın da fikrini hissedebilmeleri için hazırlanan şarkı amacına hizmet etmiştir. Bu bağlamda değişiklik yapılmadan uygulanabilir.
- Oyun ile Meşale yakma etkinliğinde öğrenciler iki gruba ayrılıp, her bir grup üyesinin masadaki kağıda sorumluluğunu yazması ve krapon kağıdını meşale resmine yapıştırması istenmiştir. Oyun oynanırken bazı öğrenciler sorumluluklarını hatırlama konusunda arkadaşlarından yardım almıştır bunu önlemek adına yüksek sesli bir şarkı açılabilir. Böylelikle duyamaz ve kendi sorumluluklarını kendileri hatırlamaya çalışırlar.
- Drama Atölyesi ders planında ise öğrencilere okul sorumluluklarını hatırlamaları ve canlandırmaları söylenmiştir. Ardından iki grup oluşturulmuş ve her bir gruba keseden iki atasözü çektirilmiştir. Seçilen atasözlerinden biri ile ilgili hikaye yazmaları ve canlandırmaları diğeri ile ilgili resim yapmaları istenmiştir. Bu aşama oldukça uzun sürmüştür. Hikaye yazdırma ve canlandırma yaptırma kısmı çıkarılabilir. Resim yoluyla atasözlerini anlamlandırma ve görselleştirme sağlanabilir. Böylelikle zaman daha verimli kullanılmış olur.
- Menemen etkinliğinde her görev ve iş sorunsuz yapılmıştır. Verilen sorumlulukların öğrencilerin yaşı ve becerisine uygun olarak belirlendiği görülmüştür. Uygulama esnasında işlemlerin sırasıyla yapılmasına bağlı olarak herhangi bir aksaklık oluşmamıştır. Sadece süttten tereyağı elde etme konusunda yeterli bilgiye sahip olmama sebebiyle te-

reyağı üretilmemiştir. Bu sorumluluk çıkarılabilir ya da önceden deneme yapılarak süttten tereyağı elde edilebilir.

- Film izleme etkinliğinde kullanılan “Black” filmi yerine öğrencilere daha sempatik ve sevecen gelebilecek bir film kullanılabilir. Ayrıca filmin altyazılı değil de dublajlı olarak seçilmesi de anlaşılabilirliği artıracaktır. Black filmi izlenirken okuma hızına bağlı olarak bazı yerlerin alt yazıları kaçırılmış ve yeterince anlaşılmamıştır. Seçilen filmin kesitler halinde izletilmesi sorumluluk kavramına dikkatleri çekmek açısından da önemlidir.
- Workshop etkinliğinde öğrencilerin ölçülü ve basit elektrik devreli olan bir ev yapmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin belirlenen aşamaları birer birer yerine getirdiği ve kendi tercihlerine göre başka sorumluluklar üstlendikleri görülmüştür. Bu da sürecin uzamasına neden olmuştur. Öğretmenin dersten önce belirlenen aşamaların dışında istekli öğrencilerin seçeceği başka sorumlulukları başlıklar halinde belirlemesi daha sistematik çalışmasını sağlayabilir. Ayrıca zaman kaybını da önleyebilir. Süreç öğrencilerin bağımsız olarak sorumluluk alabilme durumlarını gözlemlemek için tasarlanmış ve bu amaca hizmet ettiği görülmüştür.

3.DERS PLANLARI UYGULAMA BULGULARI

Ders süreçlerinin değerlendirme kısımlarında öğrencilere yöneltilen yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulara yönelik verilen cevaplar, kodlar çıkarılarak yorumlanmıştır.

3.1.Hikâye Dinleme Canlandırma Etkinliği ve Uygulama Bulguları

Araştırmada yer alan hikaye okuma ve canlandırma etkinliğinin son aşamasında yapılan değerlendirme sorularına öğrencilerin verdikleri yazılı cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin, küçük yaşlarda ev geçindirmekle sorumlu olan hikayedeki küçük kahraman gibi sorumlulukları olması halinde genellikle bir şeyler satarak evlerini geçindirebileceklerini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Kendilerini tarif etmeleri istenilen soruya da genel olarak ‘iyi kalpli’ tanımlamasını yapmışlardır. Ayrıca bu

değerlendirmeye yönelik sorumluluk örneklerine de cevap verdikleri yani onlara verilen sorumluluğu hatırladıkları görülmüştür. Araştırmacının öğrencilerin defterlerine yaptıkları hikaye analizi ve haritasına dair görüşü ‘Öğrencilerin yardıma ihtiyaç duymadan, kolaylıkla soruları cevapladıkları ve süreç boyunca biraz uzun olan hikayeyi dahi zenginleştirilmiş etkinlikler yardımıyla iyi bir şekilde kavradıklarını ifade edebilirim.’ şeklindedir. Bu durum araştırmada uygulanan ders planının öğrenciler üzerinde öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etki bıraktığına dair izlenim ile birlikte geliştirilebilecek başka ders planlarına da bu açıdan fikir verebilir.

3.2.Masal Etkinliği Uygulama Bulguları

Araştırmacı ders planında yer alan Bizim Küçük Kız masalında ana düşünce olarak geçen:‘Sorumluluk sahibi olmak özeldir. Bunları yapabilmek için zamanı verimli kullanmalı ve planlı yaşamalısın Küçük Kız!’ cümlesini çoğunlukla kelime hatası yapmadan hatırladıklarını ve değerlendirme kâğıdına yazdıklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğrencilerin sorumluluklarımızı yerine getirmemizin bizi daha iyi bir insan yapacağına ve buna bağlı olarak hayatta da işlerimizin daha kolay ilerleyeceğine dair cümleler yazdıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin masalın geçtiği saklı kasabaya dair çizdikleri krokiler incelendiğinde krokilerde genel olarak çiçeklerle donanmış yerler, evler, su kuyuları, öten horozlar görülmektedir. Ayrıca krokilerin genellikle düzenli tertipli çizildiği görülmektedir.

3.3.Şiir Dinleme ve Okuma Etkinliği Uygulama Bulguları

Öğrencilerin değerlendirme kısmındaki sorulara verdikleri cevaplar topluca incelendiğinde sorumlulukları birer vazife olarak tanımladıkları ve geleceklerinin inşası için sorumluluklarını yapmalarının büyük önem taşıdığını ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca sorumluluk sahibi olduklarında yani sorumluluklarını yerine getirdiklerinde kendilerini mutlu hissettiklerini de ifade etmişlerdir. Sorumluluk sahibi olmanın geleceklerini ‘iyi, güzel ve olumlu’ etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Çantalarını başkası hazırladığında ne hissettiklerine dair genellikle ‘pişmanlık’ yazdıkları da tespit edilmiştir. Çantalarını başkası hazırladığında aradıkları malzemeyi bulamadıklarını ve böyle olunca da okuldaki etkinliklere katılırken sorun yaşadıklarını ifade edenler de olmuştur. Elde edilen bu verilere göre şiirde geçen sorumluluklara dair

öğrencilerde bilinçlenme oluştuğu söylenebilir. Şiirle ilgili ders planına ait bir diğer değerlendirme sorusuna öğrencilerin sorumlulukların hayat boyu devam ettiğini ve sorumlulukları yerine getirmek için kendilerine güvenerek ‘sorumluluklarımızın üstesinden geliriz’ cevabını verdikleri de tespit edilmiştir.

3.4.Şarkı Söyleme Etkinliği Uygulama Bulguları

Şarkı söylemeye dair ders planı değerlendirme kısmında öğrencilerin ders akışındaki hissettikleri duyguya eksiksiz ‘keyif almak’ olarak cevap verdikleri görülmüştür. Kendi kişisel sorumluluklarına dair örnekler olasıdan da mutluluk duyduklarını derste ifade etmişlerdir. Ayrıca sorumluluklarını yerine getirmeyen insanların ‘düzensiz, kirli’ olabileceğini ve insanlar tarafından pek de sevilmeceğini ifade ettikleri görülmüştür. Araştırmacı sınıfta şarkı söylenirken öğrencilerin, özellikle kişisel sorumluluk kısmında ve anne babalarının sorumluluğunun bulunduğu kısımda daha istekli katıldıklarını tespit etmiştir.

3.5.Oyun ile Meşale Yakma Etkinliği Uygulama Bulguları

Oyunda kullanılan öğrencilerin sorumluluklara örnek verdikleri kağıtlar incelendiğinde, genellikle takılmadan kendi sorumluluklarına dair örnekler verdikleri tespit edilmiştir.

3.6.Drama Atölyesi Uygulama Bulguları

Drama atölyesi uygulama aşamasında öğretmen sınıfı iki gruba ayırır ve gruplara bir lider(Kravat), bir seçmen(ilgili bir simgenin olduğu yaka kartı), bir yazman(defter), bir ressam(fırça), bir konuşmacı(yüz) bir çizmen(kalem) ve bir de soru hazırlayıcı(soru işareti) seçmelerini söyler. Görevlerine göre öğrenciler görev simgeli kartları yakalarına takarlar. Öğrencilerin,uyarıya gerek kalmadansorumluluklarına göre kendilerine düşeni yaptıklarını ve sürecin sorunsuz tamamlandığı tespit edilmiştir.

3.7.Menemen Etkinliği Uygulama Bulguları

Değerlendirme bölümünde öğrencilerin çoğunluklara geçimlerini tarımla sağlayan kişilerin neler üretmekle sorumlu olduklarına dair soruya örnek olarak meyve sebze cevabını verdikleri görülmüştür. Ayrıca her öğrenci dersteki kendine ait so-

rumluluğu yazmıştır. Sorumluluklarını üretmek, dağıtmak ve tüketmek için yaptıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ders planının Sosyal Bilgiler dersi temalarından üretim dağıtım ve tüketim kapsamında olduğu eylem planında belirtilmiştir. Bu anlamda da öğrencilerin üretimin bir parçası olmak, ürünü koruyarak paketleyerek dağıtmak ve süreç sonunda hep birlikte tüketmenin verdiği heyecan ve keyfi evde ailelerine de yansıttıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin evdeki davranışlarıyla ilgili aldığımız veli görüşlerine göre çocukların menemen etkinliğinden evde sıkça söz ettikleri ve her birinin üzerine düşen sorumluluğu yaptığında nasıl güzel bir ürün olduğundan bahsettikleri de tespit edilmiştir.

3.8.Film İzleme Etkinliği Uygulama Bulguları

Öğrencilere kesit kesit izletilen Black filmi değerlendirmesi olarak öğrencilerin Mishell karakterinin sorumluluğuna genellikle öğrenmek yazdıkları, öğretmenin sorumluluğuna da öğretmek yazdıkları tespit edilmiştir. Bu anlamda çocukların öğrenci olarak en önemli sorumluluklarının öğrenmek olduğunu içselleştirdiği düşünülebilir. Mishell'in sorumluluğuna dair okul bitirmek, meslek sahibi olmak, para kazanmasını sağlayacak bir iş edinmek vs de yazılabilirdi. Bu açıdan bakıldığında öğrenci olarak sorumluluğa dair, Mishell karakterinin engellere rağmen öğrenmekle sorumlu olduğunu değerlendirme sorusuna cevap olarak yazmaları araştırman amacına uygun işlediğini ve öğrencilerdeki sorumluluk bilincini iyileştirdiği söylenebilir. Ayrıca öğrenciler filmdeki Mishell karakterinin sorumluluğunu yerine getirdiğinde nasıl hissettiğine yönelik genellikle mutlu yazdıkları da tespit edilmiştir. Mishell'in öğretmene dair sorumluluğu ise onun öğrettiklerini öğrenmek, bunun için çabalamak şeklinde olarak yazdıkları görülmüştür.

3.9.Workshop Uygulama Bulguları

Araştırmada uygulanan bu ders planında okul sorumluluğuna dair uygulanan etkinliklerin sonucunda artık öğrencilerden kendi sorumluluklarını yerine getirerek sınıfça bir ürün ortaya çıkarmaları amaçlanmıştır. Uygulamada araştırmacı öğrencilerin geneline yönelik sorumluluklar belirlemiştir. Daha açık bir ifade ile araştırmacı öğretmenin, öğrencilerin ilgi duydukları alanları ve görevleri dikkate alarak hazırlamış olduğu sorumluluk çeşitlerinin, öğrenciler tarafından daha fazla istekle yapılabil-

leceği düşünölmüştür. Öğrenciler uygulama yapılacağı günden bir gün önce haberdar edilmiştir. Araştırmacı hep birlikte sorumluluk alarak elektrik devreleriyle aydınlanan beş odalı, planlı, ölçölü bir ev yapacaklarını öğrencilere izah etmiştir. Öğrencilerin ilk andan başlayarak verdikleri tepkiler sorumluluk alma konusunda istekli olduklarını, sorumluluktan kaçmadıklarını göstermektedir. Sorumluluk alarak adım adım yapılan bu eve öğrenciler ders planında yer almayan detaylar, eşyalar eklemek istemişlerdir. Araştırmacının rehberliğinde salon takımı, lcd televizyon, mutfak masa sandalyeleri, garaj, çöp kovası, mutfak masası, yatak, ayakkabılık, paspas gibi daha bir çok detayı kendi istekleriyle yaptıkları görölmüştür. Ayrıca öğrencilerin değerlendirme kısmında kendilerine ait sorumlulukları kolaylıkla yazdıkları ve hangi sorumluluklarında zorlandıklarını yazdıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak üretilen evin ışıklarını denemiş, defalarca incelemiş, bununla ilgili evde anneleri ile sohbet etmişlerdir.

X.BÖLÜM

1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada sorumluluk bilinci açısından olumlu yönde davranış değişikliği oluşturmak öncelikli amaç olarak belirlenmişti. Araştırma bulguları ışığında çalışma grubunda okul sorumluluğu bilinç düzeyinde iyileşme, istekli olarak sorumluluk alma ve yerine getirme düzeyinde artış gözlenmiştir.

Öğrencilerde var olan sorumluluk bilincinin geleceklerini nasıl etkileyeceğiyle ilgili sezinleme yapabilmelerini sağlamak ise ikincil bir amaç olarak belirlenmiştir. Öğrencilere sorulan açık uçlu sorulara verilen öğrenci cevapları incelendiğinde, öğrencilerin sorumluluk sahibi olduklarında geleceklerinin olumlu ve güzel yönde etkileceğini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Araştırmanın alt amaçlara ulaşılma düzeyine bakıldığında:

- Bulgulara göre çalışma grubundaki öğrenciler, sorumluk sahibi olduklarında kendilerini çok iyi, keyifli ve heyecanlı hissetmektedirler.
- Öğrencilerin süreç sonunda, sorumluluk sahibi oluklarında bu durumun geleceklerini olumlu yönde etkileyeceğine dair kurdukları cümlelere bulgular kısmında yer verilmiştir. Öğrencilerde bu konuda olumlu fikirler oluşmuştur.
- Öğrencilerin okul sorumluluklarını yapmaları sonucunda başarı düzeylerindeki değişimi görmeleri sağlanmıştır. Dönem sonunda aldıkları başarı belgeleri yoluyla da bunu kendilerine ve ailelerine ispatlamışlardır.
- Öğrenciler sorumluluklarını yerine getirdikçe ailelerinden de olumlu yönde dönütler alınmıştır.
- Öğrenciler, kendilerini sorumluluk almaktan kaçırarak sebeplerin bertaraf edilebileceğini, sorumlulukları yerine getirmenin imkansız olmadığını fark etmişlerdir.
- Sorumlulukları yerine getirmenin aslında o kadar da zor olmadığını deneyerek öğrencilerin görmeleri sağlanmıştır.

- Sorumluluk eğitiminde masal, hikâye, şiir gibi edebi türlerin kullanımının etkisi, uygulanan ders süreçlerinde gözlenmiştir.Söz konusu eserlerin öğrenciler üzerinde kalıcı iz bıraktığı tespit edilmiştir.
- Sorumluluk kazandırma sürecinde öğrencilere kademeli olarak sorumluluk vermenin etkin bir yol olarak kullanılabilirliğiotaya çıkmıştır. Kolaydan zora, basitten karmaşığa, az beceri gerektirenden çok beceri gerektirene doğru olacak şekilde düzenlenen etkinliklerin,öğrencilerin sorumluluk almaya yönelik önyargılarında kırılmalara vesile olduğu görülmüştür. Hatta sorumluluk alma konusunda araştırma öncesine nazaran daha cesaretli oldukları gözlenmiştir.
- Uygulanan işbirlikli etkinlikler yoluyla, öğrencilerin sorumluluk sahibi olma düzeylerini görebilmeleri,kendilerini keşfetmeleri ve okul sorumlulukları konusunda yapabileceklerinin farkına varmaları sağlanmıştır.

2.ÖNERİLER

Araştırmaya yönelik öneriler, eylem planı hazırlığına dair öneriler ve eylem planı uygulamaya yönelik öneriler olarak gruplandırılmıştır.

Araştırmada yer alan eylem planını ihtiyaca uygun olarak düzenlemeye yönelik öneriler, şu şekilde sıralanabilir:

- Bireysel sorumluluk bilincini geliştirmeye yönelik oluşturulan sorumluluk eğitimi programı, adı geçen okuldaki ilkokul 4. Sınıf öğrencilerine uygulanmak üzere geliştirilmiştir. Planı uygulamak isteyen eğitimciler onu sınıf ihtiyaçları ve düzeyine göre yeniden şekillendirebilir.
- Sorumluluk bilinci kazandırma konusunda ihtiyaç duyulan yeni yol ve yöntemler bu çalışmadan yararlanılarak geliştirilebilir.
- Sorumlulukla ilgili geliştirilen eylem planına dair, öğretmenlere MEB ile işbirliği içinde uygulama eğitimi verilebilir.

- Diğer derslerde yer alan kazanımlara yönelik ders planları geliştirilebilir.

Eylem planı uygulamaya yönelik öneriler de aşağıda sıralanmıştır:

- Sorumluluk eğitimi kapsamında MEB ile işbirliği kurularak bu araştırmada bulunan eylem planı proje olarak okullarda uygulanabilir.
- Değerlendirme aşamasındaki sorular detaylandırılıp uygulaması o şekilde düzenlendikten sonra yapılabilir.
- Uygulama sırasında araştırmacı günlük tutabilir, böylelikle veri çeşitliliği artırılabilir.

KAYNAKLAR

- ABDİ GOLZAR, Fariba, “İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerine Yönelik Sorumluluk Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Sorumluluk Düzeylerinin Cinsiyet, Denetim Odağı ve Akademik Başarıya Göre İncelenmesi”, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.
- ACUN KAPIKIRAN, Necla, “Başarı Sorumluluğunun ve Başarı Kaygısının Psikopatolojik Belirtilerle İlişkisinin Belirlenmesi”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,(23), 2008.
- ALADAĞ, Soner, “İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Değer Eğitimi Yaklaşımlarının Öğrencilerin Sorumluluk Değerini Kazanma Düzeyine Etkisi” , Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Programı, Doktora Tezi,Ankara, 2009.
- AKDAĞ, Baykal, Özden, “Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sınıf Yönetim Biçemleri İle Akademik Başarı Sorumluluk Algıları” , Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
- ALTINKÖPRÜ, Tuncel, “Çocuk-Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?” , Hayat Yay, İstanbul, 1999.
- ARMAĞAN, Burcu, “İlkokul Dördüncü Sınıf Fen Öğretiminde Okul Dışı Öğrenme Ortamları: Bir Eylem Araştırması” , Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2015.
- BABADOĞAN, Cem, “Sorumlu Davranış Geliştirme Stratejileri Bağlamında Öğrenen Sınıf”, Milli Eğitim Dergisi, 157(KıG-2003).
- BAŞ, Neriman, “Hikaye Temelli Eğitim Programının 60-72 Aylık Çocukların Sorumluluk ve İşbirliği Becerilerinin Gelişimine Etkisinin İncelenmesi” , Marmara

- ra Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Bölümü Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem, “Eğitim Psikolojisi” , İkinci Baskı, Ankara, 1971.
- BİLGİN, Nuri, “Sosyal Bilgilerde Yöntem ve Pratik Çalışmalar”, İstanbul, Sistem Yayıncılık, 1995.
- BULUT, Sevilay, “Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri.”, Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Trabzon, 2011.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener, KILIÇ ÇAKMAK, Ebru, AKGÜN, Özkan, Erkan, KARADENİZ, Şirin ve DEMİREL, Funda, “Bilimsel Araştırma Yöntemleri” , s.280, 2011.
- ÇELİK, Fatma, “5.Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Sorumluluk, Estetik ve Doğal Çevreye Duyarlılık Değerlerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri” , Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2010.
- ÇELİKKAYA, H, “Fonksiyonel Eğitim Sosyolojisi”,Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1995.
- ÇİLELİ, Meral, “Gençlik Değerleri Üzerine Bir Araştırma” ,I.Baskı. İstanbul, Ara Yayıncılık, 1990.
- CÜCELOĞLU,Doğan, “Anlamlı ve Coşkulu Bir Yaşam İçin Savaşçı”, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.
- ÇOBAN, Okan, “Sokratik Sorgulama Yöntemi İle Sorumluluk Değerinin Öğretimi” , Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Programı, Doktora Tezi, Uşak, 2016.
- DURAN, Erol ve TOPBAŞIOĞLU, Neriman, “Hikaye Anlatıcılığı ve Eğitimde Kullanımı” , “StorytellingAndItsUsageInEducation, International Journal of Language Academy” ,Volume 5/1 Spring, 2017.

- DÖKMEN Üstün, “Yarına Kim Kalacak? Evrene Uzlaşma Sürecinde Varolmak”, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- EREN, Salih, “İlköğretim Velilerinin Okul Yöneticilerinden Sosyal Sorumluluk Görevine İlişkin Beklentileri(Bağcılar İlçesi Örneği)”, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi A.B.D., Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.
- GEÇTAN, Engin, “İnsan Olmak” , Remzi Kitapevi, İstanbul, 1996.
- GENÇ, H. Nalan, “Eğitimde Drama ve/veya Dramada Eğitim”,Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi ABD, KKEFD, Sayı: 12, 2005.
- GÖKMEN, Münevver,“İngilizce Okutmanlarının Yansıtıcı Öğretimlerinin Ortak Eylem Araştırması ve Akran Gözlemleri Yoluyla Geliştirilmesi”, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngilizce Dil Eğitimi Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2014.
- GÜL, Ramazan, “Bir değer eğitimi olarak ilköğretim döneminde doğruluk eğitimi.”, Yüksek lisans tezi, T.C. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum, 2013.
- GÜNDÜZ, Mevlüt, “3.Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde ‘Sorumluluk’ Değerinin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı İle Öğretilmesinin Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi” , Doktora Tezi, Mart, Ankara, 2014.
- GÜNGÖR, Erol, “Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak” , 1.Baskı, Ötüken Yayıncılık, Ankara, 1993.
- GÜZEL, YÜCE, Sibel, “Bir İlköğretim Okulunda Düşünme Kültürünün Geliştirilmesine Yönelik Eylem Araştırması”,Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana, 2012.
- 140-149.

- KARASAR, Niyazi, “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, IX.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 1999.
- KARAKUŞ, Cennet, KARTAL, Ayça, ve ÇAĞLAYAN, Kaya, Tuncer, “İlkokul Öğrencilerine Göre Sorumluluk” , Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 49 (1), 1-19, 2016.
- KAYA, Alim. (Ed.) , “Eğitim psikolojisi” (5. Basım). Ankara: Pegem, 2010.
- KAYIŞOĞLU, Nurhayat, ‘Bireysel Sorumluluk ve Teolojik Temelleri’,Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Programı, Doktora Tezi, Ekim, Ankara, 2010.
- KESKE, AYSOY, Gülay, “Beden Eğitimi Dersinde Bireysel ve Sosyal Sorumluluk Modeli Uygulaması” Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Programı, Doktora Tezi, Ankara, 2015.
- KILLIOĞLU, İsmail, “Sosyal Bilimler Ansiklopedisi” , İstanbul, 1990.
- KISA, Damla, “Okulöncesi Öğretmenlerin Altı Yaş Çocuklarının Sorumluluk Eğitiminde Başvurdukları Disiplin Yöntemlerine İlişkin Görüşleri”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği Programı, Aydın, 2009.
- KUZU, Abdullah , “Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki gelişimde Eylem Araştırması” , Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(6), 425-433, 2019.
- KÜLEKÇİ, Ebru, “Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Deneysel Bir Çalışma” , Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Programı, Doktora Tezi, Gaziantep, 2015.
- MEB, “2023 Eğitim Vizyonu”, 2018/2019 Eğitim Öğretim Yılı Yayınlı.
- MEHMEDOĞLU, Yurdagül, “Evrenselleşebilirlik ve Ahlak”, MEHMEDOĞLU, A. U. Ve MEHMEDOĞLU, Y (Ed.), Küreselleşme Ahlak ve Değerler İçinde, İstanbul, Litera Yay., 2006.

- ÖZBAL, Ayşe, Feray, “Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Farklılaştırılmış Öğretim Yaklaşımının Uygulanması: Bir Eylem Araştırması”, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Doktora Tezi, Eskişehir, 2016.
- ÖZDEMİR, Gizem, “Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Zenginleştirilmiş Öğretim Programının Bilimsel Süreç Becerilerine ve Başarıya Katkısına İlişkin Eylem Araştırması” ,Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.
- ÖZDEMİR, Mehmet, İDİ TULUMCU, Feride, “Değerler Eğitiminde Edebi Eserlerden Yararlanma: Fatma Aliye'nin Muhadarat Romanı Örneği” , Sakarya Üniversitesi, Özgün Araştırma, 2017.
- SAĞLAM, Gülderen, “Perceived Roles, Responsibilities And Challenges Of Ct's In The Procedure Of Teaching Practice Course In Practicum” , ODTÜ, İngiliz Dili Eğitimi Bölümü, Doktora Tezi, Ankara, 2007.
- SEZER, Tarık, “İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Öğretimine Yönelik Öğretmen Görüşleri” , Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008.
- ŞAHAN AKTAN, Büşra, “Okul Öncesi 5-6 yaş grubu öğrencilerin sorumluluk kazanma düzeylerinin veli ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi” , Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2011.
- TEMİZ, Nida, “1. 2. ve 3. Sınıfların Çoklu Zekalarını Belirlemek İçin Program Geliştirme Süreci Üzerine Bir Eylem Araştırması Başlıklı Çalışmada, 1. 2. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Profillerini Belirlemek”, ODTÜ, Ankara, 2010.
- TEPECİK, Barış, “Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri” , Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2008.

- TUSIAD, “Türk Toplumunun Değerleri”, İstanbul, 1991.
- ÜNAL, Cavit, “Genel Tutumların Veya Derler Psikolojisi Üzerine Bir Araştırma” ,Ankara: Ankara Üniversitesi DTCTF Yayınları No:1, Ankara, 1980.
- PEKTEZEL, Bilal, “Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Tarih Konularının Öğretiminde Drama Kullanımı: Bir Eylem Araştırması” , Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Uşak, 2017.
- YAKAR, Ali, “Potansiyel Gelişim Alanı Bağlamında Bir Eylem Araştırması: Öğrenme Sorumluluğu, Motivasyon ve Başarı” ,Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Programı, Doktora Tezi, Aydın, 2017.
- YAVUZER, Haluk, “Yaygın Ana-Baba Tutumları” ,İstanbul, 1998.
- YILDIRIM, Ali. ve ŞİMŞEK, Hasan, s.174-317, 2013.
- YILDIRIM, Yüksel. “Eğitim Psikolojisi Perspektifi ile Piaget ve Vygotsky’nin Bilişsel Gelişim Kuramları Üzerine Sosyolojik Bir Analiz Denemesi”, Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, s.623, Haziran, 2016.
- YONTAR, Alper, “Sosyal Bilgiler Programında Kazandırılması Hedeflenen Sorumluluk Değeri ve Empati Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Programı, Doktora Tezi, Ankara, 2013.
- YÖRÜKOĞLU, Atalay, “Çocuk Ruh Sağlığı”, Özgür Yayınları, İstanbul, 2003.
- YUMRU, Hülya, “An Ownership Approach To Teacher Development: A Constructivist View” , Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili Eğitimi Bölümü, Doktora Tezi, Adana, 2000.

İNTERNET KAYNAKLARI

TDK,http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_yanlis&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bfa4f2d7c1b52.89017442, (10.09.2018)

MEB,Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, s.4. Ankara, 2018.http://bilecikram.meb.k12.tr/icerikler/2017-2018-egitim-ogretim-yili-degerler-egitimi-cerceve-programlari_3497111.html.(20.01.2018)

MEB,Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Ankara, 2018.
<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686> (20.01.2018)

YABANCI KAYNAKLAR

- AMISH, Celeste, Markowski, Tracey ve Woolwine, Katrina. (2001), ‘ Effectively Promoting Positive Character Traits in Children’, <http://www.eric.ed.gov/>
- BACON, C, Simith. “Öğrenme İçin Öğrenci Sorumluluğu”, Gençlik. 28.109 (Bahar 1993), Telif Hakkı: COPYRIGHT 1993 Libra Publishers, Inc., 1993.
- COGHLAN Davit. ve BRANNİCK Teresa. “Doing Action Research In Your Own Organization”, Second Edition, SAGE Publications, London, New Delhi, s.3-20.
- CRESWELL, Jhon. “ Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Deseni” (3. Baskıdan Çeviri). (Çeviri Editörleri: M. Bütün & S.B.Demir). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım, 2013.
- DOUGLAS, Fisher, “Effective Use of the Gradual Release of Responsibility Model”, Professor of Language and Literacy Education, San Diego State University, s.2-4.
- DOUGLAS, Fisher ve FREY, Nancy. “Better Learning Through Structured Teaching: A Framework For The Gradual Release Of Responsibility”, Alexandria, VA: Association Of Supervision And Curriculum Development, 2013.
- ESCARTI, Amparo, LLOPIS-GOIG, Ramon., ve WRIGHT, Paul. M. “Assessing The Implementation Fidelity Of A School-Based Teaching Personal And Social Responsibility Program In Physical Education And Other Subject Areas”, Journal of Teaching in Physical Education, 37: 12-23, 2018. doi: 10.1123/jtpe.2016-0200.
- FROST, Susan, H. “ Academic Advising For Student Success: A System Of Shared-Responsibility”, ASHE-ERIC Higher Education Report No. 3, 1991.

- HAMILTON, S. F, Fenzel, L, M. "The Impact Of Volunteer Experience On Adolescent Social Development: Evidence Of Program Effects", *Journal Of Adolescent Research*, Vol 3(1), 65-80, 1998.
- HELKER, Kerstin. ve WOSNITZA, Marold "The interplay of Students' And parents' Responsibility Judgements In The School Context and The Irassociations With Student Motivation And Achievement" *International Journal of Educational Research*, 76, 34-49, 2016.
- HOLTER ve SCHWARTZ BARCOTT. "Action Research: What is it? How has it been used and how can it be used in nursing?", *Journal of Advanced Nursing* 1993:128; 298-304, 1993.
- KAY, Judy. "Learner Know thyself: Student Models To give Learner Control and Responsibility", *Basser Dept of Computer Science, University of Sydney, AUSTRALIA*, 2006.
- KEMMIS Stephan. ve McTAGGART, Robin, (1988). "The Action Reserach Planner" *Deakin University*, 1988.
- LEWIS, Ramon. "Classroom Discipline And Student Responsibility: The students", *view. Teaching & Teacher Education*, 17, 307-319, 2001.
- LIAN, Sheryl, "Show, Don't Tell: Reading Workshop Fosters Engagement And Success", *TJLE, Texas Journal of Literacy Education*, Volume 5, Issue 2, Winter 2017, S.163.
- GORDON, Barrie, JACOBS, Jenn M. ve WRIGHT, Paul M. "Social And Emotional Learning Through A Teaching Personal And Social Responsibility-Based After School Program For Disengaged Middle School Boys *Journal of Teaching in Physical Education*", 35(4), 358-369. doi.org/10.1123/jtpe.2016.
- MILLS Geoffrey E., *Action Research*. S.5. Metu Library, 2007.
- MERTLER, Craig , "Action Research.", S.5. Metu Library, 2012.

SAM Chung, “Data Analytics Workshop Series for Non-Computing Major First-Generation-College-Bound Students”, Southern Illinois University, s.39, 2018.

Ek-1

İZİN FORMU

ŞEHİT ER MESUT KOYUN İLKOKULU AKYAZI MÜDÜRLÜĞÜ MAKAMINA

ERZİN-
CAN

2017/2018 Eğitim öğretim yılı bahar döneminde okulunuz öğretmeni olduğum 4/B sınıfında, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilimdalı Tezli Yüksek Lisans programı tez uygulaması olan, İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin okul sorumlulukları ile ilgili, eylem araştırması yapmak istiyorum. Araştırma sonucunda elde edeceğimiz bulgular yalnızca bilimsel amaçlı tez içeriğinde kullanılacaktır.

Araştırmanın yapılması makamınızca uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Sınıf Öğretmeni Kübra AYDIN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel Eğitim Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

15/02/2018

OLUR

Kazım EROL

Okul Müdürü

Ek-2

İZİN FORMU

Sayın Veliler, Sevgili Anne-Babalar,

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Tezli Yüksek Lisans programı tez çalışması olarak İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin ‘Okul Sorumluluklarına’ ilişkin, eylem araştırması yoluyla öğrencilerin sorumluluk bilincinde gelişme oluşturmayı amaçlayan ders planları hazırlanmıştır. Uygulama normal eğitim süreci içerisinde yapılacaktır. Toplanan veriler sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Sınıf Öğretmeni Kübra AYDIN

Sosyal Bilimler Enstitüsü

e-posta: mrtkbr_aydin@hotmail.com

Lütfen bu araştırmaya katılmak konusundaki tercihinizi aşağıdaki seçeneklerden size en uygun gelenin altına imzanızı atarak belirtiniz ve bu formu çocuğunuzla okula geri gönderiniz.

A) Bu araştırmaya katılıyorum ve çocuğum

.....’nın da katılımcı olmasına izin veriyorum. Çalışmada elde edilen verilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını kabul ediyorum.

Baba Adı-Soyadı.....

İmza

Anne Adı Soyadı.....

İmza

B) Bu çalışmaya katılmayı kabul etmiyorum ve çocuğumun’nın da katılımcı olmasına izin vermiyorum.

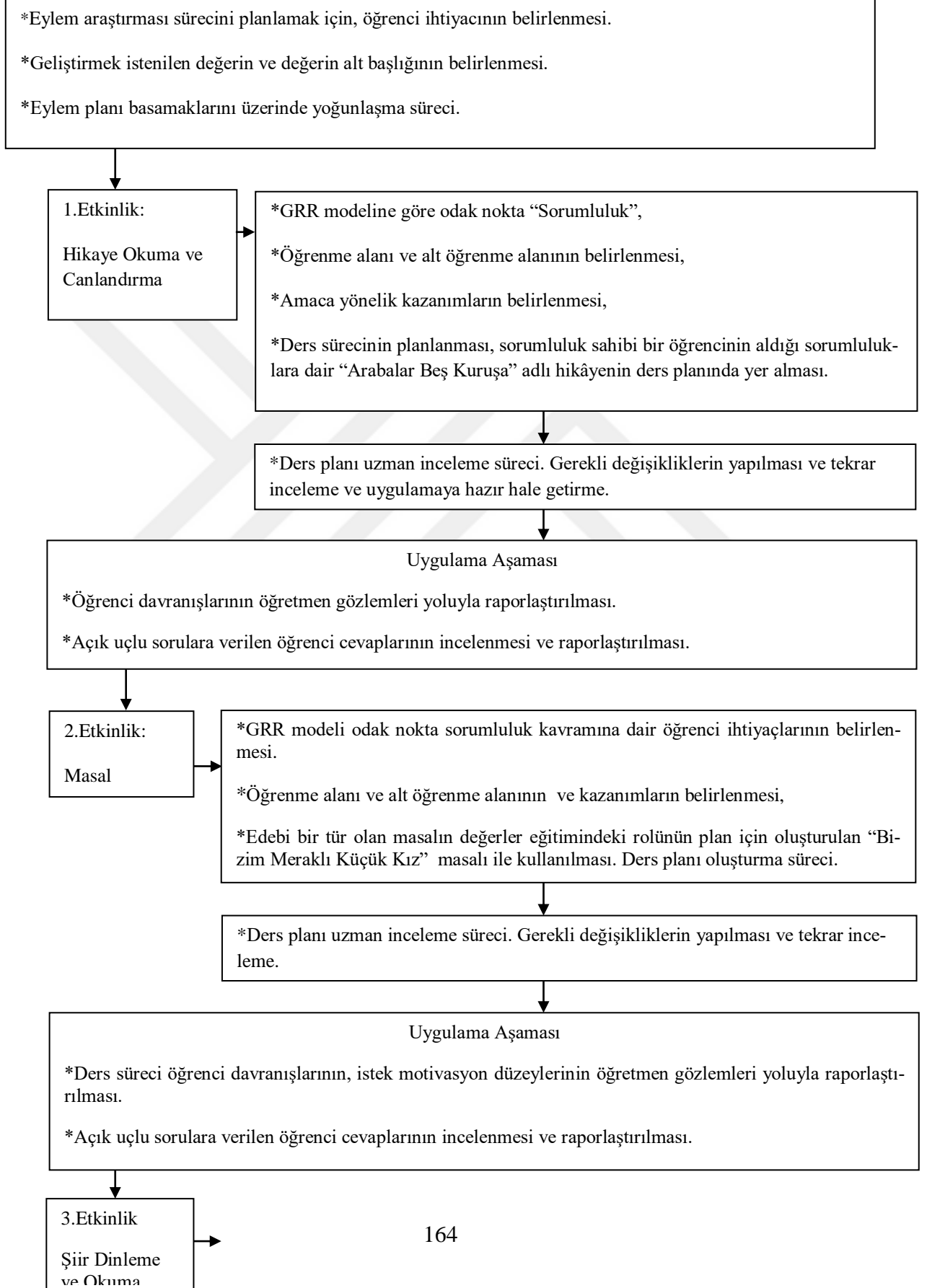
Baba Adı-Soyadı.....

İmza

Anne Adı-Soyadı.....

İmza

EYLEM PLANI AŞAMALARI

*GRR modeli odak nokta “Okul Sorumluluğuna” ilişkin öğrenme ve alt öğrenme alanı belirleme.

*Okul sorumluluklarına dair örnekleri verebilmek amacıyla “Sorumluluk Bilincim” başlıklı şiirin yazılması.

*Ders planı oluşturma süreci.

*Ders planı uzman inceleme süreci. Gerekli değişikliklerin yapılması ve tekrar inceleme ve uygulamaya hazır hale getirme.

Uygulama Aşaması

*Öğrencilerin şiirde geçen sorumluluk örneklerine yönelik ifadelerinin, öğretmen gözlemleri yoluyla raporlaştırılması.

*Açık uçlu sorulara verilen öğrenci cevaplarının incelenmesi ve raporlaştırılması.

4. Etkinlik:

Şarkı Söyleme

*GRR modeli odak nokta “Sorumluluk sahibi olmanın mutluluk getirdiği”, öğrenme ve alt öğrenme alanlarının belirlenmesi.

*Yaşamın sorumluluk getirdiğine ve insanların her pozisyonda (öğretmen, anne, baba, evlat vs.) sorumluluğu olduğuna dair “Mutluluk Sorumluluk” şarkısının yazılması. Ders planının oluşturulması.

*Ders planı uzman inceleme süreci. Şarkıda gerekli değişikliklerin yapılması, melodi belirleme süreci, ders planını tekrar inceleme ve uygulamaya hazır hale getirme.

Uygulama Aşaması

*Öğrencilerin sorumluluklarını yerine getirdiklerinde hissettikleri duyguların söylenmesi. Öğrenci davranışlarının ve cevaplarının öğretmen gözlemleri yoluyla raporlaştırılması.

*Açık uçlu sorulara verilen öğrenci cevaplarının incelenmesi ve raporlaştırılması.

5. Etkinlik:

Oyun ile Meşale Yakma

*GRR modeli rehberli ve işbirlikli öğretim, grubun başarı sorumluluğunda üstüne düşen sorumluluğu alma.

*Öğrencilerin bireysel sorumluluklarını sıralayabileceği öğrenme ortamı oluşturma.

*Oyun ve ders planı yazma süreci.

*Ders planı uzman inceleme süreci. Gerekli değişikliklerin yapılması ve tekrar inceleme ve uygulamaya hazır hale getirme.

*Uygulama için gerekli malzemelerin temin edilmesi.

165

Uygulama Aşaması

*Öğrencilerin bireysel sorumluluklarını yazarken hatırlama durumlarına dikkat edilmesi. Öğrenci davranışlarının ve cevaplarının öğretmen gözlemleri yoluyla raporlaştırılması.

